L2P

LAISVĖ

BALANDIS
1983

Dr. Antanas Butkus
JĖGŲ TELKIMAS LAISVINIMO DARBUI

Juozas Kojelis
IDĖJOS PRIE PACIFIKO

V. Akelaitis
MINTIES JĖGA IR DVASINĖ ŠVIESA

JAUNIMAS APIE KONGRESĄ

Balys Gaidžiūnas
JIS PER GYVENIMĄ ĖJO DIDELIU ĮŽVALGUMU

Gintė Damušytė
LIETUVOS POGRINDŽIO SPAUDA

V. Rociūnas
DIDYSIS RŪPESTIS — LIETUVIŠKA PARAPIJA

Dr. Kazys Eringis
ROMO KALANTOS AUKOS DEŠIMTMETIS

VEDAMIEJI

Nr. 87 (124)

LIETUVIŲ FRONTO BIČIULIŲ TARYBA

P. Algis Raulinaitis, Tarybos prezidiumo pirmininkas,
1501 Riverside Drive
Burbank, CA. 91506, USA

Edmundas Arbas, Tarybos prezidiumo sekretorius,
306-22nd Street
Santa Monica, CA 90402, USA

Dr. Zigmas Brinkis, Tarybos prezidiumo narys, Los Angeles, CA.

Juozas Kojelis, Tarybos prezidiumo narys, Santa Monika, CA.

Dr. Kazys Ambrozaitis, Dunes Acres, Chesterton, Ind.

Vytautas Aušrotas, Weston, Ont. Kanada

Juozas Ardys, Fairview, Penn.

Dr. Kajetonas J. Čeginskas, Europos LFB pirm., Muenchen, Vokietija

Alina Grinienė, Muenchen, Vokietija

Dr. Petras Kisielius, Cicero, Ill.

Balys Raugas, JAV ir Kanados LFB centro valdybos pirmininkas,
415 Main St., Delran, N.J. 08075

Vacys Rociūnas, "Į Laisvę" red., Independence, Ohio

Antanas Sabalis, Woodhaven, New York

●

Rankraščiai, nuotraukos ir knygos siunčiamos redaktoriaus adresu: 7328 Midland Road, Independence, Ohio, 44131

Užsakymus ir prenumeratos mokestį siųsti administracijos adresu: Jonas Prakapas, 14 Thelma Dr., Bakersfield, CA 93305

Metinė prenumerata: Australijoje, Jungtinėse Valstybėse ir Kanadoje — $7.00, kitur — $5.00.

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę.

Spaudžia TĖVŲ PRANCIŠKONŲ spaustuvė, 341 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207

Į LAISVĘ

Nr. 87 (124)
1983 BALANDIS
"AUŠROS" METAI

POLITIKOS ŽURNALAS

TURINYS

Skaitytojų žodis 2
Antanas Butkus: Jėgų telkimas laisvinimo darbui 8
Juozas Kojelis: Idėjos prie Pacifiko 18
V. Akelaitis: Minties jėga ir dvasinė šviesa 28
Regina Stančikaitė,
Linas Polikaitis,
Ginta Palubinskaitė,
Gintautas-Tadas Dabšys,
Dalytė Trotmanaitė ir
Gintaras Grušas: Jaunimas apie PLJ kongresą 32
J. Kj.: Idėjos ir išvados 42
Feliksas Palubinskas: Šios pastangos davė vaisių 44
Balys Gaidžiūnas: Jis per gyvenimą ėjo dideliu įžvalgumu 47
Gintė Damušytė: Lietuvos pogrindžio spauda 50
Pasaulio Lietuvių Dienos 61
V. Rociūnas: Didysis rūpestis — lietuviška parapija 62
Dr. Kazys Eringis: Romo Kalantos aukos dešimtmetis 74
Vedamieji 79

"Į LAISVĘ" — lietuvių politikos žurnalas.
Leidžia Lietuvių Fronto Bičiuliai.

"Į LAISVĘ" (TOWARD FREEDOM): Lithuanian magazine of politics, published three times a year by the **Friends of the Lithuanian Front.**

Vacys Rociūnas, Redaktorius/Editor
7328 Midland Rd.
Independence, Ohio 44131

Jonas Prakapas, Administratorius/Circulation Manager
14 Thelma Drive
Bakersfield, CA 93305, USA

Lietuvos
Nacionalinė
M.Mažvydo
Biblioteka

SKAITYTOJŲ ŽODIS

VLIKo vicepirmininko žodis
Dėl VLIKo metinio Seimo aprašymo 1982 m. gruodžio "Į Laisvę" Nr.

Tik kovo mėn. gale teko pastebėti Juozo Kojelio "kritišką seimo įvertinimą", kuris liečia ir mane asmeniškai.

Irzlusis "kritikas" pažymi VLIKo valdybos narių tariamąją ideologinę ar politinę priklausomybę, gi prie mano pavardės pažymėjo klaustuką.

Studentaudamas buvau veiklus Lietuvos Vyčiuose. Eidamas Lietuvos Gen. Konsulato Naujorke sekretoriaus pareigas — dalyvavau Columbia Univ. Lietuvos Instituto veikloje ir buvau Dariaus-Girėno skrydžiui remti vietinio komiteto sekretorius. Tapęs advokatu, per eilę metų buvau Lietuvių Amerikiečių Tautinės Sąjungos reikalų vedėjas (pirmininkavo dr. Vladas K. Vencius), uoliai dirbau Lietuvių Legijono veikloje (buvau vyr. štabo adjutantas), Baltic American Society pirm. arba reikalų vedėjas, Lietuvos Dienos Naujorko Pasaulinėje Parodoje vyriausias maršalas, Pabaltijo Valstybių Dienos pirmininkas, tautininkų suorganizuoto Tautos Fondo reik. vedėjas (likvidavome, kai buvo sutarta dėl vieningo BALFo), New York at War liet. divizijos vadovas, ilgametis N.Y. Lietuvių Tarybos reikalų vedėjas, paskiau Liet. Amer. Informacijos Centro direktorius, Amerikos Balso liet. tarnybos (kurį laiką ir latvių) viršininkas, galop VLIKo vicepirm. polit. reikalams.

Dar vidurio-vakarų tautininkams nesugrįžus į ALTą, trijų kitų srovių atstovai nutarė mane pakviesti Informacijos Centro vedėju. Kurį laiką turėjome "patarėjus" — R. K. Federacijos J. B. Laučką, Sandaros dr. M. Viniką ir soc. demokratų Joną Januškį. Netrukus jų nebereikėjo.

Mano šeimos draugai buvo prof. Pakštas, plk. Grinius, kun. Norbertas Pakalnis, socialistas Januškis (kadaise su Aloyzu Valušiu, Izid. Kraunaičiu, Ant. Starkum ir mano broliu Petru 2-jo gusarų eskadrono savanoriu), Juozas Tysliava, frontininkai dr. Pranas Padalis ir dr. Juozas Brazaitis, taipgi Vacys Sidzikauskas, ir daugelis kitų šaunių lietuvybės mylėtojų ir laisvės kovotojų. Atstovui Chas. Kerstenui paprašius, buvau vyriausybės "paskolintas" jo komisijos juriskonsultu.

Buvau Prezidento Smetonos priėmimo komiteto reikalų vedėjas — su prezidentu pažįstamas nuo 1918 m., nuolat su juo susirašinėjęs, paskiau organizavęs p. Tūbelienės pirmą maršrutą Amerikoje, tačiau niekad nebuvau grynai "partijos" žmogus. Kaipo Amerikoje gimusiam, niekad nereikėjo po priesaika Lietuvos išsižadėti. "Bendro prunto" laikais dr. Pijus Grigaitis buvo mums priešas, tačiau ALT veikloje jis įgijo visų pasitikėjimą, ir jis pasitikėjo visais mumis bendradarbiais. Mums buvo sunkoka suprasti iš Lietuvos pokaryje atvykusių kai kurių asmenų siaurą šališkumą, partingumą, asmeniškumą.

Į Amerikos Balsą mane vedėju pakvietė Valst. Departamento (Balsas buvo Dep-to padalinys) pareigūnai, su kuriais ligi tol reikėjo kivirčytis, ir po 23 metų iš pareigų išėjau su Nuopelnų medaliu. Ten dirbdamas visiškai negalėjau "politikuoti", skelbti straipsnius ar veikalus iš anksto negavus vadovybės leidimo. Ir ALT mano atsistatydinimą priėmė su apgailestavimu ir padėka. Į VLIKą mane pakvietė pirmininkas dr. Kazys Bobelis, su kuriuo susipažinau sostinėje, kai jis ten tarnavo JAV karo laivyno ligoninėje gydytoju - karininku. Jis mane pakvietė ne su srovėmis pyktis, bet ruošti teisiniai, istoriniai ir diplomatiškai patenkinamus memorandumus Lietuvos laisvei ir žmogaus teisėms ginti.

Manding, turėtų būti aišku, kad grynai srovinėms organizacijoms niekad nepriklausiau.

VLIKe stengiausi būti naudingas, ir po trijų metų pirmininkas mane pakvietė antrai kadencijai. Anot Kojelio, mano pareigas einąs asmuo turėtų būti visos VLIKo veiklos širdis, bet iš puslapinio pranešimo jo asmeniškos veiklos beveik visai nesimato". Negi rašysi sieksninius straipsnius apie daugelį valandų trukusias derybas beruošiant jungtinius memorandumus su kitataučiais, arba atskirai, panaudojant daugelio metų patirtį?

Anot "įvertintojo", VLIKo, ALTo ir BAL-Fo delegacijų dalyvavimas Madrido konferencijoje "yra Vliko vicepirmininko politiniams reikalams išmislas". Tai labai nepadorus prasimanytas nedėkingo "įvertintojo" priekaištas. Kai dėl įgyto balso "Baltųjų Rūmų svarstybose" — negi reikia lipti ant stogo ir gaidžio balsu šaukti Maskvos ausims ir aiškintis neva "kritiško įvertinimo" autoriui?

Jam tik "šypsnį sukelia" mano pranešimas, kad pirmininko Bobelio pora kelionių Europon buvo "rimtas indėlis veiklos planavimui". Bobelis aukojosi pertraukdamas savo profesinį.darbą, keliaudamas savo lėšomis, gerai pasiruošęs, aprūpintas Lietuvos laisvės bylai ginti dokumentais, ir palaikė nuolatinį ryšį su mumis VLIKo centre, su diplomatijos šefu ir su ministeriu Geručiu. Tačiau "kritiškam įvertintojui" tatai tėra "asmenybės kultas" ir "sunku suprasti", kaip ir tai, kad Bobelis yra "Amerikos karininkas".

Mano pranešimas jam atrodo blogai paruoštas ir "greičiausiai neturėjo ką pranešti", ir iš viso aš buvau "nepasiruošęs ir nepaprastai silpnai" pasirodžiau. Ar įmanoma su tokiu išminčium vesti pokalbį?

Anot jo, ir aš priekaištavau "PLB-nei, kad nenorinti bendradarbiauti su VLI—KU" ir nurodo tariamą priežastį: PLB ryšininkas buvęs iš posėdžio išvarytas. Tai netiesa. Aš visada sėsėdavau šalia PLB ryšininko ir tada, kai vieton pažadėto pranešimo apie PLB vaiklos sumanymus, jis ėmė skaityti vienos veikėjos pamokslą VLIKo pirmininkui. Nepagrįstai užpultas pirmininkas pasikarščiavo — neabejoju, kad "kritiškas įvertintojas" dar greičiau būtų pasikarščiavęs dėl neteisingų priekaištų.

Galop jam nepatiko mano pareiškimas apie "nonsensus" prezidento proklamacijoje. VLIKo bankieto metu teiravausi pas A. Raulinaitį. Jis sakė, kad nebuvo pasirinkimo: esą arba sutinkate, arba rezoliucijos nebus. Aš jam sakiau, kad negalima sutikti su prasimanymu: proklamacijoje teigiama tarsi "1941 m. birželio 14 d. (tremtinių) namai ir darbai buvo paimti rusų kolonistų". Faktinai jau buvo prasidėjęs ginkluotas pasipriešinimas, netrukus įvyko sukilimas ir užėjo vokiečiai. Jei sąlygą statė pasamdytos įstaigos rašeiva, arba prezidentūros valdininkas, tai priderėjo tokį prasimanymą atmesti. Mano patirtyje, Valstybės Dep-to ryšininkas 1942 m. New York at War parade mums draudė nešti Lietuvos vėliavą. Aš jam atsakiau, kad Naujorko policija daugumoje yra karo veteranai, ir jie vargiai bepuls kitus uniformuotus karo veteranus, nešančius JAV, Lietuvos ir savo organizacijos vėliavas. Lietuvos vėliavą nešė septynių-su-puse pėdų ūgio vyras — ir Valst. Dep-to ryšininkas garbės tribūnoje turėjo ją pagerbti. Gi šiuo metu samdytojai turėjo nepagrįstą teigimą pataisyti, arba visą proklamaciją atmesti.

Nuo savęs tegaliu pridėti, kad JAV Kongrese sumanymus perša šalies piliečių organizacijos ar paskiri piliečiai. VLIKo vardas pažymi, kas jis yra, o jo pareigūnus parenka Lietuvoje veikusių organizacijų atstovai. VLIKo informacijos tarnyba skelbė ir talkininkavo Laisvės Dienos siūlytojams, bet savo paties vardu VLIKas tiesiogiai nesiūlė. Kas kita su Europos Seimo rezoliucija: to Seimo nariai patys pasigedo savo kaimynų Baltijos jūros rytinėse pakrantėse, ir Pasaulinė Pabaltijo Santalka visų trijų išeivijų vardu skatino Europos Bendruo-

menės narių vyriausybes užtarti Lietuvos, Latvijos ir Estijos tautas. Čia daktaro Bobelio, įvykių metu ėjusio tos Santalkos pirmininko pareigas, nuopelnas tikrai yra didelis: laimėta dešimties valstybių bendruomenės seimo — pirmą kartą išrinkto tų valstybių balsuotojų — pritarimas Estijos, Latvijos ir Lietuvos laisvės bylai. Pokaryje tai pirmas tarptautinės valstybių bendruomenės nutarimas Pabaltijo laisvės reikalu. Mudu su prof. Domu Krivicku tegalime didžiuotis savo redaguotais raštais padėję dr. Bobeliui tą tarptautinį pasisakymą laimėti.

Dr. Kostas R. Jurgėla
Bethesda,MD

Kojelio pastabos

Dr. Kostas R. Jurgėla rūstauja ant manęs, tik negaliu suprasti dėl ko. Pav., aš jo politinę priklausomybę pažymėjau klaustuku, o jis rūstaudamas pusę savo rašinio skiria įrodymui, kad tai yra tiesa ir kad jokiai politinei srovei nepriklausąs. Ar ne be reikalo gaišintas laikas ir eikvotas popierius. Jis vėl sako, kad "irzlus kritikas" pažymįs tariamą Vliko valdybos narių ideologinę ar politinę priklausomybę, bet gi aš pažymėjau ne tariamą, bet **tikrą** *jų politinę priklausomybę. Teisėtai būtų galima suabejoti, kuriam iš mūsų irzlumo epitetas labiau limpa.*

Aš paneigiau dr. Jurgėlos tvirtinimą, kad Madrido konferencijoje dalyvavo trys lietuvių delegacijos, ir į tai jis reaguoja taip: "Tai labai nepadorus nedėkingo 'įvertintojo' priekaištas". Tą mano nepadorumą gerb. Vliko vicepirmininkas daug lengviau būtų įrodęs ne pasmerkimo žodžiais, bet pateiktais faktais, kad ir nurodęs delegacijų vadovus ir delegacijų sąstatus. Dabar aš linkęs manyti, kad gerb. Daktaro reakcija nepadori. Tas pats pasakytina ir dėl vadinamų "Vliko įgytų teisių dalyvauti Baltųjų rūmų svarstybose".

Vliko seime Lietuvių Fronto Bičiulių atstovas P. Algis Raulinaitis Vliko valdybos nariams padarė pastabas dėl neišlygintų PLB - VLIK santykių ir dėl dr. Jurgėlos ir dr. Bobelio nesuderintų pareiškimų **Baltų laisvės dienos** *klausimu (žiūr. "Į Laisvę" nr. 86-123, pusl. 55). "Baltic Bulletin" 1983 sausio/vasario numeryje Jurgėla pavadina Raulinaitį "veteran combatant for the freedom of Estonia, Latvia and Lithuania". Aš pritariu p. Jurgėlai, kad Algis Raulinaitis yra prityręs kovotojas dėl Lietuvos laisvės ir manau, kad tas jo prityrimas kaip tik vertė jį tas pastabas padaryti. Bet kodėl už Raulinaičio pastabas pykti ant manęs?*

Į mano pareikštą nuomonę, kad p. Jurgėlos pranešimas Vliko seime buvęs silpnas, jis reaguoja vienu sakiniu: "Ar įmanoma su tokiu išminčiumi vesti pokalbį?" Išeitų, kad tas pranešimas buvo labai geras. Pilnai suprantama, kad kiekvienas savo darbą gerai vertina ir kad kritika autorių užgauna. Aš sakiau tik savo nuomonę, nepateikiau pilno pranešimo teksto ir galbūt "Į Laisvę" skaitytojus suklaidinau. Todėl maloniai prašau Redaktorių, jei būtų vietos, paskelbti pilną Vliko **vicepirmininko politiniams reikalams** *pranešimo tekstą* **Vyriausiojo** *Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto metiniam seimui. Tegu kiekvienas susidaro savo nuomonę.*

Vliko seimo pranešimus ir diskusijas esu įrašęs į magnetofono juostas ir už pateiktas citatas imu pilną atsakomybę.

Juozas Kojelis
Santa Monica, CA

Žurnalo redakcija skelbia tik pavardėmis ar inicialais pasirašytus skaitytojų pasisakymus.

"Į Laisvę" Nr. 86, Skaitytojų žody, psl. 2, po "Žodelio kritikams" spaustuvėje "iškrito" **Juozo Kojelio** *pavardė. Redakcija atsiprašo savo mielą bendradarbį.*

VLIKo Vicepirmininko Politiniams Reikalams
Dr. Kosto R. Jurgėlos
Metinis Pranešimas

Įvairiose VLIKo Valdybos veiklos srityse reiškiasi keli vicepirmininkai, su nevisiškai tiksliai nustatytomis pareigomis. Naujas pirmininko pavaduotojo pareigas perėmė politinių veiksnių sutartas žmogaus teisių komisijos vadovas, kuris dalyvaudavo Valdybos posėdžiuose, kai ir nebūdamas nuolatinis Valdybos narys. Kiek suglaudėjo veikla žmogaus teisių baruose.

Kai ruošėmės Madrido konferencijai, per eilę mėnesių vyko derybos Pabaltiečių Santalkos ribose. Sutarėme jungtinį visų trijų tautų ir valstybių atstovavimą, ir šalia to - paskiras veiklos sritis. Reikia pasakyti, kad tai buvo sėkmingas pasirinkimas. Mūsų delegacijos Madride reiškėsi ir išvien, kaip kad jungtinėse demonstracijose bei įteikiant memorandumus, ir paskirai.

Pažymėtina, kad argentiniečių delegacija Madride buvo ypatingai paveiki ir naudinga, laimint Lotynų Amerikos kraštų televizijos ir spaudos dėmesį. Latviai sutraukė iš kelių kraštų jaunuomenės grupes. Ypatingai patraukliai pasireiškė VLIKo delegacijos narys Vladas Šakalys. Labai gyvai pasireiškė Amerikos Lietuvių Tarybos delegacija, visą laiką kruopščiai bendradarbiaudama su VLIKu. Gražiai pasireiškė ir BALFo delegacija. Prisidėjo ir nenumatytas Socialistų Internacionalo suvažiavimo dalyvis iš Londono.

VLIKo pirmininko dr. K. Bobelio pora kelionių į Europą pro Romą ir Madridą buvo_rimtas indėlis veiklos planavimui. VLIKo reikalų vedėjos glaudus bendradarbiavimas Washingtone su JAV Komisija Helsinkio susitarimams įgyvendinti buvo ir yra pačios komisijos aukštai įvertinamas. Toji komisija paskiau kelis žmogaus teisių gynėjus Sovietijoje nominavo Nobelio Taikos Premijai, jų tarpe Viktorą Petkų.

Memorandumų kare man teko glaudžiai ir maloniai bendradarbiauti su kolega juristu, prof. Domu Kriviciu, ruošiant įvairius raštus Madrido konferencijai, Europos Parlamentui, eilei svetimų vyriausybių, JAV Vyriausybei ir įstaigoms. Nemalonaus pobūdžio įvykis buvo Freedom House atsimetimas nuo Lietuvos ir jos šiaurinių kaimynų laisvės bylos. Bandymas padėti pagydyti per vieną senatorių nepavyko. Pastaruoju metu mūsų idėjiniai priešai stengiasi įsigalėti Columbia universiteto sovietinių studijų centre. Tačiau palaikėme, ką galėjome, ir įsiterpėme balsą Baltųjų Rūmų svarstybose. Tiriame ir dirvą pokalbiams su lenkais.

Pastaruoju metu pasireiškė naujų veiksnių rodomas nesklandumas. Nukrypimas nuo bendradarbiavimo Lietuvos reikalais yra skaudus reiškinys.

Labai teigiamas įvykis yra Europos Parlamente iškilusi rezoliucija. VLIKui buvo malonu padėti su dokumentacija, ir padėkoti iniciatoriams. Drauge tenka įsisąmoninti reikalą kurti lietuviškas ar baltiškas bazes mūsų silpnose vietose, pav. demokratinio socializmo internacionale. Tai labai rimtas reikalas. Pajėgiame dorotis su krikščionių demokratų bloku. Reikia ieškoti paramos ir kitur, ir profsąjungose, ir trečiajame pasaulyje. Paskirų kraštų bendruomenės turi šiuo metu progų pagelbėti Diplomatinei Tarnybai ir VLIKo vadovaujamai išlaisvinimo kovai.

VLIKo pirmininkas keliais atvejais ragino pasidarbuoti ir buvusių Lietuvos piliečių bylose dėl tariamojo jų dalyvavimo "karo nusikaltimuose." Tačiau bylų eiga šalies teismuose yra vilkus reikalas. Todėl kiek įmanoma, teko pagelbėti, tačiau naitraukiant VLIKą. Šios šalies visuomenės organizacijos gali gyvybos veikloje plačiai reikštis.

1982 m. lapkričio 3 d.

Netoleruotina

Bičiulio Kojelio Vliko seimo apžvalga iškelia labai liūdną Vliko vadovybės visuomeninio subrendimo stovį. Dar galima suprasti Vliko valdybos narių - pensininkų atskaitinių pranešimų Vliko seimui "potemkininkišką" pobūdį. Jie turi iš tuščio pilstyti į kiaurą. Juos galima net užjausti. Tačiau arogancija ir chamizmas, apskritai mūsų tautos charakteriui svetimos savybės, yra absoliučiai netoleruotini skirtingų nusistatymų grupių vieningam darbui sutartos organizacijos vadovybėje. Negi Vliko dabartinė sprendžiamoji dauguma nesupranta, kad tai ne tik nuodija Vliko grupių bendradarbiavimo aplinką ir grupių atstovų tarpusavio santykius, bet aidų aidais pasiekia ir svetimųjų aplinką ir ten menkina Vliko orumą.

Vytautas Vaitiekūnas
So. Orange, N.J.

Polonistinė proverža

Algimanto Gečio audringas laiškas gruodžio "Į Laisvę" laidoje sąryšyje su Br. Zumerio straipsniu apie lietuvių - lenkų santykius istorijos raidoje kelia didelio nusistebėjimo. Paryškinimas žinomų faktų apie lenkų visais laikais plačiai vykdomą konspiracinę politiką ir klastą lietuvių tautos laisvės siekiuose tiek sunervino A. Gečį, kad jis, praradęs savitvardą, straipsnio autoriaus mintis apšaukia "ekstremistiniu patrijotizmu", "patrijotizmu persunkta demagogija", "stilius tinkąs Naujienoms" ir kitokiais keiksmažodžiais.

Skaitai ir stebiesi, kaip šitoks polonistinis priepuolis galėjo ištikti plačiai žinomą visuomeninį veikėją. Nei nebandydamas paneigti iškeltų faktų AG siūlo rodyti žmoniškumo geros valios lenkams. Bet kur gi yra tie "geros valios lenkai?" Pirmojo pasaulinio karo baigmėje jie užgrobė Lietuvos sostinę Vilnių, jį visiškai nualindami. Antrojo pasaulinio karo išvakarėse jie karinių žudynių grąsinimais išreikalavo atstatymą santykių su plėšikaujančia Lenkija. Nežiūrint šitokių epochinių skriaudų, karo metu nusiaubtiems lenkams ir belaisviams nepriklausoma Lietuva parodė didelį perteklių neužpelnytai geros valios ir žmoniškumo, nepatirto jų pas jokį kitą kaimyną. Deja, vos karui artėjant prie pabaigos, lenkai atsilygino už tai partizaniniais žudymais lietuvių Vilniaus krašte. Neišsilaisvinę dar patys, jau reikalavo Anglijos ir Amerikos pritarti užgrobimui visos Mažosios Lietuvos su Karaliaučiumi ir net Klaipėda. Šio žurnalo puslapiai nesutalpintų lenkų kėslų aprašymų, nukreiptų prieš lietuvių tautos valstybinio atsistatymo pastangas.

Lyg ieškodamas pateisinimo savo išpuoliui, AG atkreipia dėmesį, kad "iš pagrindinių laisvinimo veiksnių vienintelė LB-nė yra dėjusi konkrečias pastangas klausimą dėl lietuviškų mišių Seinų katedroje išspręsti". Labai gerai, kad LB ir AG tai darė. Gaila tik, kad iš visų tų konkrečių pastangų konkrečios naudos turi tik lenkai: Seinuose lietuviškų mišių lietuviai negavo, bet Kaune lenkiškas mišias lenkai gavo. Lenkiškas popiežius sakosi kasdien meldžiąsis už Lietuvą, bet Bažnyčios istorijai paliko žymenį, kad didžių kančių ir pasiaukojimų už tikėjimą istoriniame tarpsnyje protestantiška Latvija, bet ne katalikiška Lietuva buvo pagerbta pirmojo kardinolo paskyrimu. AG bando misijonieriauti moralizuodamas, jog "atlaidumas nėra silpnybės išraiška, o dorybė, gydanti žaizdas . . ." Deja, žaizdos negali gyti, nes lenkai jas nuolat atnaujina. Jeigu Gečiui dar vis trūksta įtikinančių pavyzdžių, tai gal jis patogiai žvilgterėtų į tą patį puslapį, kuriame tilpo jo emocingas laiškas. Ten pat Stasys Gydanis cituoja New Yorko lenkų dienraščio Nowy Dziennik vyr. redaktoriaus straipsnį, kuriame jis priekaištauja Pilsudskiui už vien tik pagrobimą Vilniaus be privertimo visos Lietuvos sueiti į politinę uniją su Lenkija. Esą "toks reikalų patvarkymas nebuvo naudingas Lenkijai". Šitokios mintys nuogai atidengia šio meto lenkų viešosios nuomonės formuotojų kryptį.

Argi A. Gečiui dar vis neaiškūs jos kelrodžiai?

Rusiškojo komunizmo teriojama lietuvių tauta šiandien yra nepalyginamai grėsmingesnėje padėtyje už lenkų. Apie tai kalba viso pasaulio žinių tarnybos. Šitokioje padėtyje A. Gečio menamiems "geros valios lenkams" pritiktų užjausti tautą, per šimtmečius santykiavusą su jais bendros unijos ryšiuose. Bet kur tau, užjautimo lenkuose nesimato nei iš tolo. Priešingai, lietuvių statytoje Seinų katedroje lenkų dvasiškiai neleidžia lietuviams tikintiesiems nei prasižioti lietuvių kalba jų pačių religinėse apeigose. Šitokios grubios tikrovės su lenkais akivaizdoje, AG išėjo propaguoti maldos apaštalavimą už Lenkiją mūsų tautinėje bendruomenėje. Tai unikalus tautinės savigarbos nesuvokimo pavyzdys ir stoka įsijautimo visuomeninės veiklos rimtyje.

Palaikyti ryšius su lenkais dera. Santykių sprendimo su lenkais reikia ieškoti ne klūpčiojimais ir maldomis, bet atstovavimu mūsų tautos interesų jų pilnoje prozaikoje.

Algis Regis
Chicago, IL

Iniciatyvos palaima

Noriu padėkoti "Į Laisvę" žurnalui už redakcinį straipsnį "Iniciatyvos palaima". Tokie kondensuoti ir daug pasaką įžanginiai mūsų spaudoje, kaip sakoma, reti paukščiai. Šis įžanginis paliečia privačios iniciatyvos dėka gimusios Baltų Laisvės Lygos veiklą. Ir paliečia iš esmės. Iki šiol nepastebėjau, kad Lygos kritikai drįstų eiti į rimtas diskusijas. Vis kaišioja tai šį, tai tą, vis gąsdina publiką: "tai frontininkų darbas" (Naujienos, Akiračiai); "Lietuvos laisvinimo darbas perduodamas svetimiesiems (Vlikas, Altas); "paslaptis už pinigus Hannaford firma parduos komunistams" (Rimkūnas ir Domkus "Tėviškės Žiburiuose"); Hannaford firma dirba komunistinei Kinijai" (Antanas Skirius); "firma ima didelius pinigus" (Vilniaus radijas, ir tą pačią mintį reiškia buv. Vliko vicepirmininkas Jonas Daugėla savo laiške "Į Laisvę" 85 nr-je). Vliko seimo metu lapkričio mėnesį Vliko valdybos pirmininkas dr. Kazys Bobelis, atsakydamas į mano vieną paklausimą, teigė, kad Baltų Laisvės Lyga neprisidėjusi prie **Baltų laisvės dienos** *pravedimo. Tai tokie "rimti" kritikų argumentai.*

Mane ilgai vargino klausimas, kas Lietuvos laisvinimo klausimais "Naujienas" ir "Akiračius" subloškia į vieną frontą. Savo įžanginiu jūs atsakėte: "Naujienos" nepripažįsta Vlikui - Altui nesubordinuotos iniciatyvos, "Akiračiai" laisvinimo darbų nevertina".

Taip pat galiu patikslinti, kad nei vienas iš aukščiau priekaištaujančiųjų nė vienu doleriu neparėmė Baltų laisvės dienos pravedimo išlaidų.

Jonas Matulaitis
Los Angeles, CA.

"Nebuvau kviestas"

Grįžtant prie A. P. Bagdono str. "Pirmasis dvidešimtmetis" (Į Laisvę, 1982 m. gruodis, Nr. 86-123), prašau patikslinti: 1. Lietuvių Fondo nariai sukūrė ne LF narių federalinį kredito kooperatyvą, o Lietuvių Fondo Federalinę Kredito Uniją, 2. Tarybos paskirta "komisija" atsirado tik po to, kai kooperatyvas atsistojo "ant kojų" ir niekados nėra turėjęs nė vieno posėdžio ir 3. Aš tame komitete niekada nedalyvavau ir niekada nebuvau kviestas, todėl prašau mano pavardę išimti.

Pov. Žumbakis,
Chicago, IL.

JĖGŲ TELKIMAS LAISVINIMO DARBUI

Dr. ANTANAS BUTKUS

Kalbant apie dabartį ir planuojant ateities veiklą, reikia trumpai žvilgterėti į praeitį, kad atpažintumėm tas sąlygas, kurios padarė tą veiklą tokią, kokia ji šiandien yra. Veiklą vertinant iš perspektyvos, tenka atvirai atsakyti porą klausimų. *Pirma,* ar ji buvo planuota ir jei taip, tai kiek tos suplanuotos veiklos įvykdyta, ir *antra,* jei nebuvo planuota, tai, ar iš praeities klaidų pasimokę, ją galėtumėm bent keleriems metams taip suplanuoti, kad nuo suplanuotų darbų per toli nenukryptumėm. Ir iš kitos pusės, ar yra būtina šimtaprocentiniai prisilaikyti suplanuotos veiklos programos? Gi paskutinį klausimą, dar kitaip išvertus, tenka paklausti, ar svarbiau "raidė" veiklos plane, ar siekiamas tikslas?

Noriu pabrėžti, kad šiam pašnekesyje reiškiu tik savo asmeninę nuomonę, o ne JAV LB Krašto valdybos.

Kokiam fone vystėsi mūsų veikla, daugelis iš mūsų žinome, tačiau, kalbant apie veiklos galimybes, gal ne visi vienodai jas vertiname. Todėl leiskite man, jas trumpai apibendrinus, pasakyti, kaip aš į jas žiūriu.

Antrojo pasaulinio karo pabaigoje didžioji mūsų dauguma tikėjomės greito Lietuvos išlaisvinimo. Mūsų pogrindžio patrijotinė spauda ragino iš Lietuvos bėgant net žieminio palto nesiimti. Šiam optimizmui turėjome logišką pagrindą, nes tiksliai įvertinome Sovietų Sąjungos kėslus ir nepaprastai didelę Vakarų valstybių karinę persvarą prieš Sovietus. Mes galvojome, kad tuomet būtų užtekę tik Sąjungininkų ultimatumo, kad rusų kariuomenė tuoj po karo atsitrauktų į prieškarinę Sov. Sąjungos teritoriją. Vietoje to, sovietai pavergė daugelį valstybių, jų tarpe ir Lenkiją, dėl kurios laisvės kilo Antrasis pasaulinis karas.

Mūsų greito Lietuvos išlaisvinimo viltys neišsipildė dar ir dėl to, kad Sov. Sąjunga buvo vakarų valstybių sąjungininkė prieš nacių Vokietiją. Iš kitos pusės, Vakarai su JAV prezidentu Rooseveltu priešakyje visiškai nesuprato tikrųjų Sov. Sąjungos kėslų. Priešingai, prez. Rooseveltas ir kiti JAV politikos vairuotojai tikė-

josi, kad gražumu įtikins sovievus įsivesti demorkatinę santvarką ne tik jų užgrobtuose kraštuose, bet taip pat ir pačioje Sovietų Sąjungoje.

Iš kitos pusės, JAV gal ir nenorėjo visiško prieškarinio *status quo* atstatymo Europoje. Ypatingai ji nenorėjo sujungtos Vokietijos, o gal ir Didžiosios Britanijos. Įtakos sferomis sudalinta Europa Amerikos politikierių galvojimu būtų ramesnė, sukalbamesnė ir labai gera ekonominė rinka. Šį motyvą už taiką ir nuolaidas Sovietų Sąjungai ypatingai stipriai populiarino šio krašto kraštutiniosios kairės liberalai, Sovietų Sąjungos agentų pakurstomi. To rezultate daugelis amerikiečių pradėjo galvoti, kad sovietai trokšta taikos, o Amerikos valdžia yra karo kurstytoja, norinti iš to materialiai pasipelnyti.

Iš militarinės pusės žiūrint, tuoj po karo Amerika turėjo atominių ginklų monopolį. Turėdami tokią milžinišką karinę persvarą, Amerikos politikos vairuotojai vis dėlto nenorėjo ar nesugebėjo jos išnaudoti sovietų paskatinimui grįžti į prieškarines teritorijas ir Europoje pravesti laisvą tautinį apsisprendimą tokioje santvarkos sistemoje, kokioje tos tautos norėtų tvarkytis.

Tai buvo Vakarų valstybių (daugiausiai JAV) nedovanotina klaida, padariusi didžiausią skriaudą Lietuvai ir kitoms sovietų pavergtoms tautoms.

Pokarinis Vakarų valstybių vienšališkas nusiginklavimas ir šnipų pagalba sovietų išvogtos atominių ginklų paslaptys, bei skubus ir vienašališkas jų ginklavimasis diametraliai pakeitė karinių pajėgų balansą Sovietų naudai. Šiandien jau ir atsakingi JAV politikos vairuotojai kalba net apie galimą sovietų persvarą atominių ginklų srityje. Klaidingos propagandos dėka, šiandien jau atominė bomba, ar tiksliau sakant, atominio karo baimė labiausiai pasitarnauja sovietiniams tikslams. Su karinės galybės augimu, stipriai auga sovietų politiniai apetitai, grasiną ne tik jų kaimyniniams kraštams, bet dabar jau net ištisiems kontinentams, įskaitant ir Ameriką.

Tiesa, šiuos kėslus ir grąsinimus sukėlusi baimė mažai ką turi bendro su realybe, tačiau ji, komunistų agentų ir jų gal nesąmoningų talkininkų — radikalių-jų liberalų — ir šiaip suvedžiotų menkadūšių pasekėjų pagalba, kelia nerimą plačioje visuomenėje. Ta baimė jau pasiekė tokį laipsnį, kad Vakarų Europos politikiečiai, drebėdami dėl savo politinės karjeros, bijo įsileisti Amerikos atominių ginklų net savo pačių valstybių apsaugai prieš gręsiančią agresiją iš sovietų pusės.

Mūsų praeities pastangos Lietuvos laisvinimo darbe

Iš virš 40-ties metų perspektyvos, pažiūrėkime į praeitį ir paanalizuokime, ką mes galėjome

geriau padaryti, kad Lietuvos reikalai būtų pasukti mums palankesne linkme?

Tuoj po karo, kai amerikiečių akyse Sovietų Sąjunga buvo herojus, nugalėjęs nacius, ir, kai Amerikos prezidentai naiviai tikėjosi gražumu sukontroliuoti sovietų užmačias, o mes "Dievo paukštelių" statuse Europoje ir naujakuriai JAV bei kitur, buvome per silpni finansiniai ir be jokios politinės įtakos, nes nemokėjome anglų kalbos, neturėjome įtakos į didžiąją spaudą, nepažinome asmeniškai kongresmanų ar kitų įtakingų politikierių, neturėjome net balso rinkimuose, nes dar buvome be JAV pilietybės, greičiausiai nieko daugiau laisvinimo reikalais negalėjome padaryti.

Kas liečia įtaką, tai ir šiandien ji palyginti nėra didelė, nors šioje srityje LB-nės padaryta labai didelė pažanga, ypatingai nuo Visuomeninių reikalų tarybos įsteigimo ir viešo užsiangažavimo dirbti politinį darbą. Pavyzdžių daug. Iliustracijai paminėsiu tik porą: Algimanto Gečio Krašto valdybos kadencijos pabaigoje išsirūpinimas iš prez. Carterio teisės skirti naujus Lietuvos atstovus su tuo pačiu diplomatiniu statusu, kaip ir dabartinių Lietuvos atstovų. Taip pat Lietuvos Laisvės Dienos paskelbimas aiškiai rodo, kad mūsų įtaka didėja. Didėja ji ne tik vyriausybėje, bet ir Kongrese, ypatingai prieš prezidentinius rinkimus.

Kokia gi mūsų augančios politinės įtakos praktiška nauda Lietuvos reikalui?

Neskaitant vieno kito šeimos nario, politinio kalinio, ar disidento vergiškų sąlygų palengvinimo, ar net pavienio asmens laisvėn ištrūkimo, problemos neišgelbsti, nes, deja, Lietuvoje visokeriopas asmens laisvių suvaržymas didėja, o rusifikacija žiaurėja. Mes net efektyvios pagalbos rezistentams neturime sąlygų suteikti patys, ar ją efektyviai per kitus suorganizuoti. O ta rezistencija vien tik mūsų Tėvynėje pasilikusių brolių herojiško pasiaukojimo dėka tebėra pasigėrėtinai stipri. Nerimą kelia — kaip ilgai jie tame darbe ištvers?

Susumavus tenka konstatuoti, kad nors gana daug padaryta, būtinai reikia tas pastangas žymiai daugiau suintensyvinti. *Kaip?* Kur galėtume surasti naujų darbo jėgų?

Iš savanoriškai ir laisvalaikiu dirbančių ir Lietuvių Bendruomenės darbą gerai atliekančių žmonių daugiau darbo net nebegalim tikėtis ar reikalauti. Taigi, reikia naujų darbo rankų, žymiai didesnio kapitalo ar naujų darbo metodų. Pasimokykime iš praeities klaidų. Štai pora pavyzdžių:

Mano asmeniniu įsitikinimu LB-nės kūrėjai neišnaudojo progos jos aktyvistų tarpan pritraukti žymiai daugiau jėgų.

Bendruomenės struktūra Vokietijos stovyklų laikais sukurta idealiai, jos valdymosi forma pil-

nai demokratinė, jos tikslas apjungti visus lietuvius po organizuotos Bendruomenės sparnu labai optimistinis, bet, deja, po 30-ties metų darbo metų toli gražu neįgyvendintas. Šiandien dar didelė dalis lietuvių veikia šalia jos, o kai kurie net organizuotai *veikia prieš ją*. JAV-se Bendruomenę steigiant, visiškai nebuvo atsižvelgta į esamas sąlygas. Gal manyta, kad čia gyvenantieji lietuviai tuoj pat susižavės LB skelbiamais idealais ir į ją sugužės. Nesuprasta vietinių sąlygų. Nesugebėta drauge ir sutartinai dirbti su ankstyvesniąja išeivija ir jų organizacijomis.

Kita klaida, tai esamomis sąlygomis pervertintas tiesioginis demokratinio susitvarkymo principas, sudarant Tarybą, kuri renkama tiesioginiu principu ir asmeniniu kandidatų pristatymo būdu, iš anksto kandidatui nestatant jokių klausimų, neprašant jo jokių viešų pasižadėjimų dėl jo laikysenos ir jo talkos LB darbams. To pasėkoje kai kurie tarybon išrinkti nariai jokio bendruomeninio darbo tiek praeityje, tiek juos išrinkus, nebedirba. Pasitaikė ir tokių, kurie jokioj Tarybos sesijoje nedalyvavo. Išskyrus kai kuriuos Tarybos prezidiumus, kažkaip nepavyksta Tarybos narių Bendruomenės darban įtraukti, net ir per darbo komisijas. Yra išimčių, bet daugelis Tarybos narių nedalyvauja apylinkių valdybose, net jų susirinkimų nelanko, nerašo bendruomeniniais klausimais spaudoje. Žodžiu, po rinkimų kai kurie Tarybos nariai pranyksta kaip pernykštis sniegas pavasarį. Buvo bandyta apylinkių pirmininkus įtraukti Tarybon, tas siūlymas, deja, per nesusipratimą nepraėjo vienam iš Chicagos apylinkės pirmininkų pašiepiančiai pareiškus, kad "tegu ponai posėdžiauja, o mes dirbsim". Deja, ir to nėra, nes maži ir atsitiktini darbeliai užima daug laiko ir energijos, be didesnės reikšmės ir rezultatų tiek lietuvybės, tiek Lietuvos laisvinimo reikaluose.

Mano giliu įsitikinimu, padaryta klaida steigiant Pasaulio Jaunimo Sąjungą PLB Seime Washingtone. Ji suorganizuota, kaip ir pati Lietuvių Bendruomenės Taryba, asmeniniu pagrindu. Ligšiolinė S-gos veikla, kaip praktika parodė, remiasi tik nedidele grupe jaunuolių, kurių didelė dalis pagal amžių yra gerokai prinokę ir jau galėtų, o gal net ir turėtų dirbti pačioje Lietuvių Bendruomenėje, įnešant į jos veiklą šviežio kraujo, energijos ir paveiksmingesnių planų, finansiniai ir kitaip remaint ne tik jaunimo kongresų rengimą, bet taip pat ir kitus LB darbus.

Jaunimo S-gos darbams finansuoti ir jų kongresus surengti LB sutelkia palyginti labai dideles pinigų sumas, tikėdamasi, kad Jaunimo Sąjunga sugebės į *nuolatinę* veiklą įjungti daug jaunuolių. Deja, to iki šiol nėra.

Tik kongreso metu lyg sužiba jų veikla, bet ir čia jaunimo masių nesutraukia, o finansinę pagalbą suorganizuoja ir telkia daugumoje tik pensininko amžiaus žmonės. Jaunųjų profesionalų talkos kaip ir nesimato, net ir tų, kurie pirmuosiuose kongresuose patys dalyvavo ir buvo vyresniųjų gausiai finansuojami.

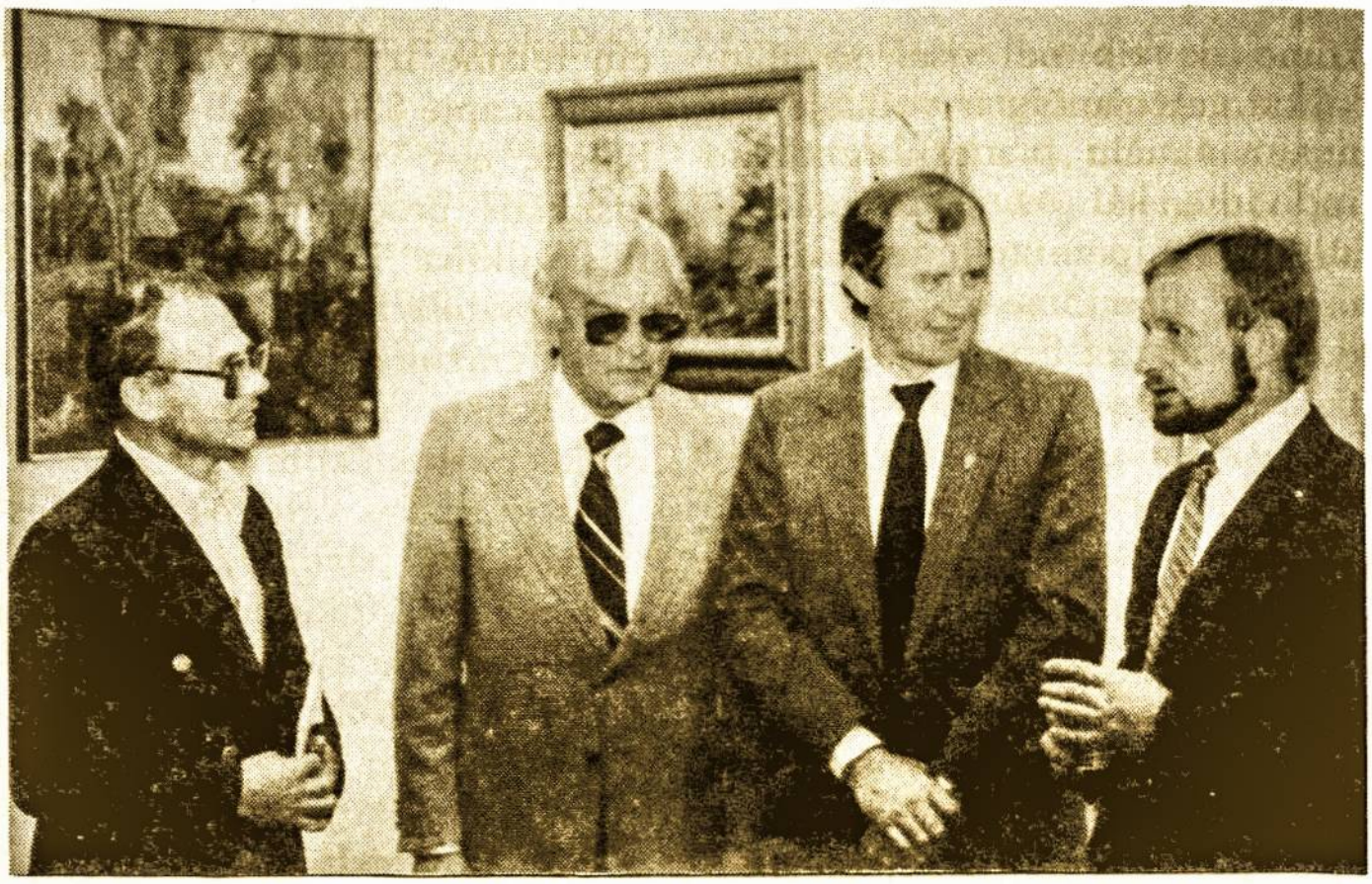
Kad Jaunimo Sąjungos veikloje nėra daugiau jaunuolių, ir kad ta veikla pasireiškia tik prieš pat ir tik kongreso metu, kalti ir mes, vyresnieji, ypatingai tie, kurie norėjo Jaunimo S-gos veiklai *iš šono* diriguoti. Reikėjo tą S-gą organizuoti jaunimo organizacijų atstovų pagrindu: skautų, ateitininkų, neolituanų ir, jei yra, kitų. Su tų organizacijų vadovų pritarimu ir pagalba galėjome išsiauginti stipresnį organizacinį lietuvių jaunimo bendravimą ir bendradarbiavimą, kuris žymiai sustiprintų lietuvybės išlaikymą, o tuo pačiu prisiaugintų didelį būrį darbininkų laisvinimo darbams paremti, o neužilgo jau ir tiems darbams vadovauti. Jei prie širdies ranką pridėję sutiktume, kad tai buvo klaida ir jei tą klaidą tiek Jaunimo S-gos vadovai, tiek vyresnieji viešai pripažintumėm, dar nebūtų per vėlu tą atitaisyti palengva, pasikviečiant jaunimo organizacijų vadovus ir tų organizacijų narius bendram darbui lietuvybės ir Lietuvos išlaisvinimo darbų bare.

Kaip jau minėjau, Amerikon atvykę tinkamai nesupratom šio krašto gyvenimo sąlygų ir čionykščių lietuvių organizacinės veiklos būdų. Nemėginome su jomis bendrai dirbti. Tuo atstūmėme ankstyvąją lietuvių kartą, nes nesugebėjome, o gal ir nenorėjome, tinkamai įvertinti jų darbų rezultatus.

Tokios politikos išdava — jų organizacijos, k.a. Lietuvos Vyčiai vengia su LB-ne drauge dirbti. Tai yra nepaprastai didelė žala laisvinimo darbui naujų jėgų telkimui, nes jų organizacijos eilėse labai gražus būrys lietuvių. Tą aiškiai rodo Vyčių organizuojama Lietuvių diena Pennsylvanijoje, sutraukianti apie 20,000 dalyvių. Reikėtų dėti visas pastangas užmegzti su Vyčiais ir kitomis ankstyvesniųjų ateivių organizacijomis nuoširdų dialogą ir organizuoti bendrus darbus.

Pirmoji šios LB-nės Tarybos sesija St. Petersburge įpareigojo Krašto valdybą organizuoti lietuviškai nebekalbančių lietuvių susigrąžinimą į bendrą darbą. KV iš savo pusės kreipėsi į dr. K. Ambrozaičio vadovaujamą Tarybos prezidiumą, kad pastarasis šią akciją pradėtų, pats sudarydamas iš Tarybos narių specialų komitetą. Tarybos nariai gyvena pasisklaidę po visas LB-nės apylinkes. Jie turi didesnį autoritetą ir greičiausiai daugiau laiko tą akciją stipriai suorganizuoti ir gerai pravesti. KV ir kiti Bendruomenės padaliniai jiems mielai talkina.

Mes iš savo pusės Clevelande

Dr. Antanas Butkus, JAV LB Krašto valdybos pirmininkas (antras iš kairės) su (iš dešinės) Vladu Šakaliu, Romu Giedra ir Simu Kudirka

šion sekcijon įsijungsime tuoj po PL Dienų, nes tuomet pradėsime darbą — VII tautinių šokių šventės surengimui. Ta šokių šventė, kaip žinome, įvyks prie Clevelando esančiam moderniam ir labai erdviam Koliziejuje, talpinančiam 18,000 žiūrovų. Ton šventėn mes tikimės sutraukti bent 5-6,000 senosios kartos lietuvių. Per tokio pobūdžio parengimus palengva Vyčius ir kitus mažai ar visai jau nebekalbančius lietuvius galėtumėm laisvinimo darban prisitraukti. Tai labai didelis ir sunkus, tačiau įveikiamas darbas.

Kalbant apie dipukiškos kilmės lietuvius ir aptariant kiekvieną grupę atskirai, pirma norėčiau susitarti dėl terminų. Įsimylėjome jaunimo vardą. Jo gretosna įrikiuojame visokio amžiaus žmones. Juo toliau, juo vyresnius žmones dar vis "jaunimu" vadiname. "Kaip pavadinsi, taip nepagadinsi" — sako lietuviškas priežodis. Nepagadintumėm ir mes, jei "jaunimo" sąvokoje pabrėžtumėm tik jaunystę, energiją, entuziazmą, idealizmą, grožį ir dar ką, tačiau jame nesuprastumėm, kad vyresnio amžiaus žmonės, kai vadiname juos jaunimu, implikuojame, kad jų vienų savarankiškam gyvenimui be vyresniųjų lietuvių priežiūros negalime paleisti, kad jie dar nėra pilnai atsakomingi veiksmuose ir pareigose. Kai 25-30-ties m. amžiaus universitetą baigusį, gana gerai uždirbantį jauną žmogų lai-

kome ne tik ne visai savarankiškai galvojančiu ir veikloje nenusimanančiu ir nesubrendusiu individu, kai už jį stengiamės atlikti jo įsipareigojimus, kai kartais net bandome iš pensininko dalies dar net finansiniai paremti, kad jis į Jaunimo kongresą, ar kitur nuvykti galėtų, tuomet žalą darome ne tik sau, bet ir to amžiaus asmeniui.

Skubiai turime pagerinti senuosius veiklos būdus, ar surasti naujų, kaip to amžiaus jaunus žmones įtraukti į lietuvišką veiklą, kaip iš jų išsiauginti sumanius politinio darbo veikėjus. Pabrėžiu, kad tą turime *skubiai* padaryti, nes mano gana optimistiniu apskaičiavimu turime ne daugiau kaip 10 metų tai įvykdyti. Dar mažiau laiko beliko Lietuvos Vyčių ir lietuviškai jau mažai, ar visai nebekalbančių lietuvių įjungimui į bendrą Lietuvos laisvinimo darbą.

Kalbėdamas apie kai kuriuos netikslius ėjimus LB-nėje, sąmoningai išleidau dalį atsiskyrėlių, kurie jau kuris metas veikia prieš mus organizuotai. Tai taip vadinama "Reorganizuota bendruomenė", kuri pasisavino tikrosios LB vardą. Ne tik sauja buvusių bendruomenininkų su būriu jiems priklausančių įsisteigė ir įregistravo valdžios įstaigose mūsų bendruomenės vardu tą pačią organizaciją, tik prikergdami jai "R" raidę.

Tos organizacijos mūsų vardo pasisavinimas atsidūrė amerikiečių teisme ir bylos vedimui jau išleista apie $30,000. Byla dar nebaigta, nes "reorganizuotieji" ją visokiais procedūriniais manevrais vilkina. Iki šiol jie pralošė bylą, pralošė apeliaciją, ir toji byla sugrąžinta pirmajai teismo instancijai, kuri padarė pirmą mums palankų sprendimą.

Aš ir Krašto valdyba apgailestaujame, kad paveldėjom šią bylą, nes esame įsitikinę, jog žmonių organizacijose laisvanorišką santykiavimą teismo keliu neišspręsime. Jeigu ji vienaip ar kitaip bus teisme išspręsta, nuo lietuviško darbo atstumsime daug geros valios, tačiau šališkos propagandos paveiktų žmonių.

Dabartinė KV per trečius asmenis deda pastangų, kad "Reorganizuotoji bendruomenė' geruoju R-LBnės vardą atsiimtų. Tuomet mes nutrauksime teismo eigą. Iš tikrųjų mes nieko kito teisme ir neprašome, o tik nesisavinti tikrosios LB-nės vardo.

Neoficialiai mums sakoma, kad jie vardą atsiimtų, tik kad mes iš savo pusės padarytume atatinkamą žestą. Paklausti, kokio žesto jie pageidautų, konkretaus pasiūlymo dar negavome. Neatsakingi asmenys skleidė gandus, kad būk tai LB organizuoja lietuvių jaunimo ekskursijas į okupuotą Lietuvą, kaip žinome, yra melagystė. Priešingai, LB-nė laikosi Veiksnių sutarimo dėl santykiavimo su Lietuva. Dabartinė Krašto valdyba tą nusistatymą pakartojimo tarpveiksninių santy-

kių deklaracijoje, kuri paskelbta spaudoje.

Su širdgėla ir apgailestavimu turiu pasakyti, kad "Reorganizuota LB", atsiradusi su kai kurių Alto ir VLIKo žmonių parama, rausiasi po Lietuvių Bendruomenės pamatais, norėdama ją priversti kapituliuoti. čia noriu pareikšti, kad jei "R LB" neteisėtai pasisavinto vardo neatsiims be teismo, mes būsim priversti bylą tęsti. Mes teismo nenorime, tačiau esame ankstyvesnių LB-nės nutarimų įpareigoti tai daryti. Ir — pažadu — darysime.

Paveiksmingesnių laisvinimo darbo metodų paieškojimas

Kaip žinome, čia atvykę pokariniai emigrantai jau rado daugelį senųjų lietuvių organizacijų ir Amerikos Lietuvių Tarybą specialiai susiorganizavusią vykdyti Lietuvos laisvinimo darbą. LB-nės steigimo organizatoriams ilgokai nepavyko su ALTU susitarti, kokiais pagrindais LB Amerikoje turėtų būti įkurta. ALTAS spaudė, kad LB tebūtų tik švietimo ir kultūros darbams organizacija, kaip ir kitos tokio pat pobūdžio organizacijos, gi ALTAS pasiliktų sau išimtiną teisę vadovauti politiniam darbui. LB steigėjai, vykdydami VLKo Lietuvių Chartą, norėjo pilnateisės LB, kokia ji kad šiandien yra, motyvuodami, kad Lietuvių Charta įpareigoja *kiekvieną* lietuvį dirbti *lietuvybės išlaikymo ir Lietuvos išlaisvinimo darbą.*

Šis nereikalingas ginčas užsitęsė beveik 30 metų, nes tik pastaraisiais pora metų bent viešai ALTAS nebedraudžia LB dirbti politinio darbo. Priešingai, jau kai kuriais atvejais dirbame drauge, kaip Lietuvos Pasiuntinybės Washingtone atremontavimas ir dabartiniu metu sudarytas bendras veiksnių komitetas, kuris telks visuomenės lėšas *tariamu nacių kolaboravimu neteisėtai apkaltintiems lietuviams ginti.* Pirmasis to k-to posėdis jau buvo Čikagoje. Tikiu ir trokštu, kad tas komitetas kuo skubiau pradėtų darbą, nes tariamų nacių kolaborantų vardu Sovietų Sąjunga nori sunaikinti gerą lietuvių vardą Vakarų pasaulyje, tuo eliminuojant mus iš efektingo Lietuvos laisvės gynimo darbo.

Tiesiog nesuprantama ir neįtikėtina, kaip atsirado toji OSI įstaiga, kuri JAV valdžios lėšomis ir jos autoritetu tiesiog terorizuoja nekaltus žmones, spausdama juos prisipažinti ir prisiimti kaltę, kurios jie nėra padarę. Tam tikslui toji įstaiga priima rusų suklastotus dokumentus už tikrą pinigą. Dažnai net Amerikos pinigais vyksta į okupuotą Lietuvą tų tariamų dokumentų susimedžioti. Būtų labai gerai, kad lietuvių spauda skelbtų, kad OSI pašaukti lietuviai savanoriškai visai nekalbėtų su tos įstaigos advokatais be teismo pareikalavimo (supynos).

Toji OSI įstaiga grąsinimais ir

kitokiais keliais susirinko virš 100 lietuvių pavardžių ir tą medžioklę tebetęsia. Mums reikia skubios akcijos šiam klausimui likviduoti. Tikiu, kad tas naujai formuojamas visuomeninis komitetas imsis greito darbo šalia pinigų sutelkimo, sutelkti ir dokumentinę medžiagą OSI nelegalių žygių dokumentavimui ir įrodymui. Tikiu taip pat, kad mūsų visuomenė jautriai reaguos į komiteto prašymą talkos. Netenka aiškinti, kad, jei mums pavyktų su kitais veiksniais susitarti bendram darbui sutelktumėm daugiau lėšų, ypatingai išvengtumėm darbų dublikavimo. Šalia to, sutelktumėm bendrą specialistų - darbuotojų būrį ir jų būtų žymiai daugiau. Turėtumėm didesnį autoritetą ir prielankumą savo visuomenės tarpe. Ji daugiau lėšų sutelktų. Kalbėdami efektingiau visų lietuvių vardu būtume paveiksmingesni ir tarp kitataučių. Pagaliau Kongreso nariai su mūsų prašymais labiau skaitytųsi.

Turbūt neapsiriksiu pasakęs, kad tarpveiksminė trintis yra didelė rakštis lietuviškame gyvenime, labai apsunkinanti visas mūsų veiklos sritis. Tą jaučiame privačiame gyvenime, organizacijose ir ypatingai veiksniuose. To priežastys daugumoje asmeninės. Kadangi to pašalinti per daugelį metų nenorėjome ar nesugebėjome, susiraizgė ji į Gordijaus mazgą, kurio perkirsti vis neišdrįstame, o jis smaugia mūsų veiklą, kaip voras muselę tinkle.

Iš kitos pusės, mūsų išrinkimo ir naujos Krašto valdybos sudarymo proga, pavome daug sveikinimų ir linkėjimų atstatyti tarpveiksminį bendradarbiavimą i išlyginti santykius. Savo ir savo valdybos vardu noriu pareikšti, kad to santykių išlyginimo ir bendrai sutartų projektų vykdymo mes norime, deja, čia žodinio linkėjimo neužtenka. Mes visados būsime pasiruošę sėsti prie bendro stalo, tik čia viešai prašome VLIKO ir ALTO valdybas neremti ir pasitarimuosna nekviesti "R-LB" atstovų ir prašyti jų vadų, kad skubiai atsisakytų iš LB-nės neteisėtai pasisavinto vardo.

Per savo atstovus suinteresuotiems asmenims esu pasakęs, o dabar noriu viešai pakartoti, kad, vardą atšaukus, visiems yra atviras kelias į LB-nę. Tai garantuoja mūsų statutas ir tą jų sugrįžimo kelią mes stengsimės visaip palengvinti.

Pabaigai noriu pabrėžti, kad Lietuvių Bendruomenė per prieš 10 metų įsteigtą Visuomeninių reikalų tarybą daug pasidarbavo laisvinimo darbe. Šalia to, tenka pridurti, kad per eilę metų besitęsiantys tarpveiksminiai nesutarimai daug pakenkė sukonsoliduoti visų lietuvių laisvinimo resursus ir pajėgas. Tas ypatingai kenkia jaunesnių darbo rankų pritraukimui.

Žengdami į naują LB veiklos trisdešimtmetį, turėtume nuodugniai peržiūrėti LB nueitą kelią, kritiškai įvertinti nuveiktus

darbus ir surasti tikrąsias priežastis dėl padarytų klaidų.

Jei LB Taryba pritars, sukomplektuosime studijinę ekspertų komisiją ir pavesime jai paruošti JAV lietuvių kultūrinio, švietimo, socialinio ir visuomeninio gyvenimo analizę, kurios svarstymus bei sugestijas, gerai patys Taryboje išstudijavę, bandysime įgyvendinti.

Kas liečia Lietuvos laisvinimo pastangas, tai su liūdesiu tenka konstatuoti, kad jos dar neatnešė nekantriai laukiamų vaisių. Laimėta tik trupiniai. Žinoma, dėkingi esame ir už juos JAV vyriausybei, ypatingai už *de jure* laisvos Lietuvos valstybės palaikymą ir už Pasiuntinybės personalo atnaujinimo galimybes.

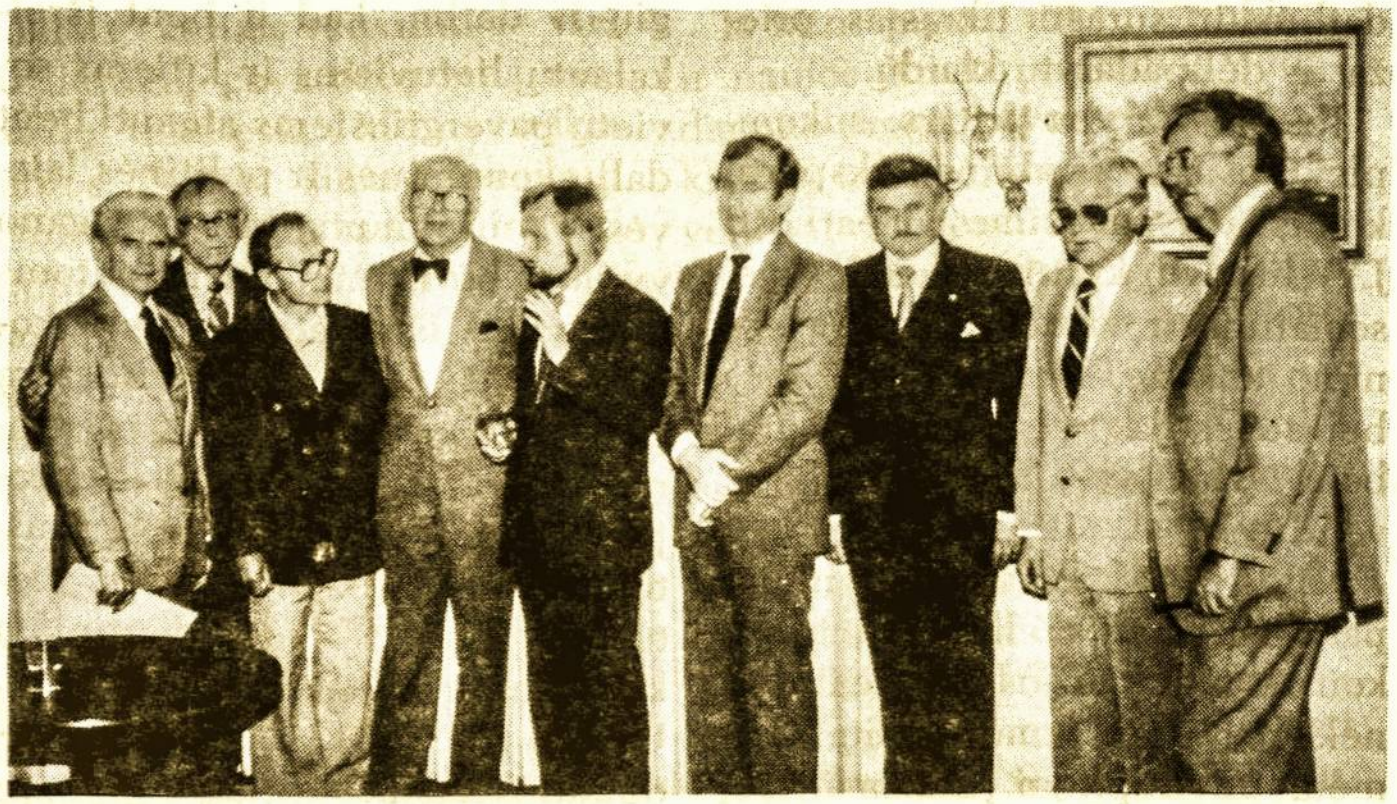
Tačiau šalia deklaracijos paskelbimo ir jos kas 16-tąja Vasario pakartojimo, laukiame iš JAV vyriausybės daugiau. Mano supratimu, mes turėtume iš vyriausybės sulaukti konkrečių žygių ir darbų, kad ji bent išreikalautų lietuviams ir kitiems sovietų pavergtiesiems atgauti bent dalį ekonominės ir politinės laisvės. Tą minimumą prez. Reagano vyriausybė turėtų mūsų tautoms iš sovietų išreikalauti, atsidėkojant už tai, kad jo kandidatūrą į prezidentus 1980 metais stipriai ir lemiamai rėmė balsuotojai, kilę iš Sovietų okupuotų kraštų. Tie žmonės, įskaitant ir lietuvius, ir atnešė prezidentiniam kandidatui Reaganui laimėjimą. Už šią didžiulę pagalbą prezidentas Reaganas turėtų bent naujoje ir labai stiprioje deklaracijoje pasisakyti prieš žmogaus teisių laužymus, prieš terorą, prieš rusifikaciją ir prieš disidentų kalinimą.

Tą mintį prezidentui turėtumėm įsakmiai ir vaizdžiu dokumentaciniu raštu pateikti ne tik lietuvių ar pabaltiečių, bet visų sovietų pavergtų Europos tautų vardu.

Lietuvių Fronto Bičiulių poilsio - studijų 1983 m. savaitė įvyks Dainavoje. Prasidės liepos 31 d. ir baigsis rugpiūčio 7 d.

LFB CENTRO VALDYBA

Mielas Skaitytojau,
Pastabas apie šį "Į Laisvę" numerį prašau siųsti iki 1983.9.1.

Po dr. Adolfo Damušio paskaitos įspūdžiais dalijasi (iš dešinės) P. Algis Raulinaitis, dr. Antanas Butkus, Vytautas Vidugiris, Romas Giedra, Vladas Šakalys, prof. Adolfas Damušis, Simas Kudirka, Juozas Kojelis ir Edmundas Arbas.

IDĖJOS PRIE PACIFIKO

15-tosios politinės studijos
Los Angeles mieste

JUOZAS KOJELIS

"Politinėse studijose per 15 metų losangeliečiai turėjo progos susitikti pačius šviesiausius politinio, kultūrinio ir visuomeninio gyvenimo darbuotojus bei skaudžios patirties paliestus rezistencijos kovotojus", apžvelgdamas pirmos studijų dienos programą sausio 30 d. Los Angeles Šv. Kazimiero parapijos salėje kalbėjo Edmundas Arbas, LFB tarybos narys. Penkioliktosios studijos šių darbuotojų ir kovotojų skaičių padidino, nes svečiais - kalbėtojais studijose dalyvavo Sukiliminės vyriausybės ministeris prof. dr. Adolfas Damušis, JAV LB Krašto valdybos pirmininkas dr. Antanas Butkus, išgarsėję ir Lietuvą išgarsinę rezistentai — Simas Kudirka, Vladas Šakalys ir Romas Giedra bei gražus būrys vietos jaunosios, vidurinės ir vyresniosios kartos veikėjų.

Išeivijos darbai tautos akimis

Antraštine tema kalbėti buvo pakviesti Romas Giedra, Simas Kudirka ir Vladas Šakalys. Nors kiekvienas jų Ameriką pasiekė skirtingais keliais, tačiau visus tris jungia bendras vardiklis — tiesioginis pasipriešinimas okupantui, tardymai, sovietiniai teismai, rusiški kalėjimai ir koncentracijos stovyklos. Visi trys — vieni iš paskutiniųjų, prasiveržę į laisvę: Simas prieš 8 metus, Romas prieš 4 m. ir Vladas prieš 2 m. Nors visi trys rezistentai ir pabrėžė, kad jie nekalbą tautos vardu, tačiau organizatoriams atrodė, jog dėl minėtų kvalifikacijų jie geriau negu bet kas kitas gali pareikšti tautos nuotaikas ir pageidavimus. Juos į Vakarus išvedė *tautos* rūpesčiai, todėl jie autentiškesni liudininkai už kai kuriuos intelektualus, kuriuos iš Sovietijos į laisvąjį pasaulį palydėjo ir dabar tebelaiko *savi* rūpesčiai.

Romas Giedra kėlė informacijos Lietuvos lietuviams apie išeivijos darbus ir šalpos tiems, kuriems labiausiai reikalinga, reikšmę. "Jei Lietuvoje gyvenančiam tautiečiui mes duotume pilną vaizdą apie išeivijos veiklą, jis suprastų, kad pasišventėlių niekad netrūko . . ." Pilna ir teisinga informacija stiprintų Lietuvos lietuvių tautinį atsparumą. Labai stipriais kontrastais Giedra pavaizdavo čia ir ten kovojančių dėl Lietuvos laisvės sąlygas:

"Bepigu (čia) kovoti: niekas už tai nepadarys kratos, niekas neišves naktį, niekas nepasodins į kalėjimą, alkani vaikai dėl to neverks . . . Bepigu čia kovoti prie šilto židinio arba nei per šiltuose, nei per šaltuose baseino vandenyse".

O "visai kitaip atsitinka, kai už tą pačią laisvę tenka kovoti Lietuvoje. Tenka praeiti visus pragarus, iškentėti visas kančias, nelaiku pražilti ir nuplikti, palikti be sveikatos arba, kraštutiniu atveju, apsipilti benzinu ir susideginti". "Dabar minutei įsivaizduokime žmogų, buvusį nepriklausomos Lietuvos karininką, studijavusį Paryžiuje, kovojusį miškuose, laidojusį žuvusius draugus, tarybiniuose konclageriuose atbuvusį apie 30 metų, dabar be pastovios gyvenamosios vietos, be giminių, be pagalbos... Kokiomis akimis jis turi žiūrėti į viskuo pertekusią išeiviją?" Taigi, pagalba teiktina pirmoje eilėje tiems, kurie jos labiausiai reikalingi. Tą patį opų reikalą taip pat akcentavo Simas Kudirka ir Vladas Šakalys.

Simas Kudirka jautriai apeliavo į išeivijos sąžinę nepamiršti kovojančių, kankinamų ir žudomų Lietuvos lietuvių. Gyvendamas čia, jis patyręs ne tik nejautrumą Lietuvos lietuvių kančioms, bet net piktas patyčias. "Kas vadina Kalantą išprotėjusiu ir Gajauską nusikaltėliu, — tas blogesnis už KGB", susijaudinęs kalbėjo Simas. O tokių esama.

Kudirka pasisakė prieš tuos, kurie vergiškai pataikauja valstybės departamentui. "Mano atveju, — buvo žmonių, kurie norėjo mane nurašyti, kad nesugestų santykiai su valstybės departamentu. Ačiū, kurie nepaklausė tokio pritarimo, kurie dirbo, ir buvau išgelbėtas". "Nuolatos ir nuolatos turime gyvą laikyti Skuodžio bylą, Gajausko, Petkaus, Svarinsko . . . Kiekvienas areštas ir kiekvienas rezistencijos kovotojo nuteisimas sovietijoje turi audra atsitrenkti į mūsų protus ir širdis".

Kudirkai rūpestį kelia ir tarpusaviai kivirčai. Blogiausia, kad žmonės puolami ne už tai, kad ką nors bloga darytų, bet už gerų ir mūsų tautai reikalingų darbų atlikimą. Kaip pavyzdį nurodė Antaną Mažeiką, vadovaujant Amerikos Baltų Laisvės lygai. Jis, — trečios kartos lietuvis, jaunesniosios kartos atstovas, sutelkė apie save jaunesniosios generacijos žmones ir atlieka didelius darbus. Bet jis puolamas, ir jo lietuviškas entuziazmas bandomas užgesinti.

Vladas Šakalys nurodė, kad iseivijos veiklai orientyras gali būti okupanto reakcijos į išeivijos darbus. Išeivija tautą veikia stiprinančiai ir drąsinančiai, o okupacijos aparatą — gniuždinančiai. Jis žino, kad išeivijos pasiekti ir nutildyti negali. Todėl reaguoja liguistai piktai. Bet tuo piktumu okupantas daro meškos pasitarnavimą pats sau. Tie puolimai spaudoje šypsnį sukelia tautos veide.

Išeivija nesupranta, kokias dideles viltis tauta yra sudėjusi į ją. Todėl išeivijos veikla, nežiūrint daugelio pozityvių darbų, būtų žymiai efektingesnė, jei būtų vertinama tautos akimis.

Išeivija neturėtų savęs užliūliuoti iliuzija, kad Amerika veda pro-lietuvišką politiką. Nei Lietuvos partizanai, nei išeiviai savo kovoje dėl Lietuvos laisvės Amerikos nebuvo ir nėra remiami. Rimtesnė pagalba nenuieina nė į Afganistaną. Tačiau visokeriopos pagalbos susilaukia agresorius. Ir tai Lietuvos žmonėms daro blogą įspūdį. Tuo būdu Amerika praranda geriausius savo draugus.

Kiekvienos išeivių organizacijos buvimas, sovietų akimis, yra jiems potencialus pavojus. Tarp organizacijų įvyksta barnių, tačiau už lietuviškų ribų tie barniai turėtų sustoti. Tarpusavo santykius organizacijos turėtų reguliuoti 11-tuoju įsakymu: *visi, organizacijos ir individai, turi teisę daryti gera Lietuvos labui ir kovoti dėl jos laisvės. Tai veiklai jokių leidimų nereikia nei iš tautos, nei iš kitų organizacijų, nei iš tarpvalstybinių institucijų.*

Santykiuose su Amerikos valdžia Amerikos lietuviai turėtų būti žymiai agresyvesni. Tos tautinės grupės, kurios rodo agresyvumo, žymiai daugiau laimi.

Naujų jėgų telkimas

Dr. Antanas Butkus, iš Clevelando atvykęs naujasis JAV LB Krašto valdybos pirmininkas, savo paskaitą formulavo taip: "Naujų jėgų telkimas laisvinimo darbui". Jis apžvelgė tarptautinius pokario įvykius, lietuvių pastangas laisvinimo srityje, Lietuvių Bendruomenės organizavimo pradžią ir padarė išvadą, kad jėgų laisvinimo darbui būtų galima daugiau sutelkti, jei būtų galima pataisyti praeityje padarytas klaidas. Tarp tų klaidų jis suminėjo šias: 1) organizavimo pradžioje į aktyvią Lietuvių Bendruomenės veiklą neįtraukta didesnio skaičiaus žmonių, 2) nepasiektas susipratimas su čia jau veikusiomis organizacijomis ir jų vadais, 3) pervertintas demokratinis principas, sudarant LB tarybą ir 4) Jaunimo sąjungos organizacimo pagrindan dėjimas tiesioginį priklausymą, o ne tarpinį atstovavimą; kitais žodžiais, Jaunimo sąjunga turėjo būti suorganizuota veikiančių jaunimo organizacijų atstovavimo pagrindu.

Naujoji Krašto valdyba esanti pasiruošusi, kiek dar įmanoma, padarytas klaidas taisyti ir į LB veiklą traukti naujų ir jaunų jėgų. Tiesdamas taikos ranką visiems veiksniams, dr. A. Butkus tvirtai pasisakė prieš "reorganizuotuosius", kurie neteisėtai bando pasisavinti Lietuvių Bendruomenės vardą. Alto ir Vliko žmonės, remdami "reorganizuotus", kenkia lietuviškų jėgų konsolidacijai. "Lietuvių charta įpareigoja kiekvieną lietuvį dirbti lietuvybės išlaikymo ir Lietuvos išlaisvinimo darbą", todėl naujoji valdyba stiprins ne tik kultūrinį, bet ir politinį LB sektorių.

Jaunimas apie kongresą

Pasiskirstę temomis, apie 1983 vasarą įvyksiantį Pasaulio Lietuvių jaunimo kongresą kalbėjo keturi studentai ir du baigiamosios gimnazijos klasės mokiniai. Stud. *Linas Polikaitis* padarė bendrąją V-jo PLJ kongreso apžvalgą, stud. *Regina Stančikaitė* detaliau panagrinėjo kongreso programą, sudėtus į kongresą lūkesčius išsakė moksleivė *Dalytė Trotmanaitė* ir stud. *Ginta Palubinskaitė*, stud. *Gintaras Grušas* gilinosi aplamai į veikimo problematiką ir moksleivis *Tadas Dabšys*, LJ s-gos Los Angeles sk. pirmininkas, iš kitų surinktus praėjusio kongreso įspūdžius rišo su būsimojo kongreso perspektyvomis.

Aplamai, jaunimo susidomėjimas būsimuoju kongresu, kaip ir buvusiaisiais, labai gyvas. Kongresų naudos nuvertinti negalima, nors jų rezultatai nevisada iš karto akivaizdūs. Kongresai, lyg audra jaunimo jūroje, sukelia bangas. Ir tos bangos yra jaunimo slinktis į pilną jaunimo integraciją lietuviškoje bendruomenėje. Po kurio laiko bangavimas nusilpsta. Bet ar ne greičiau nusilpsta vyresniųjų kongresuose, konferencijose, seimuose ir suvažiavimuose sukelti bangavimai?

Ne kartą jie nusilpsta, vos išėjus iš posėdžių salės.

Kalbėjusiųjų į būsimąjį kongresą dedami lūkesčiai įdomūs ir reikšmingi: "Praturtins mūsų lietuviškumą", "Visų kraštų lietuvių jaunimą tvirčiau sujungs į vieną lietuvišką šeimą", "Suprasime praktikoje, kad mus riša ne tik lietuviškoji kilmė, bet ir lietuvių kalba, kai su Pietų Amerikos jaunimu tik lietuviškai galėsime susikalbėti", "Atsakys mums į klausimus "Kodėl veikti?", "ką veikti?", ir "kaip veikti?" ". Jie laukia 800 lietuvių jaunuolių susibūrimo, kuris vien savo gausumu kels lietuvišką entuziazmą, laukia stovyklos, kurioje kiekviena diena bus skirta Lietuvos istorijos atskiriems laikotarpiams pažinti; laukia studijų dienų, nutarimų ir realių planų tiems nutarimams įgyvendinti; jie laukia Lietuvos laisvei skirtos kongreso politinės akcijos: demonstracijų, spaudos konferencijos Montrealyje, ambasadų lankymo Kanadoje. Nors kiekvienas simpoziumo kalbėtojas turėjo kiek skirtingą temą, tačiau beveik visuose juose buvo galima įžvelgti vieną didelį į kongresą dedamą lūkestį: jie laukia lietuviškais klausimais *asmeniškų* atsakymų. Šis faktas turėtų versti pagalvoti tėvus, organizacijų vadovus ir ideologus, lituanistines mokyklas. Ar šios institucijos neatlieka savo pareigų? O gal pakankamai gerai atlieka, tik pilnutinis lietuviškos sąmonės formavimas priklauso pačiam gyvenimui? Kongresai jau yra platieji gyvenimo vandenys. Tačiau pati didžioji paguoda, kad jaunimas tų atsakymų ilgisi ir ieško.

Numirti gerais lietuviais

Išeivijos politinio ir kultūrinio darbo derinimas, — tai permanentinė tema. Ji gvildenama simpoziumuose, paskaitose, rimtuose straipsniuose ir plakama demagoginėse putose. Rimtuose svarstymuose suderinimo kelias surandamas, putose vėl prapuola. Politinių studijų organizatoriai šia tema pakalbėti pakvietė žurnalistę, kultūrininkų, sėkmingai grožinėje literatūroje pradedančią reikštis amerikiečių gimnazijos mokytoją *Rūtą Klevą Vidžiūnienę*. Idėjiškai ji save riša su Santaros - Šviesos sąjūdžiu, tačiau visuomeninio - kultūrinio darbo praktikoje ji yra gerokai nuo to sąjūdžio nutolusi. Sąjūdis savaip suprastame "liberalizme" užsikonservavo, bent sprendžiant iš "atviro žodžio mėnraščio" Akiračių, kurie "atviru žodžiu" nuolat burnoja prieš kitaip manančius ir kitaip, negu jų išmintis sako, veikiančius, patys veik niekad su pozityviais planais nepasiskardendami.

Ko-referentu šiai temai buvo pakviestas Kalifornijos u-to profesorius dr. Feliksas Palubinskas, ateitininkas.

"Kultūrinė ir politinė veikla yra dvi seserys su skirtingais charakterio bruožais" . . . kalbėjo Vi-

džiūnienė. "Kad mūsų tarpe vis dar kyla klausimas dėl politinės ar kultūrinės veiklos primato, rodo tik tai, kad mums trūksta pliuralistinės, tolerantiškos ir liberalinės dvasios. Kultūros šalininkai ir puoselėtojai turi daug tiesos, bet politiniams aktyvistams jie atrodo per mažai veiksmingi . . . Ko mums reikia, — tai ne tiek tų veiklų suderinimo, o akylesnio žvilgsnio į individą ir daugiau tolerancijos jo metodui kovoje už mūsų laisvę . . . Kad ne kultūrinės, o politinės priežastys suteikia nepriklausomybes primityvioms Afrikos tautoms, turbūt yra visiems aišku . . . Kultūrinė veikla yra nepamainoma priemonė žadinti saviškių tautinį išdidumą ir pasiryžimą išlikti, bet be politinių progų išnaudojimo ji tik padės mums numirti gerais lietuviais".

Dr. F. Palubinskas su Vidžiūnienės išvadomis sutiko. Aptaręs kultūros ir politikos sąvokas, jis nurodė visą eilę praktiškų galimybių kultūrai ir politikai viena antros pastangas skatinti ir tikslus paremti. Gyvenimo realybėje kultūrininkai negali išvengti politikos paslaugų, o politiniams tikslams būtina panaudoti kultūrinius laimėjimus. Pagalvotina, kad gal keistinas ir Vasario 16-tosios minėjimų charakteris. Gal tos šventės minėjimai neturėtų būti skirti vien saviškiams, o virstų lietuvių kultūros demonstracijomis, kuriose mielai norėtų dalyvauti ir kitataučiai. "Kažkodėl norime, kad į Washingtoną mums atstovauti vyktų tik viena grupė. Tai klaida". Gerai, kad vyksta daug grupių, svarbu tik, kad visos siektų tų pačių tikslų. Ir veiksnių, anot prelegento, nėra per-

"Artimieji laisvinimo darbai" temą diskutuoja (iš kairės) Rimtautas Dabšys, Ignas Medziukas (moderatorius), Antanas Mažeika ir Vytautas Vidugiris

daug. Darbo ir garbės pakaks visiems. "Tik garbė turi būti užtarnauta darbais". Ir veiksniai bei kitos organizacijos turėtų skirstytis reikalingais atlikti darbais, o ne kovoti dėl kompetencijų. Apie primatą nereiktų kalbėti.

Paryškindamas Lietuvių Bendruomenės nusistatymą veiksnių bendradarbiavimo klausimu, dr A. Butkus pastebėjo, kad su Altu jokio konflikto nebūtų, jei jis nedraustų kitiems dirbti laisvinimo srityje ir pritartų atviram, nuoširdžiam abipusiam pasiinformavimui ir suderintam darbų planavimui. O dar geriau būtų, kad Altas, palikdamas politinio sektoriaus vadovu, integruotųsi į Lietuvių Bendruomenę.

Artimieji laisvinimo darbai

Esama dviejų rūšių visuomenės veikėjų: vieni veiklos lauke kenčia vasaros karščius, žiemos speigus ir rudens liūtis, antri — šiltame salione sėdėdami minkštose kėdėse, net neišeidami į lauką, kad kojų nesusipurvintų, stebi dirbančiuosius, moko juos, koreguoja, pabara, papriešitarauja jiems ir tik retkarčiais draugiškai patapšnoja per petį. O kad dailiau atrodytų ir save įjungtų į dirbančiųjų gretas, kalba pirmuoju daugyskaitos asmeniu "mes": mes nerangūs, mes neatliekame tėvynei pareigų, besipešdami savo tarpe mes nebeturime laiko rimtam darbui, mes be reikalo ieškome kituose blogybių ir t.t. Ir visais tais atvejais, tie "mes", žinoma, be manęs paties.

Nesmerktini ir salioniniai veikėjai. Jie bent lietuviškom problemom domisi, nors jų nerealios teorijos iš paviršiaus pasirodo idealios ir patrauklios ir visuomenę dažnai labiau sumaišo, vietoj kad padėtų susiorientuoti. Todėl laisvinimo veiklos realiem uždaviniam patarti organizatoriai pakvietė "juodo darbo" darbininkus. Jų pasiūlymai buvo konkretūs ir aiškūs.

Vytautas Vidugiris, Pasaulio Skautų Brolijos vyr. skautininkas ir Amerikos Legiono 24-to distrikto Kalifornijoje vadas, nurodė tris aktualius darbus:

a. Siekti Baltijos valstybių bylą iškelti Jungtinėse Tautose. Šitą idėją 1961 metais buvo iškelta Kalifornijoje ir jos realizavimo kryptimi toli pažengė Rezoliucijoms Remti komitetas. Dabar vėl ji pajudinta Europos Parlamente;

b. Sušaukti pasaulio baltų konferenciją ir suorganizuoti autoritetingą laisvojo pasaulio baltų vadovybę;

. Suorganizuoti stiprų judėjimą ginti be pagrindo karo nusikaltimais apkaltintus lietuvius. Tyrinėjimus vedanti speciali kongreso komisija kaltinimus remia suklastotais KGB ir Gestapo dokumentais ir neteisingais sovietų ir Izraelio pristatytais liudininkais.

Rimtautas Dabšys, JAV LB Vakarų apygardos pirmininkas, mato du būvinus darbus, kurie visą

laiką be pertraukos būtų dirbami:

a. Gyvo Lietuvos laisvės klausimo išlaikymą Amerikos visuomenės ir vyriausybės bei Kongreso dėmesyje ir

b. Prasmingų ryšių su Lietuva palaikymą, kad būtų stiprinama tautos okupacijai pasipriešinimo dvasia.

Tiems darbams planuoti, tarptautinei ir Lietuvos situacijai studijuoti ir veiklos taktikai atitinkamai pritaikyti steigtina Lietuvos laisvinimo planavimo komisija.

Antanas Mažeika, Amerikos Baltų Laisvės lygos pirmininkas, supažindino su lygos dirbamais darbais:

a. Pradėta akcija JAV Kongrese, kad prezidento proklamacija vėl būtų paskelbta Lietuvos laisvės diena;

b. Pradėtas vykdyti komplikuotas planas gelbėti į afganų nelaisvę patekusius į sovietų okupacines pajėgas prievarta įjungtus baltų karius;

Tiesioginiai ir netiesioginiai Lietuvos ir aplamai baltų problemas liečiančiais klausimais skverbiamasi į amerikiečių spaudą;

d. Leidžiamas profesionaliai redaguojamas "Baltic Bulletin", kurio 3000 egz. pasiekia amerikiečius;

e. Kovo 12 Los Angeles organizuojama žmogaus teisių konferencija, kurioje kalbės amerikiečiai — Sovietų Sąjungos ekspertai, žurnalistai, Valstybės departamento ir Pentagono atstovai.

KGB ir GESTAPO klastotės

Sukiliminės (Laikinosios) vyriausybės buv. ministeris *dr. Adolfas Damušis* skaitė paskaitą "Sukiliminės vyriausybės ir KGB bei GESTAPO klastotės", kuriomis į Lietuvos valstybingumą pasikėsinę imperialistai siekė ir dabar tebesiekia sukompromituoti Lietuvos rezistenciją ir apdergti lietuvių tautą. Tie pasikėsinimai ir dabar tebevyksta, ir juos dabar vykdo KGB ir Izraelio gundymams pasidavusi JAV Kongreso sukurta ir finansuojama įstaiga Office of Special Investigation (OSI). Ši įstaiga savo žinioje turi apie 100 vad. "karo nusikaltėlių", kuriuos tardo valdžios apmokami tardytojai ir teisia specialūs teismai. Nieko blogo nebūtų, anot prelegento, jei būtų ieškoma tiesos, paremtos faktais. Tačiau nusikaltėlių ieškojimas išvirsta į teisiųjų persekiojimą, kai ta tiesa remiama jausmais, politine intriga ar pykčiu, o kaltinimai remiami neteisingais liudininkais ir suklastotais dokumentais. Tie klastojimo faktai ypač išryškėjo iškeltoje Kazimierui Palčiauskui byloje, kurioje dr. Ad. Damušis buvo liudininku.

Naudodamas skaidres ir ekraną, paskaitininkas įtikinančiai įrodė KGB klastotes lietuvių rezistencijai ir išeivijai kompromituoti, tautos valiai iškreipti ir lietuvių tautai apdergti. Dr. Ad. Damušis ypač apgailestavo šiame nešvariame reikale rolę žydų, ku-

Pokalbyje su afganų laisvės kovotojų atstovu

Politinių studijų auditorija

rie patys yra skaudžiai nukentėję, o dabar pinkles stato nemažiau nukentėjusiai lietuvių tautai. Jis pasisakė prieš kėlimą žydų padarytų nusikaltimų lietuvių tautai, o skatino abi tautas į susipratimą ir santarvę.

"Lietuvių tauta priklauso prie tų tautų, kurios tiki didžiųjų žmonijos idealų galybe", todėl tų klastočių akivaizdoje "mes turime apeliuoti į tuos pasaulio žmones, kurie gerbia teisingumą ir tiesą".

Siai nedorai akcijai pasipriešinti, kalbėtojo nuomone, reikėtų suorganizuoti vieną stiprų, visų veiksnių finansiškai remiamą centrą prie kurio veiktų informacijos, dokumentų telkimo ir lėšų organizavimo skyriai. Tokio centro užuomazga reiktų laikyti New Yorke suorganizuotą vienetą "Americans for Due Process".

Po visų paskaitų ir simpoziumų vyko diskusijos. Abi dienas auditorija buvo gausi. Studijų moderatoriais buvo dr. Antanas But-

PRANAŠYSTĖ

BUS, BUS mūsų žemėj vėliai
Bus pavasaris, ir vyturėliai
Nuo grumstelių suskardens.
Vėjo verpstės saulės gijom
Vėl priverps žiedų lelijom
Ant nudžiugusio vandens.

Paupiais palinkę karklai tiesis,
Irsis daugumi valtelės šviesios,
Irsis pūko ežeruos.
Sunkios gervės supsis ore,
O sodybos kaip altoriai
Aukso žvakėm sužėsuos.

Bus, bus mūsų žemėj vėliai —
Mūsų kryžkelių rūpintojėliai
Vėliai bus pas mus svečiuos.

ANTANAS JASMANTAS
"GRUODAS"

MINTIES JĖGA IR DVASINĖ ŠVIESA

Prof. Antano Maceinos 75 metų sukakties proga

V. AKELAITIS

Žymaus lietuvių filosofo, teologo, pedagogo, poeto, visuomenininko, Lietuvių Fronto ideologo prof. dr. Antano Maceinos (g. 1908 m. sausio 27 d. Bagrėnų k., Ašmintos vls., Marijampolės aps.) gimtadienis ir deimantinė amžiaus sukaktis buvo tyliai palydėta praeitin. Pats Sukaktuvininkas dėl jau senokai sušlubavusios širdies gimtadienį praleido dabartinėje gyvenamoje vietoje Muensteryje, Vokietijoje.

Dr. Antanas Maceina, Kauno, Freiburgo ir Muensterio universitetų proferosius, Lietuvių Katalikų Mokslo Akademijos narys-mokslininkas savo veikalais, studijomis jau Lietuvoje gilinosi į pedagogikos, kultūros ir religijos filosofiją, socialinius bei politinius klausimus. Filosofiniai jo veikalai rodo jį esantį filosofu analitiku. Bet jį priskirti kokiai vienai filosofinei krypčiai nėra taip jau paprasta, arčiausiai turbūt jam tiktų krikščioniško egzistencializmo epitetas.

Jo 17 atskirų darbų - veikalų, parašytų lietuvių kalba, gausūs straipsniai žurnaluose ir periodikoje ("Į Laisvę" bendradarbis) Lietuvoje ir išeivijoje, du veikalai ir studijos vokiečių kalba ir du jo poezijos rinkiniai, anot dr. J. Girniaus, Sukaktuvininką "padaro reto produktyvumo autoriumi". "Krikščioniškosios pilnatvės šviesoje Maceina ieško atsakymo į amžinąsias problemas, kad tuo būtų atsakyti mūsų laiko rūpesčiai" (LE, XVII).

Antanas Maceina savo gilią mintį veikaluose ir straipsniuose dėsto gražiu ir stilingu žodžiu, sklandžia lietuvių kalba. "Jis yra filosofas, sugebąs sklandyti minties augštumose, bet pajėgiąs nusileisti iki gatvės žmogaus, iki kasdieninės tikrovės ir prabilti

---

kus, Ignas Medziukas, Dalia Navickienė ir Algis Raulinaitis. Išvadas suredagavo ir perskaitė Juozas Kojelis. Įvadinį studijų žodį pasakė LB Vakarų apygardos pirmininkas Rimtautas Dabšys. Trumpas atidarymo ir uždarymo kalbeles pasakė LFB Los Angeles sambūrio pirmininkas dr. Zigmas Brinkis.

Redakcijos pastaba: Šiame Į Laisvę numery spausdiname dr. Antano Butkaus pranešimą. Rūtos Klevos Vidžiūnienės ir Romo Giedros bus sekančiame žurnalo numery.

suprantamu žodžiu. Tai reta dovana, nes paprastai tie, kurie savo studijose pakyla į filosofines augštumas, nebepajėgia sugrįžti kasdienybėn, o kasdienybės žmogus nepajėgia pakilti iki filosofinės augštumos. Ir taip atsiranda praraja, kurios negali peržengti nei abstraktus filosofas, nei kasdienybės žmogus. Toks filosofas užsidaro universitetuose, bibliotekose, o kasdieninis gyvenimas nuplaukia savo vaga (k. dr. Pr. Gaida, TŽ — 4/1719, 1983).

Bent šeši A. Maceinos veikalai priskirtini teologijos sričiai. Štai, kaip pats Sukaktuvininkas galvoja apie save, kaip teologą: — Jei teologiją suprasime tradiciškai kaip Bažnyčios pasiuntinybės veikmenį pažintinėje srityje — tik šitokia teologija turi prasmės, — tai nesu teologas ir niekada juo nebuvau. ... Jeigu betgi, teologiją suvoksime žodiškai kaip kalbą apie Dievą, tai esu teologas ir, atrodo, juo būsiu ligi savo amžiaus galo. Šia prasme net ir pastaroji mano knyga "Filosofijos kilmė ir prasmė (1978) yra teologinė, nes ir ji pamažu eina Dievo linkui ir jo klausimu užsisklendžia" (Filosofijos keliu — "Aidai", 1978 m., Nr. 8).

Dėl savo teologijos Maceina yra turėjęs bėdų su Bažnyčios hierarchija. Tame pačiame straipsny jis rašo: ... "Ginčai su hierarchija, su savo raštų cenzoriais, su šių raštų recencentais sukosi apie klausimą, ar ašen, interpretuodamas tą bei kitą dalyką nenusikalstu Bažnyčios mokslui. Nevienam atrodė, kad taip, man pačiam gi, kad ne".

"Jokie skundimai, vetavimai ir puolimai A. Maceinos nei palaužė, nei nuvertino. Jis liko kaip buvęs katalikų visuomenei didelis autoritetas — pažangios minties, bet neabejojamai krikščioniškos dvasios filosofas, pirmasis pasaulietis įspūdingai pasireiškęs ir teologijoj. Tai turi pripažinti ir tie, kuriems ligi šiolei skauda širdį dėl tariamos katalikų "nevienybės", faktiškai seniai egzilo sąlygomis nebetekusios praktinės reikšmės. Ir jie vertina A. Maceinos raštus, rodančius kelią dabarties sukūriuose — rašo dr. Juozas Girnius (Europos LFB, 1983 m. sausis).

Nevienam pasauliečiui, stebint šiuos ginčus iš šalies, susidarė įspūdis, kad prieš II Vatikano susirinkimą ir lietuvių katalikų nemažai daliai prof. Maceina atrodė įtartinai liberalus ir dėlto turbūt klystantis, po Susirinkimo gi Maceina jau konservatyvus ir dėl to cituojamas ir giriamas net tų, kurie į jo reiškiamą nuomonę šnairavo.

Gal kai kuriems Sukaktuvininko artimiausiems draugams ir nebuvo didelė paslaptis, kad Antanas Maceina rašo ir poeziją, bet daugumai jo knygų bei straipsnių skaitytojams buvo maloni staigmena, kai 1965 metais išėjo jo eilėraščių rinkinys "Gruodas", Antano Jasmanto slapyvar-

Prof. dr. Antanas Maceina,

džiu. Prof. Juozas Brazaitis, vertindamas šį naują, viešai pasirodžiusį poetį, "Gruodo" užsklandoje rašo: "O dovanotą atminimui rinkinį ne vieną vakarą užkliūdavo mano akis ir širdis, kai užeidavo ilgesys atsigauti intelektualiai, moraliai, atidėjus į šalį dienos reikalus". O 1980 metais pasirodė ir antras jo eilėraščių rinkinys, pavadintas "Ir niekad ne namolei". Jo poezija — žmogiškos sielos atskleidimas menine žodžio forma.

Šios sukakties proga negalima neprisiminti ir prof. A. Maceinos politinės veiklos, jei ją taip galėtumėm tiksliai pavadinti. Prof. kun. St. Yla, rašydamas Draugo kultūriniame priede (1983.1.29) straipsnyje "Išskirtinas kūrybiniu našumu" ir prisiminęs apie pokario Maceinos darbus Vokietijoje, sako: " . . . įsiterpė sava kultūrinio - politinio pobūdžio aktualybė, įtraukusi filosofą į kontraversiją. Rašė ir skaitė paskaitas apie kultūrinę bepasaulėžiūrinę politiką. Panašios aktualybės kitados domino Šalkauskį ir Jakštą. Anie tik rašė, Maceina kurį laiką buvo įsitraukęs į kultūriniai politinio lietuvių sąjūdžio veiklą".

Prof. Maceina tuojau po II pasau-

linio karo gan aktyviai paskaitose ir straipsniuose propagavo vadinamą nepasaulėžiūrinę politiką. (Kun. Ylos termino nenaudojo). Turbūt pati didžiausia kontraversija ir kilo dėl šio termino. Pats Maceina jau tada sakė, kad šis terminas netikslus, ir gal kas atras geresnį, nes ir nepasaulėžiūrinė politika yra pasaulėžiūrinė. Šis terminas naudojamas tik tam, kad atskirti ją nuo konfesinės ir laicistinės politikos, kurios savo praktiškoje veikloje tampa nepilnai demokratinės. Pats Sukaktuvininkas ("Į Laisvę" Nr. 47-48, 1969 - 70 m.) rašo, kad "jau jaunystėje kovojęs prieš teologinę politiką, t.y., prieš tokią politiką, kuri valstybinėmis (vad. prievartinėmis) priemonėmis (įstatymais, įsakymais, draudimais, parama ir t.t.) vieną kurią pasaulėžiūrą palaiko, o kitą arba slegia arba tik pakenčia. Autorius reikalavo, kad politika visom pasaulėžiūrom teiktų lygių teisių ir lygios laisvės, dėtų jom lygių pareigų ir jas lygiai remtų".

Maceinos oponentai ligi šios dienos kartoja, kad nepasaulėžiūrinės politikos nėra ir negali būti. Taigi kartoja tai, ką pats Maceina pasakė prieš maždaug 35 metus. Jau 1948 m. "Aidų" Nr. 19 straipsny prof. Maceina paskelbė konfesinės ir laicistinės politikos kritiką, išdėsto nepasaulėžiūrinės politikos esmę ir atsako į šiai politikai daromus priekaištus. Cituoju . . ."vysk. Bučys teigia, kad trys pagrindinės laisvės — *tikėjimo, spaudos ir draugijų (prie jų galima pridėti dar mokymo ir auklėjimo laisvę) yra ne kas kita, kaip konkrečios apraiškos valstybės nekompetentingumo pasaulėžiūros srityje.* Valstybė šias laisves duoda todėl, kad ji negali pati — *principaliai* negali šių sričių tvarkyti. Šios laisvės tik formuluoja ir atskiriems atvejams pritaiko aną bendrą principą. Norint tad šias laisves išlaikyti gyvenime nepažeistas, reikia pripažinti pasaulėžiūrinį valstybės nekompetentingumą. O jeigu taip, tuomet reikia iš politinių valstybės organų paimti visus tuos uždavinius, kurie yra negalimi atlikti be pažiūrų ir įsitikinimų. Vysk. Bučys čia mini tik mokyklas, nes jo studija yra specialiai skirta švietimui. Tačiau šalia mokyklų tokios be pažiūrų ir įsitikinimų negalimos sritys yra moterystė su šeima, ir mokslas, ir menas ir apskritai dvasinė kultūra. Ji tad visa ir turi būti ne politikos, bet pasaulėžiūros reikalas.

Čia tad ir glūdi nepasaulėžiūrinės politikos esmė. Politika, kuri nesikiša į pasaulėžiūrinius reikalus ir jų pozityviai netvarko; politika, kuri apsiriboja reliatyvine - žemiškąja sritimi ir atsisako savomis priemonėmis tarnauti kuriai nors pasaulėžiūrai — tokia politika yra *nepasaulėžiūrinė*". (Pabraukimai prof. Maceinos).

Šios rūšies politika nėra koks

JAUNIMAS APIE V PLJ KONGRESĄ

JAUNIMO SĄJUNGA IR JAUNIMO KONGRESAS

Stud. REGINA STANČIKAITĖ

Jaunimo Sąjunga yra jaunoji Lietuvių Bendruomenės dalis. Nors PLJS-gos tikslai yra tie patys kaip ir PLB, bet Jaunimo Sąjunga dar siekia skatinti lietuvių kilmės jaunimo veiklą ir atstovauti jaunimo interesus Lietuvių Bendruomenėje.

Jaunimo Sąjungai pasauliniu mąstu vadovauja PLJS-os valdyba. Kraštų Jaunimo Sąjungos ir kraštų Jaunimo Sąjungų vienetai apylinkėse sudaro veiklos centrus. Aukščiausias Sąjungos organas yra atstovų suvažiavimas.

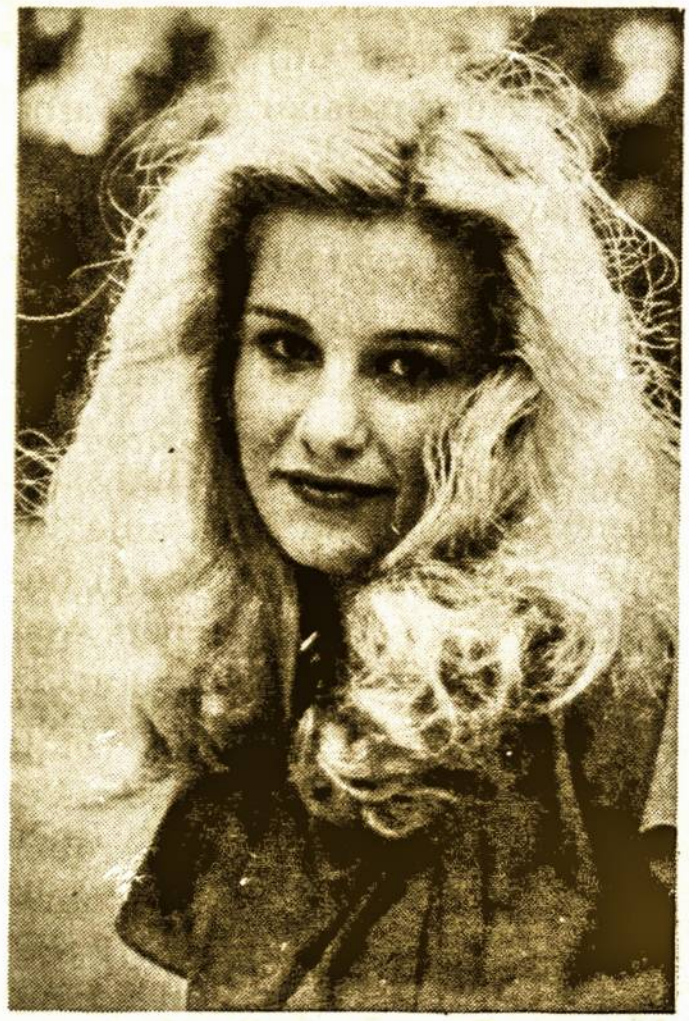
Jaunimo Sąjunga palaiko ryšius su LB, kad galėtų geriau suderinti LJS ir LB veiklą.

---

naujas išradimas. Ji jau daug metų praktikuojama kultūringose valstybėse, kaip pav. Kanadoje, Šveicarijoje, Olandijoje. Antanas Maceina ją pristatė lietuviškai visuomenei, ir Lietuvių Fronto sąjūdis, kurio profesorius yra ideologinis šulas, tos politikos principus priėmė ir juos skelbia.

Gražaus 75 m. amžiaus sukakties proga trumpai prisimintas mūsų mokslo vyras ir kūrėjas. Jo gilios minties raštai ir poetinis žodis yra išskirtina dovana visiems, ieškantiems dvasinės šviesos ir meninės žodinės kūrybos grožio.

Ilgiausių ir sveikiausių metų mielam Sukaktuvininkui!

Regina Stančikaitė

Pasaulio Lietuvių Jaunimo kongresas yra pasaulinis lietuvių jaunimo susibūrimas. Kongresai, kaip žinome, vyksta kas treji ar ketveri metai.

Jau nuo 1982 m. pradžios veikia V PLJ kongreso akademinės programos komisija. Iš įvairių pasisakymų komisija susidarė vaizdą, kur išryškėjo aiškus pageidavimas, kad per šį kongresą didžiausias dėmesys būtų kreipiamas į veiklos problematiką. Dažnai pasikartoją pasisakymai: Nebežinome ką veikti, neturime naujų idėjų kaip veikti — buvo akstinas, kad ateinantis kongresas koncentruotų savo dėmesį ne į filosofinių gairių nustatymą, bet į konkretumą.

Komisija nutarė atskirti stovyklos programą nuo Studijų dienų programos. Stovyklos programos tikslas yra: supažindinti jaunimą su Lietuvos istorijos svarbesniais laikotarpiais, kad dalyvaujantieji pajustų, iš kur jie yra kilę ir kokiai tautai jie priklauso. Todėl stovykloje kiekvienai dienai bus paskirtas vienas svarbesnis Lietuvos istorijos laikotarpis, kuris sujungs visus tos dienos užsiėmimus. Tokie laikotarpiai numatyti: Lietuvos atgimimo — prieš atgaunant nepriklausomybę, tautos tragedija — trėmimai ir dabartinė Lietuva, kur bus supažindinama su okupuotos Lietuvos jaunuolio-lės padėtimi.

Studijų dienų programos tikslas yra aptarti mūsų veiklą slopinančias problemas ir ieškoti sprendimo. Ji turės atsakyti į tris pagrindinius klausimus: kodėl veikti, ką veikti ir kaip veikti. Pirmajam klausimui bus skiriamos dvi dienos ir bus nagrinėjami tautinio identiteto, tautinio sąmoningumo bei solidarumo klausimai. Atstovai turės nustatyti jaunimui ilgalaikius ir trumpalaikius veiklos tikslus. Viena diena bus skiriama, mėginant rasti atsakymą į klausimą — Ką veikti? Tai būtų lyg ir pirmųjų dviejų dienų studijų išdavų pritaikymas, surandant konkrečių projektų.

Didžiausias dėmesys teks trečiajam klausimui — Kaip veikti? Surasti geriausius metodus veiklai išjudinti, įtraukti daugiau jaunimo į veiklą, sukelti lėšų veiklai ir t.t. Studijų dienų pagrindinis tikslas, kad atstovai šių studijų pabaigoje išsineštų daugybę idėjų ne tik užrašuose, bet galvose ir mintyse, kad, grįžus į savo gyvenamąsias vietoves, nekiltų jiems klausimų, apie kuriuos buvo kalbėta, o galėtų pradėti konkrečiai veikti ne tik savo bendramečių tarpe, bet įsijungti ir Lietuvos ir lietuvių reikalų kėlime svetimųjų sluoksniuose.

KONGRESAI PRAEITYJE IR V KONGRESAS

Stud. LINAS POLIKAITIS

Šią vasarą vyksta Penktasis Pasaulio Lietuvių Jaunimo kongresas Jungtinėse Amerikos Valstybėse ir Kanadoje. Jau bus penktas kartas, kai nemažas lietuvių jaunimo būrys iš viso pasaulio pusių susirinks vienoje vietoje pabendrauti, padiskutuoti apie lietuvišką jaunimo veiklą ir vėl sustiprinti viltis lietuvių kalbos ir kultūros išlaikymui.

Kaip visi turbūt žinome, šie jaunimo kongresai vyksta kas treji ar ketveri metai. Pirmasis kongresas įvyko Amerikoje ir Kanadoje 1966 metais. 1972 metais įvyko antrasis kongresas, taip pat Amerikoje ir Kanadoje. Trečiasis — Pietų Amerikoje (Brazilijoje, Argentinoje ir Uragvajuje) 1975 metais, o ketvirtasis kongresas, kuria-

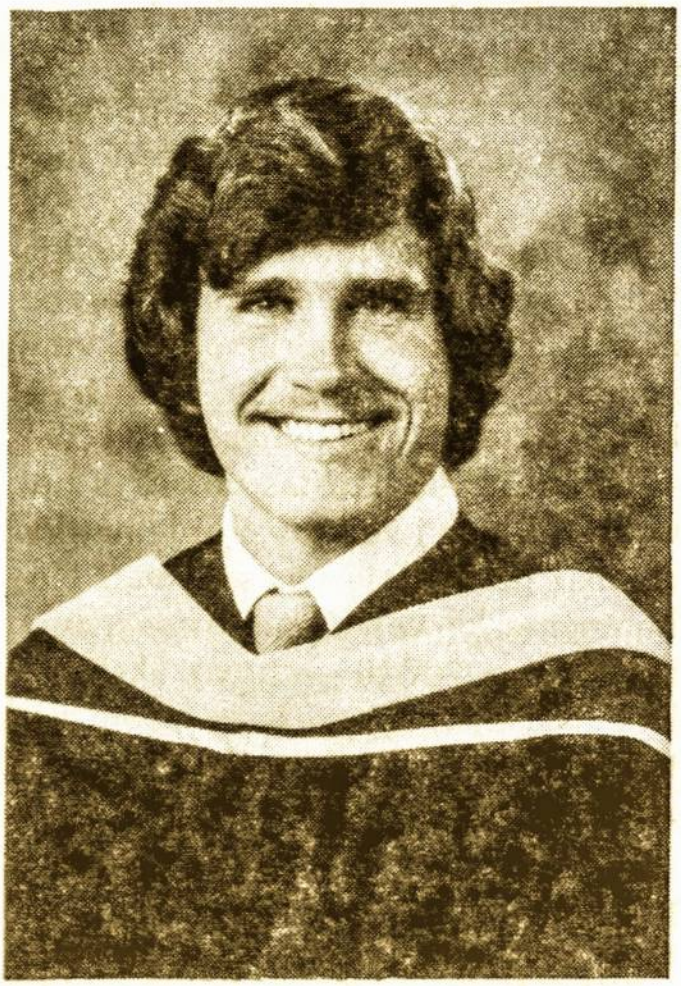
me aš dalyvavau, įvyko 1979 metais Anglijoje ir Vakarų Vokietijoje.

Šių kongresų programa dažniausiai yra padalinta į tris dalis. Pirmiausia įvyksta stovykla, kurioje dalyvauja visi susirinkusieji. Po stovyklos vyksta studijų dienos. Studijų dienose, tačiau, dalyvauja tiktai išrinkti kraštų atstovai. Kongreso dalyviai tuo metu keliauja ekskursijose. Studijų dienoms ir ekskursijoms pasibaigus, visi kartu vėl susirenka kongreso uždarymui.

Stovykloje jaunimas turi progos susitikti su bendraamžiais lietuviais iš skirtingų vietovių, susidraugauti su jais ir patirti apie jų gyvenimą ir veiklą. Man tai atsitiko Anglijoje, kai šalia mano kambario gyveno du vyrukai iš Uragvajaus. Mes vien tik kalbėjomės lietuviškai, nes tik taip buvo galima susikalbėti. Jie nemokėjo anglų kalbos, o aš visiškai nemokėjau išsireikšti ispaniškai. Buvo ypatingai įdomu ir smagu su jais susidraugauti. Kaip galite įsivaizduoti, savaitės gale visi stovyklos dalyviai gan gerai vienas kitą pažįsta.

Studijų Dienose yra svarstomos įvairios temos, iš kurių susidaro naujas lietuvių jaunimo veiklos planas. Taip pat būna diskusijos, paskaitos, darbo būreliai. Iš visų šitų susirinkimų yra pristatomi pasiūlymai mūsų jaunimo veiklai, ir jie yra svarstomi atstovų suvažiavime. Suvažiavime atstovai už šiuos pasiūlymu balsuoja. Per balsavimą kraštų atstovai gali pasisakyti dėl pasiūlymų, juos pakeisti, priderinti prie jų kraštų veiklos. Nubalsuoti pasiūlymai tampa kongreso nutarimai, kurie saisto visų kraštų jaunimo veiklą iki sekančio Jaunimo kongreso.

Studijų Dienose, kaip anksčiau minėjau, dalyvauja visų kraštų atstovai. Atėinančią vasarą šeši Los Angeles jaunuoliai dalyvaus Studijų Dienose kaip Amerikos atstovai. Tai yra Ginta Palubinskaitė, Regina Stančikaitė, Tadas Dabšys, Sigitas Raulinaitis, Gintaras Grušas ir aš pats. Kiekvienas Amerikos Lietuvių Jaunimo Sąjungos skyrius paruošė savo kongreso atstovų rinkimus prieš keletą mėnesių. Pagal kiek kiekvienas skyrius surinko balsų, buvo nustatyta skaičius atstovų iš to miesto. Los Angeles labai gerai pasirodė — mes surinkome antrą aukščiausią balsų sumą Amerikoje. Žinoma, Chicaga tai daugiausia surinko. Iš viso, Studijų Dienose susirinks 120 atstovų. Šie atstovai suvažiavime yra įpareigoti iškelti savo krašto interesus bei problemas. Yra jų pareiga, kad nutarimai atstovautų viso pasaulio lietuvių jaunimo nuomonę ir kad nutarimai būtų įgyvendinti po kongreso.

Linas Polikaitis

Taip pat atstovai per suvažiavimą išrenka sekančią PLJS valdybą. Valdybos darbas yra iki sekančio kongreso tvarkyti pasaulio lietuvių jaunimo veiklą pagal atstovų priimtus kongreso nutarimus.

Dabar trumpai nusakysiu V PLJK eigą. Sekantis kongresas susidės iš keturių dalių. Pirmiausia įvyks atidarymas, penktadienį, liepos 1 d. Chicagoje. Toliau vyks stovykla Oberlin kolegijoje, Oberlin miestelyje, netoli Clevelando. Stovykla tęsis nuo liepos 4 d. iki liepos 10 d.

Po stovyklos vyks studijų dienos Trent universitete, Peterbourough miestelyje, netoli Toronto. Tai bus nuo liepos 11 d. iki liepos 20 d. Uždarymas Montrealyje nuo liepos 22 d. iki liepos 24 d.

Šalia to, vyks keletas kitų parengimų. Bus atstovų priėmimas Toronte liepos 16 ir 17 dienomis. Tai duos progos atstovams pailsėti po įtemptų diskusijų ir leis jiems pamatyti daugiau Kanados. Taip pat bus ambasadų lankymas Ottawos mieste liepos 21 d. Paskirų kraštų atstovai aplankys savo kraštų ambasadas ir supažindins ambasadorius su Lietuva, jos istorija ir kultūra. Taip pat vyks spaudos konferencija Montrealyje liepos 22 d. Tuo metu atstovai galės supažindinti Kanados spaudą su Lietuvos padėtimi. Taip pat yra planuojama politinio pobūdžio demonstracija Montrealyje.

Tai, kaip matote, kongreso atstovai bei dalyviai daug ką nuveiks per tas tris savaites. Tačiau ar galite įsivaizduoti, kiek kainuoja suruošti jaunimo kongresus? Mūsų LJS L.A. skyrius žada sutelkti kiek galima lėšų kongresui bei L.A. atstovams.

KO AŠ TIKIUOSI IŠ KONGRESO

Stud. GINTA PALUBINSKAITĖ

Kuo greičiau artėja kongresas, tuo labiau aš jo laukiu! Turiu nujautimą, kad su tokia bendra tema kaip "Suprask, iš kur kilęs; kad žinotum, kas esi; kur eiti, ir kaip ten patekti", kongresas man bus nepaprasta naudingas.

Kadangi niekada nesu dalyvavusi Pasaulio Lietuvių Jaunimo kongrese anksčiau, turiu prisipažinti, kad remiu visas savo viltis grynai tuo, ką esu skaičiusi ar girdėjusi.

Kas mane labiausiai domina šiuo momentu, yra kongreso stovykla. Joje gali dalyvauti aštuoni šimtai asmenų. Aštuoni šimtai! Didžiausia stovykla, kurioje esu asmeniškai stovyklavusi, buvo maždaug ketvirtadalis to dydžio.

Kiekvieną kartą, kai pagalvoju, kad iš viso pasaulio pakraščių susirinks įvairaus jaunimo, kurį labiausiai riš bendra kalba, aš negaliu atsistebėti! Tai bent kalbos galia!

Maždaug prieš mėnesį kelios draugės ir aš kalbėjom, kaip smagu būtų gyventi lietuviškoj aplinkoj ilgesnį laiką, nes tada patobulėtų mūsų lietuvių kalba. Skundėmės, kad gyvenant toliau nuo namų, retai turime progą prasižioti lietuviškai, o savaitgaliais, kai tenka susitikti su tėvais, yra šiek tiek sunkiau prabilti lietuviškai ir dažnai tenka gėdintis savo suprastėjusia tarme. Aimanavom, kad, nors laiškuose susirašinėjam lietuviškai, mūsų tarmė ir akcentas pasikeičia, kai kasdien nevartojam kalbos.

Šiuo aspektu kongresinė stovykla atrodo lyg sapno išsipildymas! Sakoma, kad į ją subėgs lietuviškas jaunimas iš įvairių kraštų. Todėl yra

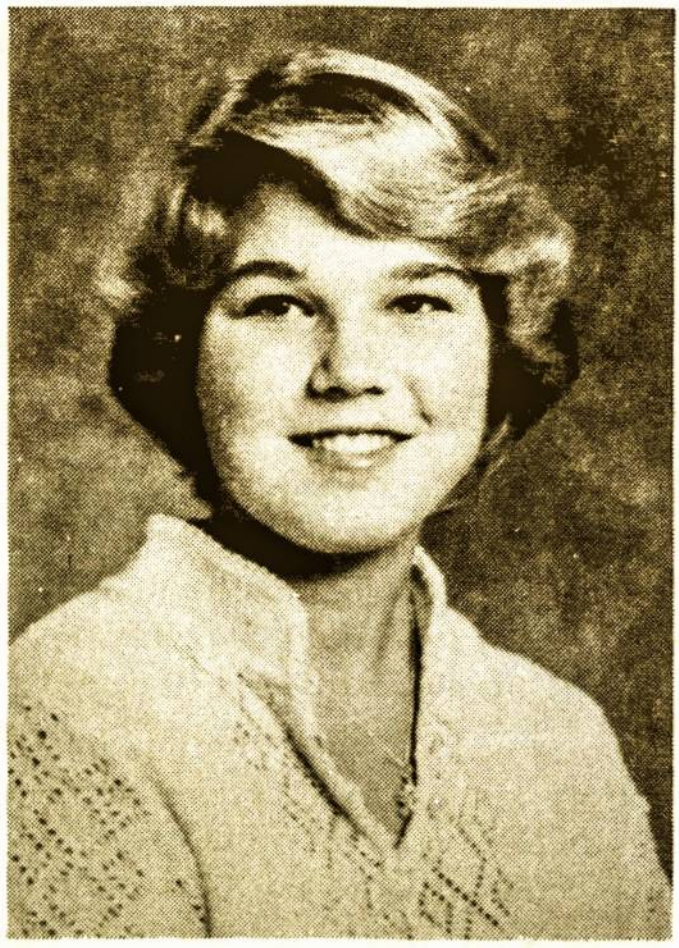
labai abejotina, kad visi mokėsim angliškai, vokiškai ar panašiai, mums tikriausiai teks dažnai kalbėti lietuviškai. Tuo būdu, tikiuosi, kad mano kalbos ribos praplatės, ir kad išmoksiu daugiau techniškų ir tikslesnių žodžių vartoti savo kalboj.

Nežiūrint to, kad bus daugybė progų kalbėti lietuviškai, mano nuomone, nei kongresas, nei kongresinė stovykla nėra grynai tam, kad susitiktume su kitais pasaulio lietuviais tik tam, kad pagerintumėm savo žodyną. Kongresas duos progą mums visiems žvelgti į ateitį.

Man atrodo, kad kongresas mums duos progą ne tik labiau suprasti vienas kito veiklą, bet taip pat mes galėsime nutarti, kaip labiau suderinti savo veiklas, kad būtume efektignesni. Jis mums duos progų padaryti kontaktų, kurie domisi maždaug tuo pačiu, kuo ir mes. O kalbėdami tomis bendromis temomis, galėsim pasikeist mintimis ir tuo būdu sustiprinti savo veiklą.

Svarbiausia, man atrodo, kad kongresas padės mums asmeniškai rasti atsakymus į klausimus, kurių patys negalime, ar nemokame, atsakyti. Pavyzdžiui, aną dieną, praleidau pusę nakties besiginčydama su tokia mergina apie Sovietų Sąjungą ir Lietuvą. Pagaliau, maždaug ketvirtą valandą, kai abi jau buvome įvargusios, ji manęs paklausė, kodėl man taip rūpi ir kodėl man tokia svarbi ta Lietuva, tas mažas kraštas, kurio aš niekada nesu mačiusi, ir, jos nuomone, niekada nematysiu.

Jai neužteko atsakymo, kad esu lietuvaitė, kad Lietuva bei lietuvybė yra dalis manęs, nes taip buvau išauklėta, taip gyvenu ir taip tikiu. Jos nuomone, mes, kaip naciai, nuo pat mažens esame mokomi, ir augi-

Ginta Palubinskaitė

nami mylėti ir vertinti savo kultūrą ir savo tėvų kraštą, kurio patys nesame matę.

Kai pagaliau nuėjom gulti, aš ilgai negalėjau užmigti, nes nebuvau patenkinta savo paaiškinimu - atsakymu, bet tikrai nemokėjau jo geriau apibūdinti. Man buvo sunku paaiškinti meilę savo tautai žmogui, kuris niekada nebuvo to pajutęs. Ir iš tikrųjų, nebuvo verta tai daryti tada, kai aš niekada, niekada nenoriu būti įtraukta į tokį kampą, kuriame man trūksta žodžių apie Lietuvą ar lietuvybę.

Ir, žūt būt, prieš užmerkdama akis, ir dar daug kartų po to, aš pagalvojau . . . kas nors, kur nors, kaip nors per kongresą man duos atsakymą į tą klausimą.

Tikiuosi, kad Pasaulio Jaunimo Kongresas bus visa tai, ko tikiuosi.

RIŠANT PRAEITĮ SU DABARTIMI

GINTAUTAS-TADAS DABŠYS

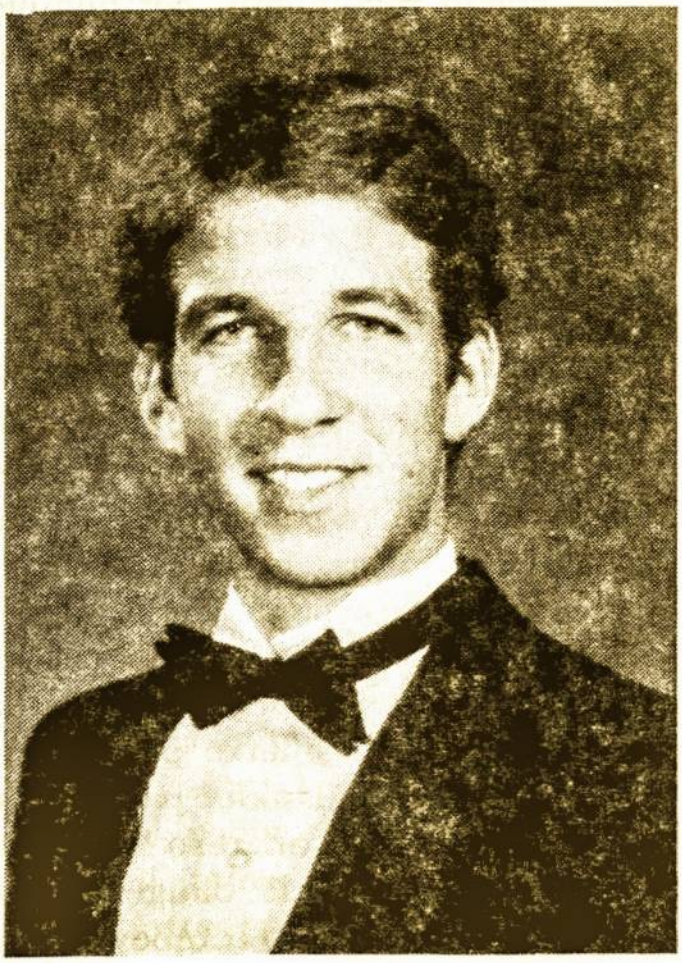
Besiruošiant ateinančiam Kongresui teko pasikalbėti su praeito kongreso atstove Danute Barauskaite - Mažeikiene. Ji pasidalino mintimis, įspūdžiais ir nuomonėmis apie savo patirtį. Kongrese, Dana sakė, buvo jaudinanti atmosfera tautiniai ir dvasiniai. Surado naujų draugų, užmezgė tebesitęsiančių ryšių. Sutiko atstovų iš kitų kraštų, net kitų kontinentų, ir visi sutiktieji vis ir visur tęsdavo kongrese iškeltas mintis ir idėjas, net pusryčiaujant ir net laisvalaikiais ar pasilinksminimuose. Visą laiką buvo ką veikti ir susikoncentruoti, kad suprastum, kas dedasi "mokykloje" ("mokykla" Dana vadino studijų dienas). Visi atstovai, kaip darni šeima, iškeltus ir iškylančius klausimus diskutavo bendrai, draugiškai ir išsamiai pagerbdami vieni kitų nuomones, nors kartais su jomis asmeniškai ir nesutikdami. Vienintelė poilsiui ir atsikvėpimui vieta — buvo baliai. Užbaigiant mano pasikalbėjimus su Dana, galima taip susumuoti — didžiuma atstovų buvo inteligentai, su kuriais buvo galima kalbėti, diskutuoti ir tuo save praturtinti — galėjei pasimokinti, kaip visame pasaulyje lietuviuose vystosi kultūrinė, politinė ir visuomeninė veikla. Ko, važiuodama į Kongresą, iš jo tikėjausi — gavau penkis kartus daugiau — pradžioje net pati jaudinausi, kaip prabilti į 120 jaunų, išsilavinusių žmonių. Tai teigiamieji (vyraujantys) įspūdžiai.

Bet — buvo ir ne tokių gražių nusiteikimų — ryškiausi iš jų: atstovai (nemažai iš jų) atrodė tik atstovai — galį labai gražiai "atstovauti", bet neturį užtenkamai nei jėgų, nei noro iškeltoms idėjoms ir projektams įgyvendinti gyvenime. Daug labai gražių rezoliucijų, bet nebuvo realiai suorganizuoti ir numatyti realūs planai tom rezoliucijom įgyvendinti. Reikėtų turėti daugiau seminarų ir išdirbti praktiškus planus, numatyti žmones tas idėjas ir tuos planus įgyvendinti realiame gyvenime, grįžus į savąsias gyvenamąsias vietas ir savose lietuvių kolonijose. To Kongreso įspūdžių ir nusiteikimų pagauta Dana su būriu lietuvių jaunimo su veikalu "Viva Europa" apvažiavo lietuvių stambesnes kolonijas Chicagoje, Clevelande ir kt. ir tas scenos vaizdelis — gal vienas iš geresnių lietuvių, o ypač jaunimo pasirodymų — susilaukė publikos ir spaudos labai palankių įvertinimų. Be to, to PLJ Kongreso paveikta Dana buvo viena iš daugelio jaunimo suorganizavusio ir tebeveikiančio (sėkmingai) Informacijos Centro.

Mano pasikalbėjimai su Dana suteikė man gana daug — į Kongresą vyksiu geriau pasiruošęs, su savomis, jau stipriau išmąstytomis idėjomis ir nusistatymu, kaip tas idėjas įgyvendinti.

Jaunimas gali ir turi žengti tvirtą žingsnį, turi rimtai atsistoti ant abiejų kojų — jaunimas stiprus ir gyvas. Tik, gaila, kartais jaunimo idėjoms nepilnai pritariama. Retokai padedama jaunimui įeiti į vadovaujamas veiklos pozicijas. Kartais atrodo, kad egzistuoja lyg ir tarpas tarp generacijų — nėra lengvo, sakyčiau, švelnaus perėjimo iš jaunimo veiklos į suaugusių žmonių veiklą (čia, Los Angeles, tai mažiau jaučiama). Būtų

labai gera, kad nebūtų nei "jaunimo", nei "senimo", nei "bendruomenininkų", nei "altininkų" . . . o būtų tik lietuviai, susijungę bendram darbui.

Tadas Dabšys

Dar — lyg ir perdaug dėmesio kreipiama į "abstrakcijas": "ar lietuviškai kalbi?" . . . "Ar žinai Lietuvos istoriją?" . . . Ne, mes visi esame lietuviai, mums visiems rūpi lietuviškoji kultūra, rūpi Lietuvos išlaisvinimas ir t.t. ir t.t.

Aš, kaip PLJ Kongreso rinktas atstovas, kongrese stengsiuos kelti ir pats įsisąmoninti klausimus: ką mes darome kaipo lietuviai Lietuvos laisvės bylai kelti laisvajame pasaulyje ir net pačių savųjų lietuvių tarpe, norėsiu pilniau įsisąmoninti, "kas yra lietuvybė", apie kurią mes taip daug kalbame, "kaip reikia išlaikyti lietuvybę" . . . Dr. Sauerveinas rašė: . . . Lietuviais esame mes gimę, lietuviais norime ir būt. Tą garbę gavome užgimę, jai ir neturim leist pražūt"... Iš tų žodžių kyla klausimai: "kas yra garbė", "kas yra lietuvybė" — Ar kalba, ar lenciūgėlis, ar lietuviškas balius, ar lituanistinėje šeštadieninėje mokykloje prasėdėtos 4 valandos, ar "Spindulys", ar skautai, ar ateitininkai, ar ir dar dešimtys "AR" yra lietuvybė . . .

NE — Lietuvybė yra daugiau nei visi aukščiau išvardinti dalykai, tai ir Dana man paminėjo: *Lietuvybė yra dvasia,* gyvenanti kiekviename iš mūsų. Ir tarp kitų, svarbiausia, aš kelsiu Kongrese klausimą: kaip tą *dvasią* išlaikyti ir perkelti *sekančiom* kartom. Bėgant estafete, reikia nešamą lazdelę perduot iš rankos į ranką. Lazdelei iškritus — lenktynės pralaimėtos.

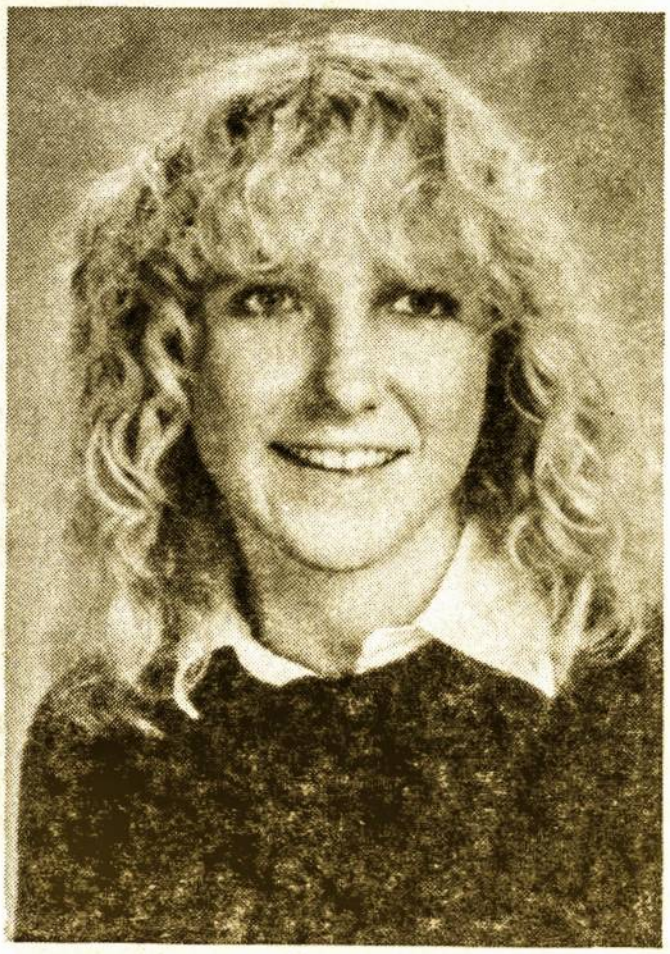
Ir baigiu: šią vasarą važiuosim į Chicagą, Clevelandą, Torontą . . . visais visų šiame simpoziume dalyvavusių dalyvių iškeltomis mintimis tarsimės, diskutuosime, teirausimės, vieni iš kitų mokinsimės ir "gavę į rankas" lazdelę, *bėgsime ir stengsimės ją perduoti sekantiems.*

Tikimės vyresniųjų paramos, patarimų ir pritarimo!

MANO LŪKESČIAI

DALYTĖ TROTMANAITĖ

Iš kiekvieno didesnio susibūrimo, kuris turi iš anksto numatytą programą, galima daug ko tikėtis. Kongrese, į kurį suvažiuos ne vien iš Amerikos lietuviško jaunimo, su kuriuo tenka susitikti kursuose, vasaros stovyklose, bet ir iš kitų pasaulio kraš-

Dalytė Trotmanaitė

tų, su jais teks susipažinti pirmą kartą, ir tai bus nepaprastai įdomu.

Nors kongreso detalės dar nepaskelbtos, bet jau žinoma, kad ten bus posėdžių, stovykla, kur laikas nebus leidžiamas veltui ir tuščiai arba vien poilsiui, bet bus diskutuojama eilė aktualių klausimų, kaip jaunimo įsijungimas į visuomeninę veiklą, jaunimo galima pagalba persekiojamiem veikėjam Lietuvoje ir Sibire, ieškojimas jiems pagalbos iš Amerikos politikų ir t.t.

Nebūdama atstovė ir dalyvaudama tik svečio teisėmis, negalėsiu balsuoti ir prisidėti prie nutarimų pravedimo, vistiek galėsiu pasinaudoti visų diskusijų, nutarimų ir rezoliucijų mintimis, nes, sekdama atvirus posėdžius, galėsiu daryti užrašus ir pridėti savo pastabas. Matysiu ir girdėsiu kitų dalyvių kalbas, ginčus, argumentus ir iš to galėsiu padaryti savo išvadas. Galėsiu palyginti vieno krašto jaunimo atstovus ir jų išsilavinimą su kito krašto jaunimu.

Paprastai JAV jaunimas susikalba lietuviškai, o jei sunkesnėms sąvokoms pritrūksta lietuviškų žodžių, mūsų bendra kalba tampa anglų. Panašus jaunimas bus iš Anglijos ir Kanados. Jiems vieni kitus suprasti nebus sunkumų. Bet man įdomu, kaip į bendrą kalbą įsijungs Pietų Amerikos kraštų jaunimas, kurio antroji kalba yra ispanų ar portugalų. Manau, kad tuo atveju turės pirmauti lietuvių kalba.

Lietuvių kalba ir visi lietuviški reikalai ir mus, ir svečius turės sujungti vienon lietuviškon šeimon, nežiūrint, iš kurio krašto būtų atvykę.

Kongrese pajusime, kad lietuviško jaunimo šeima bus padidėjusi daugeliu naujų narių. Neabejoju, kad užsimegs naujų pažinčių, kaip yra įvykę ankstyvesniuose kongresuose. Po kongreso jausimės, kad mūsų lietuviškas pasaulis yra žymiai didesnis negu viena Los Angeles kolonija.

VEIKLOS PROBLEMATIKA

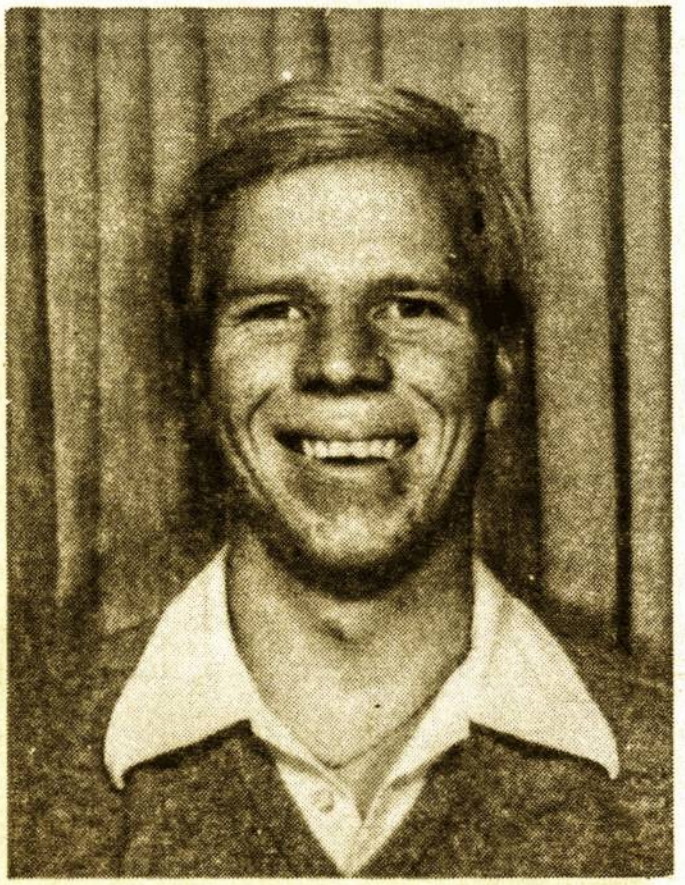
Stud. GINTARAS GRUŠAS

Gintaras Grušas, kalbėjęs apie PLJ kongreso akademinės programos vieną iš pagrindinių uždavinių — apie dėmesį konkretiems darbams, davė įdomią Los Angeles jaunimo veiklos apžvalgą. Tokių problemų randame ir kitose lietuvių kolonijose. Red.

Atrodo, kad mūsų kolonijoje jaunimas daug veikia, jų veikla įvairi.

Jaunimas šoka tautinius šokius, dainuoja choruose, sportuoja, vaidina dramos spektakliuose, dalyvauja skautuose ir ateitininkuose, remia lituanistinę mokyklą, mokytojauja, rašo spaudoje, bendradarbiauja radijo valandėlėje, aktyvūs politinėje, visuomeninėje ir kultūrinėje veikloje. Jaunimo sąjunga taip gerai susiorganizavusi, kad, renkant atstovus į V Jaunimo kongresą, ji gavo didžiausį po Chicagos (su priemiesčiais) balsų skaičių (tiktai 49-iais mažiau negu visa Chicagos metropolija). — Mes veikiame! — Mes aktyvūs! — Pasiskaitykite lietuviškus laikraščius — sužinosite!

Bet turime prisipažinti — ne viskas pas mus spindi geltona-žaliaraudona spalvomis. Turime būti realūs. Nesvarbu, ar tai būtų kosulys, ar plaučių uždegimas, ar kita liga, ar nusilpusi veikla, jei neišdrįsime prisipažinti, kad sergame, iš ligos nepasigydysime. Tad, nurodau tris mūsų veiklos slogos simptomus: apatija, pervargimai ir silpni ryšiai. Apatija. Jaunimo organizacija, savo sąrašuose turinti 40 narių, rimtesniuose renginiuose tesusilaukia tiktai 10% - 20% narių. Bet tai nie-

Gintaras Grušas

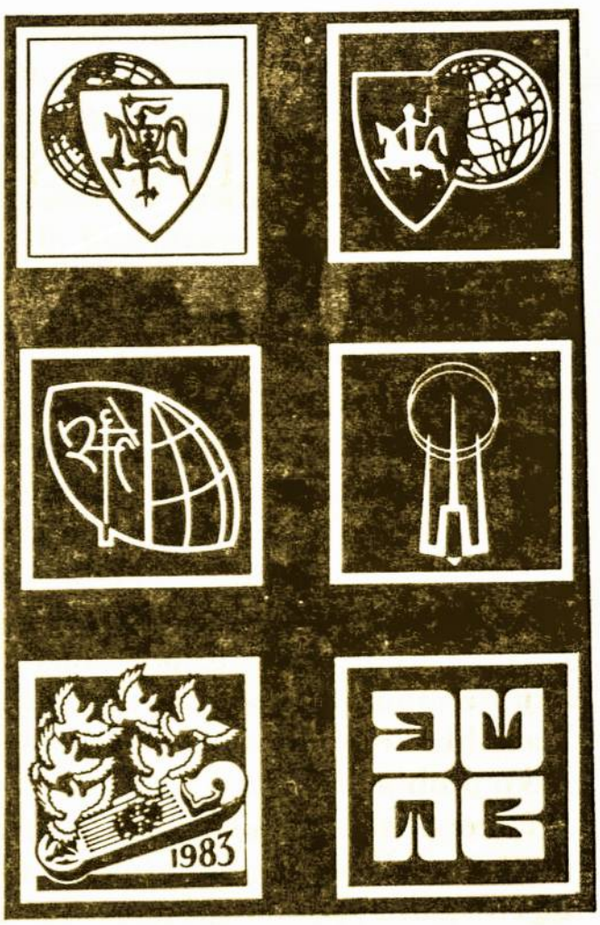
Los Angeles jaunimas pokalbyje apie Pasaulio lietuvių jaunimo kongresą; iš kairės: dr. Antanas Butkus, moderatorius, Dalytė Trotmanaitė, Linas Polikaitis, Ginta Palubinskaitė, Gintaras Grušas ir Tadas Dabšys.

kis . . . — į geresnius šokius pritraukiam 100 ar 150 jaunuolių. Šitokių rezultatų išdavoje, kartu su paveldėta galvosena, kur pirmenybė atiduodama kiekybei, o ne kokybei, veikla pradeda pereiti į socialinius parengimus. Tuo krentame pavojun tardami: Mums nieko daugiau nereikia — tik balių — mes veikiame!

Kitas kritiškas punktas — *pavargimai.* Pažvelgę į veiklos apimtį, galime pastebėti, kad tik maža grupelė asmenų įsijungia visur. Kartais pamirštame, kad ir šie aktyvieji mokosi, dirba, užsiėmę įvairiuose mokyklų ar amerikoniškųjų organizacijų darbuose, dar atranda ar, geriau sakant, turi atrasti laiko aktyviai dalyvauti lietuviškoje veikloje. Visų laikas ribotas ir jo nedaug lieka lietuvybės investicijai. Sunaudojus visą laiką, dingsta noras dirbti ir aukotis. Peršasi noras gyventi savu gyvenimu — išsimiegoti, gerai pavalgyti, neskubėti visada ir visur, turėti laisvą savaitgalį, pasimokyti ir t.t. Kai aktyvistus tokios mintys apgaubia, jie dažnai pasitraukia iš veiklos. Jau niekam nebegalime tarti: — Mes veikiame!

Trečia kliūtis — **bendradarbiavimas su vyresniaisiais.** Bet, prieš tęsiant pokalbį toliau, reikia čia sustoti ir padėkoti p. Jonui Petroniui už visą jo pagalbą Los Angeles jaunimui. Jo pastogėje Jaunimo sąjunga išaugo taip, kad pajėgia išsiųsti net šešis atstovus į kongresą. Nors ir žinome, kad su jaunimu nevisada taip lengva dirbti, jis mus visus remia viešai ir privačiai ir nuolatos primena, kad reikia dar stipriau dirbti Tėvynės labui. Todėl jam visos Sąjungos vardu širdingas, lietuviškas Ačiū.

Kas kliudo bendradarbiauti? Nors Jaunimo sąjunga skaitosi Lietuvių

II Pasaulio Lietuvių Dienų emblemos:
Kairėje, nuo viršaus žemyn:
II PL Dienų,
V PLJ Kongreso,
VI JAV ir Kanados Lietuvių Dainų šventės;
Dešinėje, nuo viršaus žemyn:
VI PLB Seimo,
II Pasaulio Lietuvių sporto žaidynių,
Kultūrinių renginių.

Bendruomenės padalinys, mums bendruose darbuose tetenka susitikti tiktai porą kartų per metus. Mes tik formaliai palaikome ryšius, neapsunkindami vieni kitų konkrečiais darbais. Tikimės, kad šiais metais mūsų ryšiai pagerės, nes mūsų pirmininkas yra susitaręs su Apygardos pirmininku pradėti gyvą dialogą, dažniau kalbėtis aktualiais reikalais, ar tai būtų vakarienės metu, ar kitomis

IDĖJOS IR IŠVADOS

iškilę ir išryškėję 15-osiose politinėse studijose

JAV LB Vakarų apygardos, Lietuvių Jaunimo sąjungos Los Angeles skyriaus ir Lietuvių Fronto bičiulių Los Angeles sambūrio valdybos suorganizavo ir 1983 sausio 29 - 30 d.d. pravedė Šv. Kazimiero parapijos patalpose 15-tąsias politines studijas, kurių bendrinė tema buvo "Dėmesys laiko problemoms".

Pavergtosios tautos ir laisvosios išeivijos nusistatymų suderinimo svarbą ir galimybes nagrinėjo Romas Giedra, Simas Kudirka ir Vladas Šakalys;

Naujų jėgų telkimo ir derinimo rūpesčius savo paskaitoje kėlė JAV LB Krašto valdybos pirmininkas dr. Antanas Butkus;

Kultūrinio ir politinio darbų suderinimo problemą sprendė ko-referentai Rūta Kleva Vildžiūnienė ir prof. dr. Feliksas Palubinskas;

---

progomis. Kitos vyresniųjų organizacijos nepakankamai kviečia jaunimą stoti kartu su jomis į darbą. Bet ir čia yra ir mūsų kaltės — mes nelabai siūlomės, nei kviečiame kitus. Mūsų bendradarbiavimo trūkumą dar padidina ir pirmosios dvi silpnybės, būtent: apatija ir pervargimas. Nors ir nesistengiame pakankamai, kad vyresnieji mus remtų pinigais ar darbais, mes dar vis, nors ir nepilna jėga, veikiame.

Pasaulio lietuvių jaunimo kongreso planus atskleidė ir savo lūkesčius išsakė studentai ir vyresnieji moksleiviai — Linas Polikaitis, Regina Stančikaitė, Dalytė Trotmanaitė, Ginta Palubinskaitė, Gintaras Grušas ir Jaunimo s-gos Los Angeles skyriaus pirmininkas Tadas Dabšys;

Artimiausius darbus laisvinimo veiksniams sugestionavo vidurinės kartos veikėjai — Rimtautas Dabšys, Antanas Mažeika ir Vytautas Vidugiris;

Baigiamojoje studijų paskaitoje Gestapo ir KGB klastotes Sukiliminei vyriausybei apkaltinti ir išeivijai kompromituoti dokumentaliai atskleidė Sukiliminės vyriausybės ministeris prof. dr. Adolfas Damušis.

Paskaitininkų, pranešėjų, ko-referentų ir simpoziumų dalyvių pateiktas mintis ryškino, papildė, kritikavo ar parėmė abi dienas studijas lankiusi gausi auditorija. Visus siūlymus, iškeltas idėjas, racionaliai reikštas mintis ir argumentais paremtus samprotavimus galima būtų suvesti į tokias išvadas:

1. Jei išeivija stengtųsi geriau suprasti pavergtos tautos lūkesčius ir prie jų derintų savo veiklą, tai ji būtų efektingesnė, tikslesnė ir mažiau kelianti tarpusavių kivirčų;

2. Į Kremliaus Andropovo vadovy-

bėje pasinešimą brutaliom priemonėm sutriuškinti Lietuvoje vykstančią rezistenciją, laisvoji išeivija atsako planingesniu talkos tautai organizavimu ir sustiprinta realia parama. Pirmoje vietoje krašte remiami tie, kurie pagalbos labiausiai reikalingi;

3. Nepertraukiama konkreti akcija turi būti vedama už išlaisvinimą iš rusiškos katorgos Balio Gajausko, Viktoro Petkaus, prof. Vytauto Skuodžio, kun. Alfonso Svarinsko ir kitų. Bet kurių jų vieno išlaisvinimas teiktų išlaisvinimo vilčių ir kitiems;

4. Lietuvai padėti darbus dirbti ne tik teisę, bet ir pareigą turi visos organizacijos ir atskiri individai. Pripažįstant veiklos suderinimo naudą, taip pat reikia pripažinti draudimo ir reikalavimo kam nors subordinuotis žalą;

5. Priimant dėmesin faktą, kad laisvinimo darbai paveikias formas gavo ir konkrečių laimėjimų pasiekė nuo LB Visuomeninių reikalų tarybos įsisteigimo ir tiesioginio įsijungimo į laisvinimo veiklą, šiai tarybai Krašto valdyba skiria daugiau dėmesio ir lėšų;

6. Paruošti planus ir numatyti planams konkretizuoti priemones, kad Lietuvių Jaunimo sąjungos narių visuomeninis kelias natūraliai vestų į Lietuvių Bendruomenės eiles;

7. Buvimas LB Tarybos narių nėra garbės postas, bet įsipareigojimas konkretiems LB-nės darbams. Todėl tarybos nariai prieš tarybos sesijas duoda savo darbų apyskaitą;

8. Iš PLJ kongreso laukiama ne tik teoretiško problemų nagrinėjimo, bet pirmoje vietoje konkrečių planų ir pramatytų priemonių tiems planams vykdyti. Kongresui lėšų telkimas turėtų būti pagrindinai Jaunimo sąjungos atsakomybė;

9. Siekti tarpveiksninių nesklandumų išlyginimo, saugojantis "vienybė dėl vienybės" pagundų, vedančių į lietuviškos veiklos silpnėjimą.

10. Svarbiausi, konkretūs, istorinės reikšmės galį turėti laisvinimo uždaviniai galėtų būti:

a. Lietuvos bylos pateikimas Jungtinėms Tautoms;

b. Pasaulio baltų konferencijos suorganizavimas;

c. Gelbėjimas Afganistane prievarta rusų uniformose kovojančių lietuvių;

d. Vieno, modernaus baltų informacijos centro įkūrimas ir "Baltic Bulletin" tolimesnis leidimas;

e. Baltų laisvės dienos skelbimas.

11. Amerikos Baltų Laisvės lyga savo konkrečiais darbais ir pasiektais laimėjimais įrodė savo reikalingumą, todėl ją į savo veiklos santalką turėtų įjungti JAV LB-nė ir finansais jos darbus remti lietuvių visuomenė;

12. Pasipriešinti Maskvos kėslams apkaltinti antinacinę ir antibolševikinę rezistenciją bei Sukiliminę vyriausybę ir kompromituoti lietuvių išeiviją, organizuotinas visų veiksnių remiamas centras. Jis turi:

a. Skubiai įkurti spaudos ir informacijos biurą, kur amerikiečių visuomenei teiktų profesionaliai paruoštą teisingą informaciją ir ryškintų Gestapo ir KGB klastotes. Amerikoje yra daug teisingumą ir tiesą gerbiančių žmonių, ir iš jų galima tikėtis talkos;

b. Prie Lietuvos pasiuntinybės Washingtone būtina organizuoti specialų židinį, išlaikomą visų veiksnių piniginiais įnašais iki 10,000 dolerių.

Čia dirbą 2 - 4 doktorantai ar magistrai tiesioginiai veiktų Kongreso narius, valdžios pareigūnus, įtakingų organizacijų vadovybes ir aprūpintų juos tikslia ir taiklia informacine medžiaga;

c. Visų veiksnių sutarimu sudaromas gynybos fondas, ginti nekaltuosius, kuriems OSI kelia bylas. Fondas turi būti juridinis vienetas, labai formaliai įregistruotas, aukos tiksliai dokumentuotos ir visos operacijos formaliai vedamos. Aukotojai duoda tam fondui įgaliojimus reikalauti kompensacijų iš atitinkamų įstaigų, kai paaiškės, kad bylos buvo keliamos ir teisiniai procesai vykdomi, remiantis suklastotais dokumentais;

d. Sudaryti ekspertų kolektyvą, kuris tuoj pat pradėtų leisti seriją leidinių, kuriuose būtų dokumentuojamos šiose bylose klastotės ir atskleistas faktais neparemtas propagandinis melas.

13. Politines studijas turėtų periodiškai organizuoti visos pajėgesnės lietuvių kolonijos, nes ramiuose svarstymuose lietuviškąją problematiką galima panagrinėti giliau, negu daugelyje oficialių suvažiavimų, kuriuose akivaizdžiai prasimuša propagandiniai savigyros motyvai. Politinėse studijose taip pat tiesiamas kelias lietuvių jaunuomenei pereiti į gyvosios lietuvių bendruomenės eiles, išklausant jos pačios balsą, o ne priekaištaujant ar mokant ją iš šono. Studijoms ruošti iniciatyvos turėtų imtis LB-nės padaliniai, Lietuvių Fronto bičiulių sambūriai, Jaunimo s-gos skyriai ar kitos lietuvišką atsakomybę aukščiau už partinius ar asmeninius interesus statančios organizacijos arba tų organizacijų junginiai.

J. Kj.

ŠIOS PASTANGOS DAVĖ VAISIŲ

Los Angeles, Calif., kovo 12 įvyko antroji metinė Amerikos Baltų Lygos (Baltic American League) suruošta žmogaus teisių konferencija. Tema intriguojanti — tad ir susilaukė nemažo būrio dalyvių. Simpoziumuose visą laiką buvo nuo pusantro iki poros šimtų dalyvių. Dauguma buvo pabaltiečiai, bet taip pat buvo ir amerikiečių bei spaudos atstovų — tarp šių ir UPI korespondentas.

Konferencija susilaukė dėmesio ir iš valdiškų sluoksnių: raštu sveikino ir pareiškimus darė prezidentas Ronald Reagan, Californijos senatorius Pete Wilson, Kalifornijos gubernatorius George Deukmejian ir eilė kitų įtakingų asmenų. Gi Los Angeles miesto burmistras Thomas Bradley jautė reikalą atvykti ir asmeniškai tarti žodį. JAV Atstovų Rūmų "Ad Hoc Baltijos valstybėm ir Ukrainai" komiteto ko-

pirmininkai kongresmanai Brian J. Donnelly ir Don Ritter atsiuntė telegramą, pranešančią, kad jie pateiks rezoliuciją, jog kasmet būtų skelbiama Baltų Laisvės Diena Amerikoje. Tokia pat rezoliucija pasiūlyta ir Senatui.

Paprastai yra nelengva patraukti jaunimą į mūsų parengimus. Tačiau džiugu pastebėti, kad šioj konferencijoj buvo daug jaunimo. Į tai dėmesį atkreipė net vienas amerikietis kalbėtojas. Jaunimo dalyvavimo nuopelnas tenka ir temų įdomumui ir rengėjų pastangom jaunimą pritraukti.

Konferencijos programa buvo sustatyta meistriškai pasinaudojant trimis šiomis dienomis susidomėjimą keliančiomi temomis: disidentinis judėjimas, atentatas prieš popiežių iš Afganistanas. Visos šios temos buvo sujungtos su baltų tautų reikalu.

Pirmąją temą "Disidentinis judėjimas ir žmogaus teisių pažeidimai Sovietų okupuotose Estijoj, Latvijoj ir Lietuvoj" pristatė kiekvienos tautos atstovas atskirai. Kai kurie tai atliko visai neblogai, o kai kurie ir visai silpnai — be kietų faktų. Mūsų kalbėtojai, darbuotojai ir veikėjai turėtų nuolatos sau priminti, kad kieti faktai sklandžiai pristatyti daro ir įspūdį ir stringa atmintin. Didžiausio dėmesio šioj grupėj susilaukė Sergejs Zamascikov, buvęs pirmasis Rygos Komsomol sekretorius. Žmonės mėgsta klausytis kalbėtojų su asmeniška patirtimi, o Zamascikov buvo dalis to aparato, kuris skriaudžia ir naikina baltų tautas ir žmones.

Apie pasikėsinimą prieš popiežių ir to ryšį su KGB, Lenkija ir Pablatijo valstybėm kalbėjo Paul Henze ir Alex Alexiev, abu iš Rand Corporation. Įdomi medžiaga ir sklandžiai pristatyta. Ypatingai pabrėžtas Katalikų Bažnyčios svarbus vaidmuo kaip atramos pasipriešinti priespaudai.

"Afganistano karas ir pabaltiečiai belaisviai" buvo puikiai pristatyta Andriaus Eivos, Afghanistan Alliance prezidento. Afganistane jisai lankėsi penketą kartų ir su laisvės kovotojais turi artimą ryšį. Jo rodytas filmas apie ten vykstantį partizaninį karą ir sovietų karius belaisvius buvo vertas žiūrėti ir vėl kitur parodyti.

Vakare banketo metu kalbėjo gynybos atstovas aviacijos pulkininkas Leon K. Pfeiffer ir Valstybės Departamento Office of East European and Yugoslav Affairs Deputy Director Robert W. Farrand. Pastarasis pareiškė, kad JAV remia Europos Parlamento rezoliuciją Baltijos valstybių dekolonizacijos reikale ir parems ją Jungtinėse Tautose.

Kiek amerikiečių spaudoj pasirodys straipsnių ir straipsnelių kaip šios konferencijos rezultatas — nežinia. Bet iš Los Angeles, Daily News straipsnelio atrodo, kad Eivos kalboj suminėtos įdomios detalės apie Afganistaną at-

vėrė duris ir baltų reikalo paminėjimui.

Ši konferencija yra geras pavyzdys, kaip kūrybingai pasinaudodami naujais būdais ir naujom temom galime atkreipti dėmesį į mūsų pagrindinį siekimą: klibinti savo tautos ir žmonių laisvės reikalą.

Reikia pasakyti, kad Amerikos Baltų Laisvės Lygos veikla neša naudos. Apjungdama Amerikos lietuvius, latvius ir estus, bendromis jėgomis pasiekia dalykų, kurie vieniem būtų sunku ar ir visai neįmanoma pasiekti. Kai veikiame kartu, turime didesnį skaičių žmonių, daugiau pažinčių, daugiau draugų ir rėmėjų, ir daromės labiau pastebimi.

Tokį bendradarbiavimą turėtume išvystyti ir su kitomis grupėmis, kenčiančiomis nuo sovietinio imperializmo.

Feliksas Palubinskas

(Darbininkas, 1983.4.8)

Dešimtmetis, kurį minės šimtmečiai

"LKB Kronika" — ryškiausia Lietuvos pogrindžio žvaigždė. Gerai, kad ji šviečia! Baisu ir pagalvoti, kokia tamsi liktų ir taip niūri mūsų padangė, jeigu ji užgestų! Juk Vatikano radijo rūpesčiu kaip tik šios žvaigždės spinduliai dažniausiai sušvinta mūsų pastogėse, nušviečia mūsų religinio, tautinio gyvenimo frontą, sąmonina ir drąsina mus kovoti už amžinąsias vertybes, už katalikišką ir laisvą Lietuvą.

Linkime Lietuvos inteligentijai, kad ir ji parodytų daugiau kovos dvasios. Tegul mūsų rašytojai aktyviau kovoja už laisvą literatūrą, poetai — už laisvą poeziją, menininkai — už laisvą meną. Ir jų padangėje turėtų nušvisti daugiau ryškių žvaigždžių. Tremtinio Juliaus Sasnausko žodžiais tariant, "Negali būti abstrakčios meilės nei Dievui, nei Tėvynei — yra tik ta, kurios buvimą savo širdyje mes paliudijame veiksmais" (LKB K, Nr. 50, p. 12).

"LKB Kronikos" redakcijai, bendradarbiams, daugintojams, platintojams ir vertėjams čia ir svetur garbingojo dešimtmečio proga linkime Dievo palaimos sunkiame bet garbingame kelyje. Tegul nė vieno nepalaužia sunkūs išbandymai. Tegul greičiau išsipildo "LKB Kronikos" siekiai: "kad galėtume laisvai gyventi ir tikėti".

Teneužgęsta ši žvaigždė, kol Laisvės Saulė patekės!

Tenenutrūksta Kovos Metraštis, kol kova baigsis pergale!

Nuoširdi padėka "LKB Kronikos" kūrėjams ir kankiniams, užmokėjusiems didele dvasinių ir fizinių kančių kaina už jos egzistenciją.

"Aušra" Nr. 30 (70)

JIS PER GYVENIMĄ ĖJO DIDELIU ĮŽVALGUMU

KUN. STASYS YLA
1908 — 1983

BALYS GAIDŽIŪNAS

Savų namų aplinkumoj, darbovietėse ar kelionėse, sutinkam įvairių žmonių. Būna, kad sutinki žmogų, pasisveikini, pakalbi, išsiskiriant vienas kitam paduodi rankas ar pakeli kepures ir sutiktąjį greit pamiršti. Tai susitikimai be paliekamų pėdsakų. Bet būna ir kitaip, kada sutinki dvasine jėga spinduliuojantį. Jį įsimeni, su juo vėl nori susitikti, kalbėtis. Tokį sutiktąjį pradedi branginti, jo ilgėtis ir net pamilti.

Kun. Stasys Yla, kuris mus netikėtai paliko 1983 m. kovo 24 d., buvo iš tokių dvasine jėga spinduliuojančių, kurio jieškojom ir norėjom arčiau pabūti. O jis nesibrangino, su visais, iš anksčiau pažįstamais ir pirmą kartą sutiktais, norėjo kalbėtis, pajusti ar sutiktajam nereikia kokios pagalbos. Turėjo Dievo dovaną greit suprasti, kur stygos atsipalaidavusios ir kur pertemptos. Ir mokėjo jas derinti, raminančiu žvilgsniu palydėti. Tai buvo žmogus ir kunigas, kuris ėjo visur, kur tik buvo kviečiamas ar jis pats matė reikalą nueiti. Ir mirtis jį užtiko kelionėj. Buvo nukeliavęs į Chicagą, kad ten padėtų apginti tuos, kurie šaukėsi organizuotos pagalbos. O taip pat atlikti anksčiau užsimotų darbų dalį ir mus praturtinti savo rašytu žodžiu apie dail. M. K. Čiurlionį. Iš tos kelionės į Putnamą, kur nuo 1950 m. buvo vienuolyno kapelionas, grįžo jau karste.

Jį išlydint iš Chicagos daug kas braukė ašaras. O buvusių politinių kalinių vardu inž. P. Narutis, buvęs su juo Stutthofo kacete, tokiais žodžiais atsisveikino: "Mačiau jo išblyškusį veidą ir nuo šalčio drebantį kūną, bet jo ranka nepavargdama laimino tuos, kurie iš mūsų atsiskyrė. Jis nešė paguodą ir šviesą tiems, kurie jau nieko nebeturėjo. Jis laimino vedamus sušaudyti. Jis dabar buvo atvykęs liudyti, kaip žmogus, nutolęs nuo Dievo, virto žvėrimi. Jis atvažiavo į Chicagą

liudyti, kad tas žvėris ir dabar dar jieško nekaltų aukų".

Jau kitur esu rašęs, kad kun. Stasys Yla mėgo visus žmones, o ypač jaunimą. Per gyvenimą ėjo dideliu įžvalgumu, rūpestingumu ir meile. Visiems stengėsi dalyti po pilną saują religinių ir patriotinių gėrybių. Jei kam atrodė, kad nuo teisingų kelių nukrypusiems jis nešėsi ir rykštę, tai ja nieko nenorėjo plakti, o tik parodyti, kad tokia esanti, tik jos nereikia prisišaukti.

Apie kun. Stasį Ylą turi daug ką gero pasakyti ateitininkai, skautai, Fronto bičiuliai, su juo drauge dirbę, arčiau pažinoję ir draugavę. Būtų gražu ir prasminga, kad iš visų jų išgirstume daug daugiau, negu pavieniai žinome. Juk jis buvo plačiašakis žmogus ir kunigas, savo žmonių ir savosios žemės gilus mylėtojas, visuomenininkas, rašytojas, mokslininkas. Iš to susidarytų pilnas jo gyvenimo vainikas, kurį jis žemiškoj kelionėj visą laiką pynė.

Kun. Stasys Yla iš prigimties buvo silpnokos sveikatos. Tą jo sveikatą dar labiau žiauriai aplaužė dveji kacetiniai metai ir nepaprastai sunki kelionė į Vakarus,

Tautinėje lietuvių delegatūroje (Kirchheim-Teck, Vokietijoje) vakarienės metu 1948 m. Iš dešinės kun. Stasys Yla, delegatas kan. Feliksas Kapočius, dail. Adomas Varnas ir kun. Simonas Morkūnas. Tik paskutinysis likęs gyvųjų tarpe ir yra lietuvių parapijos klebonas Sioux City, Iowa, JAV.
Nuotr. B. Gaidžiūno

kada "buvo varinėjamas tarp fronto barikadų, slėpėsi Varšuvos griuvėsių artumoje, žygiavo per geležinę sieną į brolių tremtį" (citata iš "Sutryptame kely"). Taigi, beveik kryžiaus keliu atėjęs, nesiskundė negalėmis, bet tuoj kibo į darbus Tautinėje delegatūroje.

Persikėlęs į JAV ir įsikūręs Putname, kiek sveikatą paremontavęs, šalia tiesioginių pareigų ėmėsi įvairių rašto darbų, o taip pat ir apaštalavimo, ypač jaunimo tarpe. O kad raumenys, sėdint prie rašto darbų visiškai nenusilptų, pradėjo kilnoti nelengvus akmenis ir mūryti Mindaugo pilį. Taip, mūryti Mindaugo pilį. Ir ją užbaigė.

Kun. Stasys Yla kalba moksleivių ateitininkų žiemos kursuose Dainavoje. Jis tų kursų sumanytojas ir vadovas nuo 1969 iki 1982 metų.

Vieną kartą, kada lankėsi Clevelande, apie tai užsiminiau ir

beveik nediplomatiškai paklausiau: — Kodėl ne kokią jaunystėje matytą mažą kaimo bažnytėlę, o pagaliau ir svetur, daug keliavus, matytą kokią gražią katedrą?

Kun. Stasys nesupyko už tokį stačiokišką klausimą ir man pradėjo maždaug taip aiškinti. Girdi, visi mes turime kokį nors didelį sentimentą garbingai mūsų tautos praeičiai. Turiu ir aš. Dievas yra visur. Jis yra bažnyčioje, jis yra vargingose kaimų grytelėse, jis yra ir mūsų krašto pilyse. Manau, kad Jis nepapeiks ir mano pilies. Kai dėjau akmenį į Mindaugo pilį, tuo pačiu dėjau akmenį, kad ir Dievą iš aukštesnio pakylėjimo geriau visi matytų . . .

Kun. Stasį Ylą išlydint iš Chicagos buvo sakyta: "Jis buvo per didelis tilpti vienoje organizacijoje. Jo įtaka siekė visą mūsų tautą". Man rašytame 1981 m. laiške taip sakė: "Ką mes išmokom šioj keleivystėj, ypač buvę nužmogintieji, tai mažiau imti iš gyvenimo, o daugiau jam duoti. Duoti nejieškant atlygio, neskaičiuojant nuopelnų".

Ir a. a. kun. Stasys Yla daug davė iki pat amžino akių užmerkimo.

LIETUVOS POGRINDŽIO SPAUDA

LKB KRONIKOS SUKAKTIS

TAUTOS RŪPESČIŲ IR KOVOS BALSAS

INFORMACIJA PASAULIUI

GINTĖ DAMUŠYTĖ

1982 m. kovo 19 dieną sukako dešimt metų nuo to laiko, kada dienos šviesą išvydo Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronikos pirmas numeris. Nuo to laiko buvo išleista ir Vakarus pasiekė 56 numeriai. Kiekviename iš jų buvo vidutiniškai po 45 lapus įvairių žinių, iš kurių laisvasis pasaulis galėjo susidaryti vaizdą, kas vyksta sovietų pavergtoje Lietuvoje.

Penkiasdešimt šeštas numeris, datuotas 1983 vasario 14, prieš kelias savaites pasiekė Vakarus; tai reiškia, kad maždaug penki Kronikos numeriai yra išleidžiami kasmet.

Iš tikrųjų Kronikos pirmasis numeris atkeliavo su geroku pavėlavimu, būtent, 1972 - 1973 sąvartoje.

Pirmieji keturi numeriai nebuvo datuoti, bet jau penktame numeryje, pirmojo numerio data buvo paskelbta kaip 1972 kovo 19, ir ši data yra pakartotinai cituojama kaip Kronikos gimimo diena. Kovo 19 yra Juozapinės, tai ši šventė buvo parinkta dėl jos simbolinės reikšmės.

Visokiais pavidalais Kronikos originalai iš pavergto krašto keliaudavo ir tebekeliauja į laisvąjį pasaulį. Pirmieji numeriai neateidavo punktualiai ir iš eilės. Siuntėjai nebuvo dar įpratę ir kartais sovietinis saugumas pagaudavo siunčiamą Kroniką. Taip po pirmo numerio laisvuosius Vakarus pasiekė ketvirtas numeris, paskui trečias, antras, penktas. Nuo šešto numerio leidimas sunormalėjo. Ir jeigu kuris numeris pakeliui žūdavo, tuojau po to buvo išsiunčiamos pakartotinos kopijos.

Mūsų tautos rezistencijos pirmosios apraiškos pirmajai sovietų okupacijai 1940-41 metais buvo pogrindžio spaudos pasirodymas. Vytautas Vaitiekūnas rašo, kad "okupuotos Lietuvos tuometinis vidaus reikalų komisaras Guzevičius savo raporte Sovietų Sąjungos komisarui Fedotovui apie pogrindžio, arba Guzevičiaus žodžiais — kontrarevoliucinę spaudą Lietuvoje, pasirodžiusią šešių mėnesių būvyje nuo sovietų okupacijos pradžios, praneša, kad į sovietinio saugumo rankas yra patekę 123 tokios 'kontrarevoliucinės" pogrindžio spaudos leidiniai. Ne 123 egzemplioriai, o 123 atskiri leidiniai. Ir tie komisaro Guzevičiaus duomenys apėmė tiktai 17 apskričių, iš 22 visos okupuotos Lietuvos apskričių, t. y. tris ketvirčius visos Lietuvos . . ."

1941 metais, atėjus nacinei okupacijai, išplito spaustuvinė pogrindžio spauda, kuri daugiau ar mažiau įstengė rodytis periodiškai.

Užėjus antrajai sovietinei okupacijai 1944 metais, toji spaustuvinė pogrindžio spauda Lietuvoje nutrūko. Beliko tik rotatorinė.

Su šeštuoju dešimtmečiu įvyko tam tikras lūžis. Pogrindžio spauda, anksčiau grynai skirta Lietuvos vidaus reikalams, prasiveržė į laisvąjį pasaulį su Sibiro tremtinių lietuvaičių maldomis — Marija, Gelbėk Mus. Laisvame pasaulyje jos buvo išleistos įvairiomis kalbomis ir visur plačiai paskleistos. Bet tai buvo vienkartinis prasiveržimas.

Nuo 1968 metų prasidėjo naujas ir labai skirtingas rezistencijos laikotarpis, kuris kilo ne vien iš tautinių, bet ir iš religinių rūpesčių. Jis prasidėjo religinių teisių gynyba sovietinio mentaliteto rėmuose. Naujoji rezistencijos karta, nugalėjusi sovietinio režimo, sovietinio teroro baimę, pažinusi režimo silpnybes, su okupantu pradėjo vesti drąsų dia-

logą. Sekdama rusų tautos disidentines priemones, ji pradėjo eiti *legaliu* rezistencijos keliu, kuris išsiplėtė į kovą už žmogaus demokratines laisves.

1968 m. kunigai pradėjo protestuoti prieš Kauno Kunigų seminarijos suvaržymus. Sovietinė valdžia į kunigų pareiškimus reagavo represijomis: KGB tardymais, pašalinimais iš kunigiško darbo ir net teismais. Vienas po kito už religinių pareigų atlikimą (vaikų katekizaciją) buvo nubausti kunigai — kun. Antanas Šeškevičius, kun. Juozas Zdebskis ir kun. Prosperas Bubnys. Šie teismai buvo paskutiniai lašai kartybių taurėje ir tapo svarbiausiu impulsu pogrindiniams leidiniams leisti.

Vienkartiniai protestai raštiškais dokumentais jokio pagerėjimo nei Vilniuje, nei Kremliuje nelaimėjo. Tad buvo įsitikinta, kad tą dokumentaciją reikia pateikti viešajai opinijai ir atitinkamų tarptautinių institucijų dėmesiui. Taip 1972 m. buvo pasiųstas Jungtinių Tautų sekretoriui Kurt Waldheimui prašymas, kurį pasirašė 17,000 su viršum žmonių. Tie protestai, prašymai, kilę iš rūpesčio religijos ateitimi Lietuvoje, išaugino LKB Kroniką.

Lygiagrečiai su šia religine rezistencija kilo ir tautinė rezistencija, kuri pasiekė viršūnę su Romo Kalantos susideginimu ir jaunimo demonstracijomis Kaune. Nuo 1972 metų einanti Kronika, už poros metų susilaukė kolegės "Aušros" bei kitų rezistencinių leidinių. Lietuvoje drąsi rezistencinė veikla už tikėjimo teises glaudžiai sutampa su lietuvių tautinių teisių gynimu, t.y. tautine rezistencija.

Nors LKB Kronikos redakcija nėra specifiniai išvardinus ar viename kokiame straipsny išrikiavus savuosius tikslus, galima susidaryti gerą vaizdą, ko nori Kronika atsiekti besikartojančiomis temomis, spausdinamomis Kronikoje. Aplamai, Kronikos tikslas labai aiškus — jos leidėjų žodžiais tariant, "LKB Kronika yra tarsi foto aparatas, tiksliai, kiek tai žmogiškoms jėgoms sovietinėse sąlygose įmanoma, fiksuojantis faktus". Per Kroniką stengiamasi palengvinti katalikų padėtį Lietuvoj, siekiant suburti dvasiškių bei pasauliečių jėgas priešintis okupanto terorui, pažeidžiančiam žmogaus teises, ypatingai religines. Bet sovietinio ateizmo ir rusifikacijos siekių fone ši religinė rezistencija tampa tautine, kultūrine, socialine rezistencija.

Daugiausia dėmesio Kronikoj skiriama Bažnyčios hierarchijai, Kauno seminarijai, tikinčiųjų mokinių persekiojimui, kaliniams katalikams Baltarusijoj, Ukrainoj ir kitose respublikose, bei visai eilei tautinių klausimų, įskaitant kitus pogrindžio leidinius.

Bažnyčios hierarchija

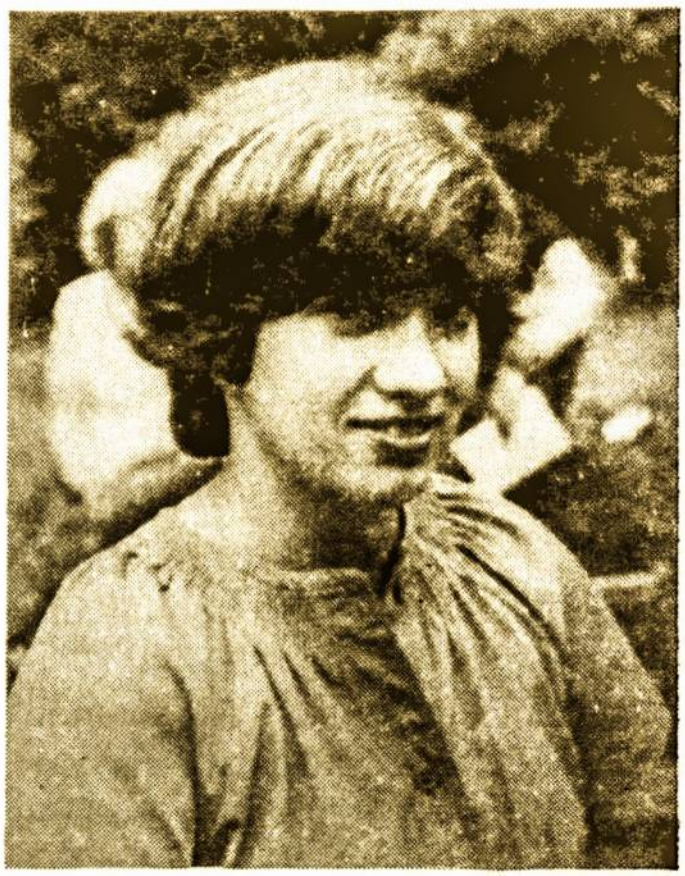
Ypač opus klausimas buvo naujų vyskupų paskyrimas. Kronika

dažnai sakė, kad geriau neturėti naujų vyskupų vietoj sovietų valdžios parinktųjų. Kronika nuolat rėmė tremtinių vyskupų įdarbinimą. Daugiau negu 20 metų tremtyje laikomi be teismo vyskupai — Vilniaus arkivyskupijos vysk. Julijonas Steponavičius ir Kaišiadorių vysk. Vincentas Sladkevičius. Maskva pareikalavo, kaip sąlygą tremtinių vyskupų įdarbinimui pakonsekruoti tris naujus, sovietinės valdžios parinktus kandidatus. Kronika informavo pasaulinę visuomenę, kad tie trys kandidatai buvo ne bažnytinės vyriausybės, o sovietinės valdžios parinkti ir pristatyti Apaštalų Sostui. Džiugu, kad toji sovietinė klasta Kronikos laiku pateiktomis informacijomis buvo sužlugdyta.

1982 liepos 15 popiežius Jonas Paulius II paskyrė vysk. Vincentą Sladkevičių Kaišiadorių apaštaliniu administratorium, o kun. Antaną Vaičių Telšių apaštaliniu administratorium.

Kronika ne kartą buvo iškėlusi abejonę, ar Vatikanas yra teisingai informuojamas apie Lietuvos Katalikų Bažnyčios padėtį, ypač kai tas lietė vyskupų paskyrimą. Kai 1981 spalio mėn. vysk. L. Pavilonis neparvežė konsekracijos bulių, "visi džiaugėsi, kad bedievių planai nepraėjo". LKB Kronika Nr. 50 apie tai taip rašė:

"Įgyvendintas Maskvos projektas būtų be žodžių kalbėjęs, kad Apaštalų Sostas nevertina už tikėjimą išlieto lietuvių vyskupų kraujo, nevertina visų tų, kurie už Bažnyčią ėjo ir tebeeina Gulago kančių keliais, nevertina tų, kurių dėka Lietuvos Katalikų Bažnyčia vėl atgimsta, o palaiko tuos, kurie įsipainioję į KGB voratinklį, būdami ne ganytojai, o samdiniai, neša Bažnyčiai ir tikintiesiems neįsivaizduojamą žalą. — Kam kovoti, kam stengtis, jei Apaštalų Sostas neparemia kovojančių, o palaiko išduodančius

Gintė Damušytė

švenčiausius dalykus? — panašūs klausimai, kaip baisi pagunda būtų iškilę daugelio sąmonėje".

Dabar Kronika gyvai diskutuoja kardinolo problemą. Lietuvos katalikus stebina, kad Apaštalų Sostas Lietuvai nepaskyrė kardinolo, o parėmė Latvijos pasyvią Katalikų Bažnyčią.

Kronika latvio kardinolo paskurimą interpretuoja Lietuvos Katalikų Bažnyčios atkaklios kovos ignoravimu: "uoliausi kunigai ir pasauliečiai jaučiasi palikti vienų vieni".

Spėliojimai, kad gal tremtinys vyskupas J. Steponavičius yra kardinolas "in pectore" mažai paguodžia Lietuvos katalikus, kurie laukia daugiau moralinės paramos iš Vatikano.

Kauno Kunigų Seminarija

Remdamasi objektyviais duomenimis, Kronika daugelį kartų tvirtino, kad Lietuvoje trūksta kunigų. Pvz. 1946 m. Lietuvoj buvo tik 150 klierikų, kai 1940 m. buvo 435.

Kasmet skaičius mažėjo, ir buvo pasiekęs vos 10-15 į metus. Tiktai 1974 m. valdžia į seminariją įsileido padidintą skaičių klierikų Kronikos objektyviai informacijai paplitus pasaulyje.

Kronika primena, kad kasmet miršta daugiau kunigų, negu kad įšventinama. 1979 m. daugiau negu pusė Lietuvoj kunigų buvo 60 su viršum metų. Kunigai dažnai aptarnauja kelias parapijas, kai neužtenka kunigų, tai sovietinė valdžia bažnyčią uždaro.

Atsiradus Lietuvoje neakivaizdinei Kunigų seminarijai, Religijų Reikalų Tarybos įgaliotinis Anilionis sutiko padidinti Kunigų seminarijos klierikų skaičių, jeigu bus uždaryta toji neakivaizdinė Kunigų seminarija. Pasirodo, kad sovietai nutarė, kad geriau turėti didesnį skaičių klierikų oficialioje seminarijoje ir tuo atsverti neakivaizdinės seminarijos reikalingumą. Mat, jiems neįmanoma kontroliuoti neakivaizdinės seminarijos.

Nuo 1962 m. seminariją administruoja rektorius kun. Viktoras Butkus, kuris, kaip Kronika rašė, yra sovietinės valdžios pataikūnas ir ne kartą yra tvirtinęs, jog Lietuvoj religijos sovietai nepersekioja. Kronika informuoja, kad seminarijos dėstytojus parenka sovietinė valdžia, jog biblioteka labai menka, kad neleidžiama įsigyti jokios religinės literatūros iš Vakarų, taigi aišku, kad mokslo lygis neaukštas.

RRT nusprendžia, kokius kandidatus priimti ir dažniausiai atmeta pačius geriausius — tuos, kurie yra baigę aukštuosius mokslus, ir t.t. Beveik visi kandidatai yra KGB verbuojami. Nepaisant visokių kliūčių, nemažai puikių kunigų yra įšventinta — pvz. kun. Ričardas Černiauskas, kuris buvo perkeltas iš Vilniaus Šv. Mikalojaus bažnyčios į Šv. Petro ir Povilo be teisės sakyti pamokslų.

Tikinčiojo jaunimo persekiojimas

Nuolatinis Kronikos skyrius: sovietinėje mokykloje. Tikintys mokiniai yra diskriminuojami — išvaromi iš klasės, išjuokiami, jiems sumažinami elgesio pažymiai, neleidžiami siekti aukštųjų mokslų, spaudžiami įstoti į komjaunimą. Pagal Kronikos informa-

cijas, dauguma šių atvejų įvyksta kaime. Tai nereiškia, kad jaunimas miestuose yra mažiau persekiojamas, o tik įrodo, kad jų gyvenimo sąlygose, mokytojai yra greičiau linkę sužinoti apie provincijos mokinių apsilankymą bažnyčioj ir pan.

Paskutiniuose keliuose numeriuose pranešama apie grubius tarybinių pareigūnų išpuolius prieš tikintį jaunimą. Kaip pvz., 1981 rugpiūčio mėn. būrelis Vilniaus jaunimo atostogavo prie Baltųjų Lakajų ežero, 28 d. vakare jaunimą užpuolė girti milicininkai, kurie visą jaunimą sumetė į mašinas ir nuvežė į Molėtų milicijos skyrių. Juos ten išlaikė visą dieną, vargino tardymais, gąsdino mergaites išprievartavimu. Du studentai buvo pašalinti iš Vilniaus universiteto. 1982 m. datuotame pareiškime Petrui Griškevičiui, 18,431 asmenys klausia — "Kodėl pareigūnams nepatinka blaivus jaunimas? Kodėl jiems užkliūva jaunimo tikėjimas? Kokiais įstatymais remiantis tikintis jaunimas neturi teisės ekskursuoti, linksmintis ar gilinti savo įsitikinimus?"

Nepageidaujamų pažiūrų jaunuolius valdžia paima į sovietinę armiją "perauklėjimui". Jaunas Lietuvos sūnus Robertas Gribas kareivių ir karininkų akivaizdoje atsisakė duoti priesaiką armijai, kaip prieštaraujančią religiniam kataliko ir patriotiniams lietuvio įsitikinimams. Už tai jis yra dvasiniai ir fiziniai luošinamas.

Kaliniai

Maždaug trečdalis Kronikos informacijų yra skiriamas kratoms ir tardymams, areštams, teismams bei kalinių laiškams, kuriuose aprašomos jų sunkios kalinimo sąlygos. Šie reportažai perduoda sunkiai gaunamas žinias, ypač apie teismų eigą, nes dauguma politinių teismų yra uždari visuomenei. Ir Kronika aprašo ne tik lietuvių teismus. Kronikos Nr. 21 beveik ištisai perdavė Sergejaus Kovalevo teismo informacijas. Be kita ko, Kronikos redaktoriai ne kartą yra išreiškę pagarbą rusų disidentams, ypač Sakharovui, Maskvos Helsinkio grupei bei Tikinčiųjų Teisėms Ginti Krikščionių Komitetui.

Pastebėtina, kad kaltinamieji teismuose ramiai priima savo likimą, kad jie nebijo kentėti už tiesą.

Kronikos Nr. 51 skirtas dešimtmečiui paminėti taip pasakoja:

"Kai tik LKB Kronika pradėjo plisti po Lietuvą, ji pateko ir į KGB rankas. 1972 m. liepos 5 d. jai buvo užvesta byla Nr. 345, kuri dar neužbaigta iki šiolei. Nuo bylos Nr. 345 buvo atskirta daug kitų bylų, kurios lietė LKB Kronikos dauginimą bei platinimą. Siekdama likviduoti LKB Kroniką, KGB įvykdė daugybę kratų. Per 10 metų už LKB Kronikos dauginimą ir platinimą buvo nubausti šie asmenys:

1. Petras Plumpa-Pluiras — suimtas 1973 m. ir nuteistas

8 m. laisvės atėmimo (griežto režimo.

2. Juozas Gražys — suimtas 1974 m. ir nuteistas 3 m. bendro režimo),
3. Virgilijus Jaugelis — suimtas 1974 m. ir nuteistas 2 m. bendro režimo,
4. Jonas Stašaitis — suimtas 1973 m. ir nuteistas 1 m. bendro režimo),
5. Povilas Petronis — suimtas 1973 m. ir nuteistas 4 m. bendro režimo (griežto režimo),
6. Nijolė Sadūnaitė — suimta 1974 m. ir nuteista 6 m. (3 m. gr. rž. ir 3 m. tremties),
7. Sergiejus Kovaliovas — suimtas 1974 m. ir nuteistas 10 m. (7 m. gr. rž. ir 3 m. tremties),
8. Vladas Lapienis — suimtas 1976 m. ir nuteistas 5 m. (3 m. gr. rž. ir 2 m.tremties),
9. Jonas-Kastytis Matulionis — suimtas 1976 m. išbuvęs KGB izoliatoriuje 9 mėn. ir nuteistas 2 m. lygtinai,
10. Ona Pranckūnaitė — suimta 1977 m. ir nuteista 2 m. (bendro režimo)
11. Ona Vitkauskaitė — suimta 1980 m. ir nuteista 1,5 m. (bendro režimo),
12. Genė Navickaitė — suimta 1980 m. ir nuteista 2 m. (bendro režimo),
13. Povilas Buzas — suimtas 1980 m. ir nuteistas 1,5 m. (bendro režimo),
14. Anastazas Janulis — suimtas 1980 m. ir nuteistas 3 m. (griežto režimo),

Naujausios aukos 1982 - 1983 m.sąvartoje:

— Jadvyga Bieliauskienė už apaštalavimą Garliavos moksleivių tarpe.

— Kun. Alfonsas Svarinskas už Tikinčiųjų Teisėms Ginti Katalikų Komiteto veiklą.

— Edita Abrutienė už susitikimą su užsienio korespondentais.

— Jonas Sadūnas buvo patalpintas dviem savaitėm į psichiatrinę ligoninę. Jis yra kaltinamas šmeižimu, nes atsisako elgtis prieš krikščionišką sąžinę.

— Eduardas Bulachas už išreikštą norą emigruoti.

Katalikai kitose respublikose

Kronika atkreipia dėmesį į katalikų rūpesčius Baltarusijoj, Moldavijoj, Ukrainoj ir kitur. Dažniausiai iškeliamas kunigų trūkumas tose vietovėse. Duodama suprasti, kad Katalikų Bažnyčios padėtis Lietuvoj yra palyginant geresnė, nes ji turi tautinę dimensiją, o katalikų padėtis už Lietuvos ribų žymiai sunkesnė — dauguma bažnyčių uždarytos, kunigai pasenę ir pan.

Tautiniai klausimai

Kronika nevengia straipsnių grynai tautiniais klausimais kaip pvz. aprašant Kalantos susideginimą ar etnografinės grupės suvaržymą ir pan. Ir grynoje tautinėje informacijoje, Kronika pa-

teikia patikrintus objektyvius faktus. Visa gi eilė iškilusių naujų leidinių skelbia jau problemų svarstymus bei jų nagrinėjimą.

Įsidėmėtina, kad Kronika yra seniausias ir su didžiausiu autoritetu šių laikų pogrindžio leidinys Lietuvoj. Bet Kronika niekad nėra tvirtinus, kad ji esanti vienintelė tautos ir tikėjimo atstovė. Šiuo metu yra maždaug 20 pogrindžio leidinių Lietuvoj. Naujausias — "Lietuvos ateitis", yra skirtas tikinčiam jaunimui (jis pasirodė 1982 m. sausio mėn.) Kronikos redakcija nevengia, reikalui esant, diskutuoti kitų leidinių keliamų problemų.

Apgailėtina, kad tik dalelė kitų leidinių, jei iš viso, pasiekia Vakarus.

Kronika pasižymi ramiu, konkrečiu, su vietovių vardais, asmenų pavardėmis bei įvykių datomis ir tiesiog protokoliniu informavimu.

Kiti leidiniai daugiausia gvildena problemas straipsnių formoj, veda disputus ir pan.

LKB Kronikos nauda

Kronikos poveikis okupuotai Lietuvai buvo ir tebėra dvejopas. Vytautas Vaitiekūnas taip aiškina: "Lietuvos okupanto ir okupacinio sovietinio režimo atžvilgiu Kronika atlieka savotiško stabdžio funkciją, versdama laikytis santūrumo. Mūsų tautos ir Lietuvos tikinčiųjų ir jų dvasinių vadovų atžvilgiu Kronika atlieka rūpestingo pedagogo funkciją. Ką reikiant pabardama, ką reikiant perspėdama, ką reikiant padrąsindama . . ."

O jei Lietuvos tikintieji nebūtų jutę Kronikos pozityvios įtakos, tai ji nebūtų tapusi tokia populiari ir įtakinga. Gi šimtai lietuvių rizikuoja laisve, kruopščiai rinkdami žinias, platindami ir skaitydami Kronikos heroizmu persunktus puslapius. Lietuvos žmonės dėl Kronikos yra sąmoningesni: kunigai — vieningesni, o kolaborantai nevaikšto iškėlę galvas kaip anksčiau.

Okupuotame krašte Kronika pagilino lietuvių tautos religingumą ir sukėlė ištisus sąjūdžius — davė pradžią religiniam atgimimui. Atsirado Eucharistijos bičiuliai, blaivininkai, ir t.t. Atsirado nauji sąjūdžiai — kelionės į Kryžių kalną, į Šiluvą, į Žemaičių Kalvariją . . .

Dėl sunkių okupacijos sąlygų, Kronika savaime pasiekia tik mažą ratelį žmonių pačioj Lietuvoj. Kad kuo mažiau būtų aukų, Kronika sąmoningai savo platintojų bei skaitytojų kiekį yra apribojusi minimumu. Juos turi atstoti radijo klausytojai. Per Vatikano ir Laisvės radiją bei Amerikos Balsą Kronikos žodžiai, paremti faktais, pasiekia visą tautą.

Gal net reikšmingesnis Kronikos vaidmuo yra laisvajam pasauliui. Ji sėkmingai angažuoja laisvojo pasaulio dėmesį į žmogaus teisių suvaržymus Lietuvoj.

Jos informacijos spausdinamos pirmuose lietuviškų laikraščių

puslapiuose. Šeštadieninėse lituanistinėse mokyklose mokiniai yra mokomi apie Kroniką. Jaunimo organizacijos, kaip ateitininkai, savo auklėjimo programose įtraukia susipažinimą su Kronika. Vasaros stovyklose būna Kronikos vakarai, kuriuose skaitomos ištraukos iš Kronikų bei atpasakojami Kronikoje pateikiami pergyvenimai.

Vienas iš reikšmingiausių darbų išeivijoje, be abejo, yra Kronikos vertimas į svetimas kalbas. Amerikos Lietuvių Romos Katalikų Kunigų Vienybė rūpinasi Kronikos leidimu sąsiuviniais anglų kalba. Be Kronikos turinio, numeriuose pridedami Lietuvos pavergimo faktai, platus vardynas, nuotraukos bei Lietuvos žemėlapis. Iš karto spausdinami 6,000 egzempliorių, kurie yra siunčiami visam pasaulyje angliškai kalbantiems vyskupams, Amerikos kongreso nariams, žmogaus teisių organizacijoms, universitetams, bibliotekoms, žurnalistams bei Kronika besidomintiems. Vėliausias numeris anglų kalba yra Nr. 56.

Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronikoms Leisti Sąjunga Čikagoje leidžia Kroniką tomais lietuvių kalba. Jau išėjo penki tomai, apimantys Nr 1 - 39. Neseniai buvo išleistas pirmas tomas anglų kalba, kuris apima pirmuosius 9 numerius.

Pabaltiečių Institutas Koenigsteine leidžia Kronikos tomus vokiečių kalba.

Prel. V. Mincevičiaus rūpesčiu Kronika yra leidžiama ir italų kalba.

Birutė Venckuvienė verčia Kronikos ištraukas į prancūzų kalbą, o Pietų Amerikos lietuviai — į ispanų ir portugalų kalbas.

Kronikos dėka okupuotos Lietuvos vardas cituojamas pasaulinėj spaudoj. Iš Lietuvių Informacijos Centro New Yorke gautos informacijos tokie įtakingi kolumnistai kaip Jack Anderson bei plačiai žinomi laikraščiai kaip Wall Street Journal panaudoja pogrindžio spaudos žinias, ypač Kronikos, savo straipsniams.

Kronikoje esančios informacijos yra panaudojamos studijiniams veikalams apie Lietuvą ir apskritai reportažuose apie žmogaus teisių klausimus Sovietų Sąjungoje.

Kaip pvz. Kestono kolegijos institutas, kuris stebi religinį persekiojimą už geležinės uždangos, savo biuleteniuose perduoda Kronikos informacijas. Šio Londone, Anglijoje veikiančio instituto direktorius kun. Michael Bourdeaux parašė knygą "Kryžių Žemė". Autorius, naudodamas Kronikos žinias, nušviečia religinį persekiojimą Lietuvoje.

1981 m. Prancūzijoje leidžiamas žurnalas *Chretien de L'est* paskyrė ištisą numerį Lietuvos katalikams. Šio 120 psl. leidinio pagrindinis šaltinis — Kronika. Jis tuo tarpu buvo Lietuvių Katalikų Religinės Šalpos išverstas

į anglų kalbą ir paskleistas 10,000 tiražu po pasaulį.

JAV-bių Europos Saugumo ir Bendradarbiavimo komisija bei Valstybės departamentas paruošia Baltijos kraštų apžvalgas. Kronika ir čia atlieka svarbų vaidmenį, liudydama lietuvių tautos atsparumą okupanto represijoms.

Kronika vis plačiau cituojama kitataučių spaudoje. Kronikos dešimtmečio proga, vienas iš pagrindinių JAV katalikų laikraščių "Catholic Twin Circle" patalpino ilgą straipsnį apie Lietuvos dabartinę būklę, iškeliant Kronikoje aprašytą kovą dėl Klaipėdos bažnyčios bei Amerikoje gimusio ir dabar sovietų lageryje įkalinto Vytauto Skuodžio bylą.

Turtingu Kronikos turiniu naudojasi ir kitataučiai studentai, kurie, pasirinkę Lietuvą liečiančias temas, ruošia analizes apie Lietuvos savilaidą.

Pasaulinė organizacija "Christian Solidarity International" spausdino biuletenį anglų ir prancūzų kalbomis 100,000 tiražu. Pasinaudodama Kronikos daviniais, juose buvo aprašyti įkalintieji už religinę - tautinę veiklą lietuviai.

Žmogaus teisių organizacija, veikianti New Yorke, Religion in Communist-Dominated Areas, įvertindama Kronikos reikšmę pasaulio informavime ginant persekiojamųjų teises, 1982 m. paskyrė specialų atžymėjimą LKB Kronikai.

Pavyzdžių Kronikos svarbai išryškinti nestinga. Kronikos pagalbos šauksmas Vakaruose yra girdimas. Tik reikia jį kuo plačiau išgarsinti. Lietuvių visuomeninėje veikloje reikia konkrečių darbų, kurie būtų nukreipti į plačiąją pasaulinę visuomenę, o ne uždaryti savo pačių tarpe. Tų konkrečių darbų plotmė ir yra Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronikos veiklos dirva. Ji įpareigoja kiekvieną lietuvį bei veiksnį nelikti nuošalyje.

Kol pogrindžio Kronika išsilaikys pavojuose ir bus autentišku persekiojamų tautiečių balsas, tol jos reikšmė bus milžiniška ir mūsų tautinėje - religinėje rezistencijoje neįkainojama. Linkėtina, kad Kronikos ginklas būtų visapusiškai ir pačiu paveikiausiu būdu toliau naudojamas okupanto terorui ir jo skleidžiamam melui atsverti.

II PASAULIO LIETUVIŲ DIENŲ KOMITETAS

Pirmoje eilėje (iš kairės): Rima Reklaitienė, Danutė Korzonienė, Ingrida Bublienė, Violeta Abariūtė, Joana Kuraitė-Lasienė, dr. Antanas Razma — pirmininkas, Vytautas Kamantas, Milda Lenkauskienė, Vytautas Kutkus, Marija Remienė, Ritonė Rudaitienė; antroje eilėje (iš kairės): Bronius Juodelis, Gintaras Aukštuolis, Valdas Adamkus, Jurgis Janušaitis, Vaclovas Kleiza, Vaclovas Momkus, Saulius Čyvas, Kostas Dočkus, dr. Petras Kisielius, Antanas Juodvalkis, Pranas Mažrimas ir Kazys Laukaitis.

Nuotr. Z. Degučio

II PASAULIO LIETUVIŲ DIENOS

Birželio 21 - liepos 8 d.

V PLJK jaunųjų lietuvių dailininkų paroda, University of Illinois.

Birželio 21 - liepos 9 d.

Dail. Prano Domšaičio paroda, "Galerija".

Birželio 25 d., šeštadienis

Lietuvių mugė, Lithuanian Plaza — 69th Street.

Literatūros vakaras, Jaunimo centras.

Birželio 25 - liepos 5 d.

Lietuvių dailininkų paroda, Čiurlionio galerija.

Birželio 26 d., sekmadienis

Lietuvių evangelikų-liuteronų pamaldos, "Tėviškės" parapijos bažnyčia.

Koncelebruotos šv. Mišios, Šv. Mergelės Marijos gimimo bažnyčia.

II PLĮ dalyvių susipažinimo vakaras, Jaunimo centras.

6:00 v. v. Vainiko padėjimas prie paminklo "Laisvės kovų" sodely.

6:30 v.v. "Aušros" šimtmečio parodos atidarymas, Jaunimo centras.

7:30 v.v. PLB Seimo atidarymas, Jaunimo centras.

9:00 Susipažinimas ir šokiai didžioje Jaunimo centro salėje.

PLB seimo atstovams ir svečiams priėmimas Jaunimo centro kavinėje.

Birželio 26 - 30 d.

VI PLB Seimas, Jaunimo centras.

Birželio 26 - liepos 2 d.

II Pasaulio Lietuvių sporto žaidynės, University of Illinois.

Birželio 26 - liepos 4 d.

"Aušros" šimtmečio paroda,

Lietuvių filatelijos paroda,

Lietuvos pinigų ir medalių paroda (šios parodos Jaunimo centre)

Dail. Prano Domšaičio paroda, Valeškos meno studija.

Tautodailės paroda, Illinois Circle Gallery.

Birželio 27 d., pirmadienis

Lietuvių liaudies muzika, Chicago Cultural Center Theatre.

Birželio 27 - liepos 4 d.

Lietuvos žemėlapių paroda, Balzeko lietuvių kultūros muziejus

Birželio 28 ir 30 d.

Antras kaimas, Playhouse

Birželio 29 d., trečiadienis

Lietuviškų filmų vakaras, Jaunimo centre.

Clevelando vyrų okteto koncertas, Tautiniai namai

Liepos 1 d.

V PLJ Kongreso atidarymas, University of Illinois.

Opera "I Lituani", Auditorium Theatre.

Liepos 2 d., šeštadienis

V PLJK jaunųjų talentų vakaras ir sporto žaidynių žymenų įteikimas, Bismarck Hotel.

Liepos 3 d., sekmadienis

Šv. Mišios, laikomis kardinolo J. Bernardin, Quigley Seminary South.

Lietuvių evangelikų-liuteronų pamaldos, "Tėviškės" par. bažnyčia

VI JAV ir Kanados lietuvių dainų šventė, University of Illinois

II PLD uždarymo banketas, Conrad Hilton Hotel.

Liepos 4 d., pirmadienis

Dariaus-Girėno skrydžio 50 metų minėjimas prie jų paminklo.

(Visi aukščiau išvardinti renginiai vyksta Chicagoje)

Liepos 4 - 10 d.

V PLJ kongreso stovykla, Oberlin College, Oberlin, Ohio.

Liepos 11 - 20 d.

V PLJ Kongreso studijų dienos, Trent University, Peterborough, Kanada.

Liepos 11 - 22 d.

V PLJ Kongreso dalyvių turistinės kelionės JAV ir Kanadoje.

Liepos 21 d., ketvirtadienis

V PLJ Kongreso ambasadų lankymas, Ottawa, Kanada.

Liepos 22 d., penktadienis

V PLJ Kongreso spaudos konferencija, Montreal, Quebec, Kanada.

Liepos 23 - 24 d.

V PLJ Kongreso uždarymas, koncertas, banketas.

DIDYSIS RŪPESTIS — LIETUVIŠKA PARAPIJA

V. ROCIŪNAS

(Tęsinys iš Nr. 86 (123)

Dabartiniu klebonu yra kun. Petras Ališauskas. Čia aktyviai veikia Lietuvos vyčiai. Jauniausia Šiaurės Amerikos kontinente įsteigta parapija — Šiluvos Marijos Londone, Ont. Kanadoje 1964 m. vasario 16 d. Lietuviškos pamaldos čia pradėtos laikyti 1949 m.

Senoji su naująja lietuvių imigracija per šimtmetį įkūrė arti 150 parapijų. Paprasti juodadarbiai, angliakasiai statė bažnyčias, prie jų steigė mokyklas, sales, vėliau ir smulkias įmones, užeigos namus, bankus ir t.t. Apie parapijas koncentravosi religinė ir tautinė veikla.

Iš įkurtųjų lietuvių parapijų šiandien čia dar priskaitoma 113, įskaitant ir 11 misijų. Didžiausia parapijų koncentracija yra Amerikos Rytuose. Kad galėtumėm susidaryti geresnį vaizdą, žvelkime į paskiras JAV valstybes ir miestus, kur dar veikia parapijos ar misijos. Visa informacija pateikiama duomenimis iš "The Official Catholic Directory 1982", "World Lithuanian Roman Catholic Directory 1981", redaguoto kun. K. Pugevičiaus, "Catholic

Action of the Lithuanian in the United States: A History of the American Lithuanian Roman Catholic Federation 1906 - 1956 by Sister M. Timothy (Audyaitis) S.S.C. ir kitų šaltinių, kuriuos surinko Lietuviškų parapijų komitetas, daugiausiai kun. Kęstučio Žemaičio pastangomis. Ir ši statistika negali būti visu šimtu procentu tiksli, nes: 1. yra vyskupijų, kurios visai neatžymi etninių parapijų (pav., Worcester), 2. kai kurios į savo išleidžiamus vyskupijos leidinius ne kasmet įrašo (pav., Detroitas) ir 3. parapijų likimo klausimas gali iškilti labai staigai ir nesuspėti laiku užregistruoti. Bet iš tikrųjų tai nesudaro didelių kliūčių susidaryti gan apytikrį vaizdą lietuvių katalikų parapijų JAV-se.

Parapijos ir misijos JAV-se 1871 - 1982

Arizonoje — Phoenix misija. **Arkansas** — Hot Springs misija. **California** — Los Angeles šv. Kazimiero parapija (1941), mokykloje 235 mokiniai. **Connecticut:** Ansonia : šv. Kazimiero (1902), dabar šv. Antano; Bridgeport — šv. Jurgio (1905) — mokykloje 334 mok.; Hartford — Švč. Trejybės (1900); New Britain — šv. Andriejaus (1895); New Haven — šv. Kazimiero (1911); Waterbury — šv. Juozapo (1894) — mokykloje 334 mokiniai; **District of Columbia** — Washingtone veikia lietuvių misija. **Floridoje:** 5 misijos: Daytona Beach, Juno Beach, Miami, St. Petersburg Beach ir Sunny Hills. **Illinois** valstybėje: Chicagoje: šv. Jurgio (1892) — 305 mokiniai; šv. Juozapo (1900); šv. Kryžiaus (1904); (tik vienos sekmadienio liet. mišios, laikomos svečio kunigo); Aušros Vartų (1906); šv. Petro ir Povilo (1913) — 203 mokiniai; Nekalto Prasidėjimo (1914) — 275 mok.; Švč. Marijos Gimimo (1927) — 310 mok.; Chicago Heights — šv. Kazimiero (1911), dabar liet. ir meks.; Cicero — šv. Antano (1911 — 350 mok.; East St. Louis — Nekalto Prasidėjimo (1895); Kewanee — šv. Antano (1912); Plano — Švč. Marijos; Spring Valley — šv. Onos (1897); Waukeegan — šv. Baltramiejaus (1893) Westville — ŠŠ. Petro ir Povilo (1897). **Indiana:** East Chicago (Indiana Harbor) šv. Prančiškaus (1913); Gary — šv. Kazimiero (1913). **Iowa** — Sioux City šv. Kazimiero (1913). **Maryland** — Baltimore — šv. Jono Kr. (1887), dabar šv. Alfonso — 186 mok. **Massachusetts:** Athol — šv. Pranciškaus (1913); Brockton — šv. Kazimiero (1953) — 186 mok. Cambridge — Nekalto Prasidėjimo; Lawrence — šv. Pranciškaus (1903); Lowell — šv. Juozapo (1901); Norwood — šv. Jurgio (1912); South Boston šv. Petro (1904) — 322 mok.; Westfield — šv. Kazimiero (1915); Worcester — šv. Kazimiero (1894) ir Aušros Vartų (1925) — 140 mok. **Michigan** — Detroite: Šv. Jurgio — Dievo Apvaizdos (1908), perkelta į Southfieldą (1951), šv.

Petro (1920), šv. Antano (1921); Grand Rapids — ŠŠ Petro ir Povilo (1899). **Nebraska:** Omaha — šv. Antano (1906); **New Hampshire:** Nashua — šv. Kazimiero (1909); **New Jersey:** Bayonne — šv. Mykolo (1907); šš. Petro ir Povilo (1895) — 174 mok.; Kearny (Harrison) — Sop. Dievo Motinos (1915) — 148 mok.; Newark — Švč. Trejybės (1901), Paterson — šv. Kazimiero (1911). **New Yorko valstybėje:** Albany — šv. Jurgio (1917); Amsterdame — šv. Kazimiero (1904); Binghampton — šv. Juozapo; Brooklyne: šv. Jurgio (1909) ir Apreiškimo (1914); Maspeth — VJK Atsimainymo (1908); New Yorke — Aušros Vartų (1905); Niagara Falls — šv. Jurgio (1914); Rochestery — šv. Jurgio (1906); Schenectady — šv. Kryžiaus (1918); Utica — šv. Jurgio (1911). **Ohio** — Cleveland — šv. Jurgio (1895), Dievo Motinos Nuolatinės Pagalbos (1929) — 251 mok.; Dayton — šv. Kryžiaus (1914). **Pennsylvania** — Braddock šv. Izidoriaus (1916) misija; Bridgeville — šv. Antano (1912); Coaldale — šv. Jono Kr. (1911); Du Bois — šv. Juozapo (1891); Duryea — šv. Juozapo (1909); Easton — šv. Mykolo (1907) misija; Eynon — Aušros Vartų (1901), dabar Švč. Marijos; Forest City — misija; Frackville — Apreiškimo ŠMM (1917); Girardville — šv. Vincento (1907), Hanover — šv. Juozapo misija; Hazleton — ŠŠ. Petro ir Povilo (1887); Homestead — ŠŠ. Petro ir Povilo (1899); Kingston — Apreiškimo ŠMM (1902), Luzerne — šv. Onos (1924); Mahanoy City — šv. Juozapo (1888); Maizeville (Gilberton) — šv. Liudviko — dabar Šiluvos Dievo Motinos (1907); Middleport — misija; Minersville — šv. Pranciškaus (1895), Mount Carmel — šv. Kryžiaus (1892); New Philadelphia — Švč. Jėzaus Širdies (1895); Philadelphia — šv. Kazimiero (1906), 183 mok.; šv. Jurgio (1902), 172 mok.; šv. Andriejaus (1924); Pittsburgh — šv. Kazimiero (1892) ir šv. Vincento (1902); Pittston — šv. Kazimiero (1885); Reading — misija; Saint Clair - šv. Kazimiero (1912); Scranton — šv. Juozapo (1894) — 145 mok.; ir šv. Mykolo (1914); Shamokin — šv. Mykolo (1893); Shenandoah — šv. Jurgio (1891); Sugar Notch — ŠŠ Petro ir Povilo (1913); Tamaqua — ŠŠ. Petro ir Povilo (1910); Vandergrift — šv. Kazimiero (1922); Wanamie — Švč. Marijos (1901); Wilkes-Barre — šv. Kazimiero (1889); Švč. Trejybės (1892) — 104 mok., šv. Pranciškaus (1913). **Rhode Island** — Providence šv. Kazimiero (1919); **Wisconsin** — Kenosha — šv. Petro (1903); Milwaukee — šv. Gabrieliaus (1913); Racine — šv. Antano (1910), dabar šv. Kazimiero; Sheboygan — ŠMM Nek. Prasidėjimo (1903). (Skliausteliuose parapijų įkūrimo datos).

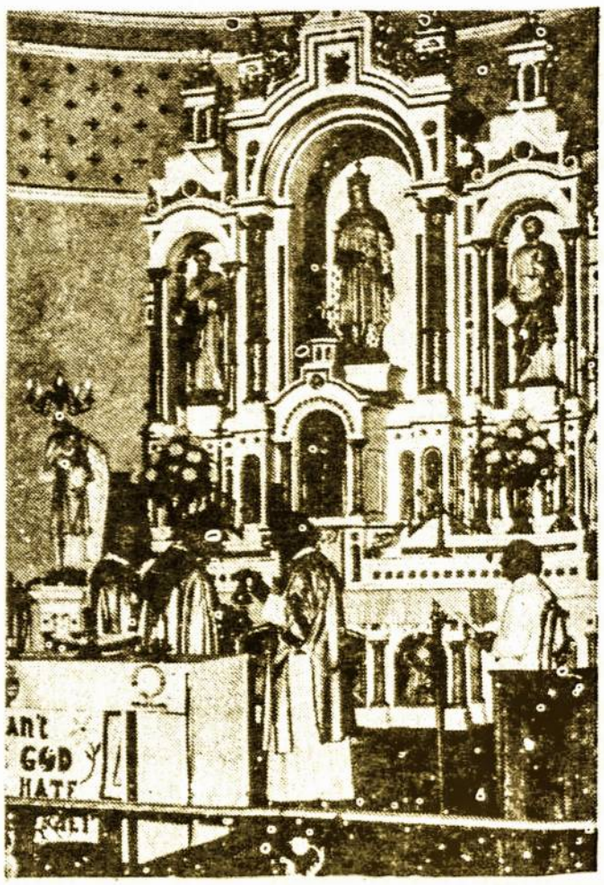
Ši labai trumpa ir sausa statistika, aišku, nedaug tepasako apie parapijų tikrąjį stovį ne tik

finansiniu, bet religiniu ir tautiniu atžvilgiu. Tik didesnės parapijos pajėgia išlaikyti katalikiškas mokyklas. Yra stiprių, pasigėrėtinos veiklos parapijų ir daug silpnų, gal tik istoriniai nešiojančių lietuvių parapijų vardą. Kadangi tokių yra nemažai, tai ir sukelia rūpestį lietuviškos parapijos ateitimi. Mums svarbi ir brangi kiekviena parapija, kiekvienas židinys, kad, reikalui esant, galėtumėm kur kreiptis bendros kovos už katalikybę, lietuvybę, tautos išlikimą ir Lietuvos laisvę.

"Pajusti savo gyvenimo prasmę"

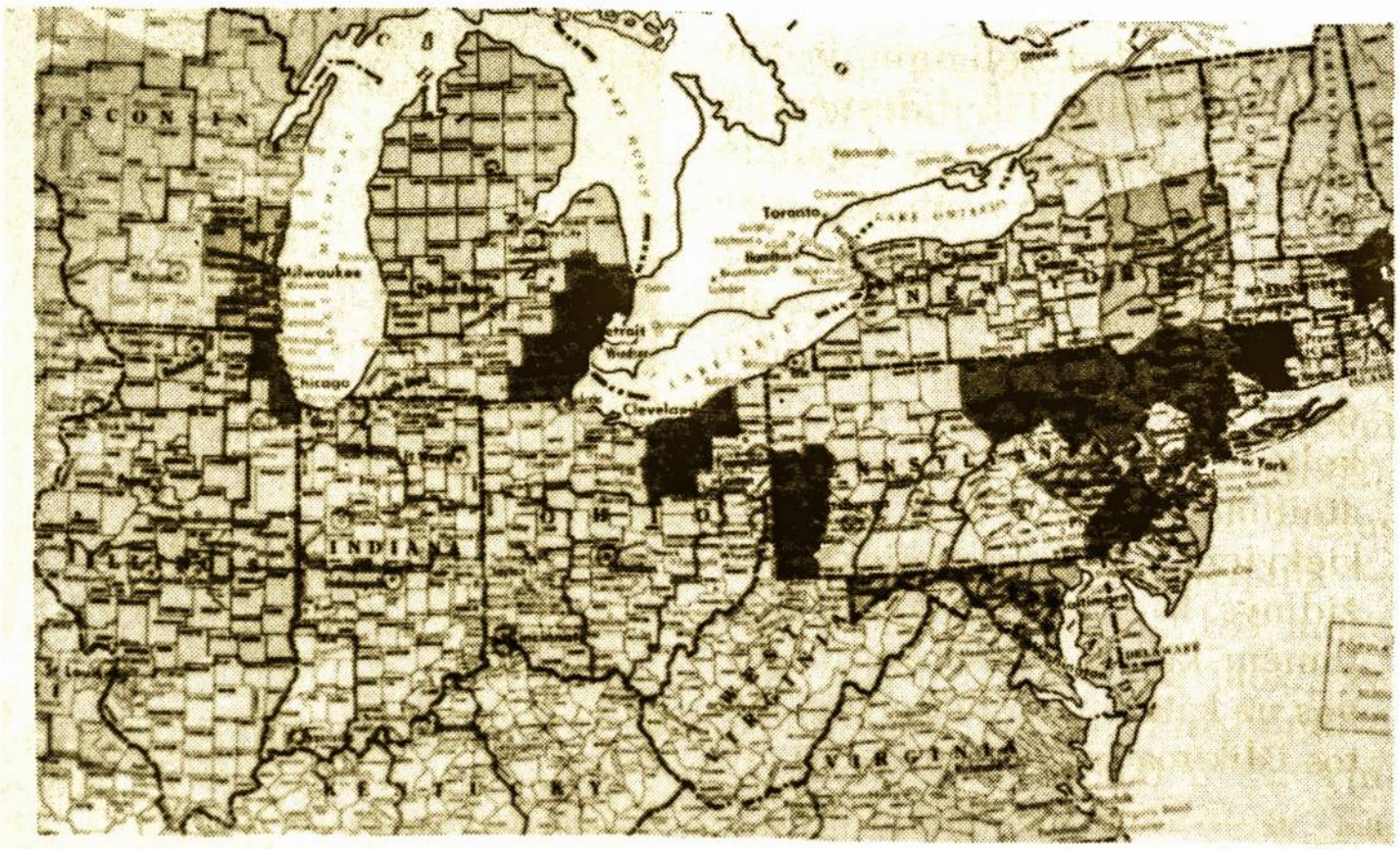
Minėti rūpesčiai ir tikslai ir buvo vienas iš akstinų skelbti Lietuviškų parapijų metus. Pažiūrėti ir ištirti tikrą esamą padėtį ir mėginti, ką nors daryti. Jau 1965 metais Toronte įvykęs VII Ateitininkų kongresas metė šūkį — "Atvirumas laikui, ištikimybė idealui". Šis turėtų gauti gilią prasmę svarstant ir parapijų problematiką. Mėginti išjudinti visus suinteresuotus dvasios vadovus ir pasauliečius giliau pažiūrėti į šį klausimą. Klausimas svarbus ne tik mūsų dienoms, bet ir ateities kartoms.

Atsišaukimą į lietuvius pasirašė: vysk. V. Brizgys, LB Krašto valdybos pirm. Vytautas Kutkus, Amerikos Lietuvių Romos Katalikų Kunigų vienybės pirm. kun. Albertas J. Kontautas, Amerikos Lietuvių Romos Katalikų Federacijos pirm. Saulius V. Kuprys, Lietuvos Vyčių pirm. Loreta Stukienė, Amerikos Lietuvių Katalikų Moterų Sąjungos pirm. Julia Mack, Ateitininkų Federacijos vadas Juozas Laučka ir Lietuvių Katalikų Tarnybos direktorius kun. Kazimieras Pugevičius. Vadinas, visų suinteresuotų grupių atstovai — vadovai šiam reikalui pritarė.

Pirmosios grynai lietuviškos šv. Kazimiero šventovės vidus Pittstone, Pa.

Gan ilgame kreipiny į "Brangius brolius ir seses lietuvius", pasirašiusieji primena, kad "kova už tikėjimo išlaikymą ir šiandien yra neatskiriama lietuvių tautos kovos už išsilaikymą dalis. Ir Lietuvoje, nors okupantas deda milžiniškas pastangas atskirti lietuvį nuo lietuvio, jį visai nužmoginti, tačiau neįstengia sunaikinti tikinčiųjų bendruomenės" . . . Toliau

Kun. Kęstučio Žemaičio paruoštame žemėlapy pavaizduotas lietuviškasis statistinis kamienas JAV Vakarų apeigų katalikų atskirose vyskupijose. Šioje nuotraukoje nėra Los Angeles Vyskupijos. Juoda balta nuotraukoje sunku įžiūrėti lietuvių tankumo laipsnį paskirose vietovėse. Spalvotame žemėlapy tai atžymėta skirtingomis spalvomis.

konstatuojama: "Nors turime pilną religijos laisvę šiame krašte, tačiau susiduriame su religijos ir tautiškumo išlaikymo problemomis.

Pagrindinis uždavinys šiuo atžvilgiu yra išlaikymas savo tautinių parapijų. Kristaus Bažnyčia yra kiekvieno antroji tėvynė, laikinosios ir amžinosios tėvynės jungtis ir simbolis" . . . Atsišaukime, kuris buvo išspausdintas mūsų spaudoje, toliau sakoma: "Norėdami pagelbėti lietuviškoms parapijoms išlikti ir geriau atlikti savo uždavinius, šiais 1982 Lietuviškų parapijų metais ir vėliau sieksime šių pagrindinių tikslų: 1. sugrąžinti visus lietuvius į savas lietuviškas parapijas, 2. lietuviškoji parapija ypač išeivijoje turėtų būti kiekvieno lietuvio antrieji namai. Įžengdami į savo bažnyčią, turėtume giliau pajusti savo gyvenimo prasmę bei savo tėvynės dalį . . . 3. visais įmanomais būdais išlaikykime dabartines lietuvių parapijas, kur tai neįmanoma, perkelkime jas į lietuviams patogesnes vietas".

Atsišaukimas paskelbtas 1982 m. pradžioje. LB Krašto valdybos pastangomis buvo sudarytas Lietuviškų parapijų metų centrinis koordinacinis komitetas Clevelande: pirm. Romualdas Bublys, vicepirm. Kęstutis Civinskas, sekr. Nijolė Balčiūnienė, ižd. dr. Eugenijus Šilgalis ir nariai: kun.

Juozas Bacevičius, sesuo M. Corinthia, Algirdas Kasulaitis, Zita Kripavičiūtė, Vacys Rociūnas, Stella Sankalaitė, Stefanija Stasienė ir kun. Kęstutis Žemaitis.

Komitetas savo kreipiny į lietuvius, priminęs vyskupo ir organizacijų atsišaukimo pagrindines mintis, akcentavo lietuvių išeivių Bažnyčios troškimus: lietuviškos parapijos turėtų būti aptarnaujamos lietuvių kunigų, parapijose turėtų būti branginama ir ugdoma lietuvių kalba, atgaivinamos bei saugomos lietuvių religinės ir tautinės tradicijos ir kreipiamas ypatingas dėmesys į jaunimo lietuvišką auklėjimą.

Kreipiny koordinacinis komitetas prisipažįsta "prisiimtų pareigų dydį ir svarbą, bet lygiai supranta ir visuomenės imlumą bei savo ribotą pajėgumą. Todėl esame pasiryžę ne tiek konkrečiai darbu padėti visoms lietuviškoms parapijoms, kiek atkreipti dėmesį į kiekvienos parapijos svarbą bei reikalingumą . . .". "Komitetas laukia pagalbos iš parapijų ir kitų kunigų, parapijų tarybų, vienuolijų, organizacijų ir visų lietuvių".

Minėtas kreipinys buvo nedelsiant išspausdintas mūsų periodikoje.

Toliau komitetas paruošė specialius aplankus parapijų klebonams lietuvių ir anglų kalbomis. Jie buvo pasiųsti ir vienuolijų vyresniesiems, organizacijų kapelionams ir centrinėms organizacijoms. Jame gavėjai rado bibliografinių šaltinių sąrašą, atsišaukimus, temų svarstymams kiekvienam mėnesiui, minčių ir siūlomų renginių paskiriems mėnesiams. Birželio 14 d. pasiųstas spaudai antrasis kreipinys, pavadintas "Į pokalbį ir darbą". Išsiuntinėta medžiaga jaunimo vasaros stovykloms.

Kad parapijų atsinaujinimo ir sustiprinimo pastangos būtų sėkmingesnės, komitetas laiko būtina: 1. skatinti, kad į jau veikiančias parapijų tarybas vis daugiau įsijungtų pajėgesnių ir jaunesnių narių, (dabar tiktai apie 50% lietuvių parapijų turi tarybas), 2. judinti lietuvių dijakonų klausimą. (Amerikiečių parapijose jau yra vienas dijakonas dešimčiai kunigų, o lietuvių dijakonų turime tiktai tris visai Amerikai), 3. mėginti išplėsti šeimų liturgiją ir 4. kad kunigai ir pasauliečiai geriau vieni kitus pažintų, atnaujinti parapijiečių lankymą.

Kokia reakcija?

Komitetas, kaip ir Amerikos lietuvių katalikų tarnyba žino, kad tokiais atsišaukimais, kreipiniais ir siūlymais tuojau nepripildys sekmadieniais lietuviškų šventovių tikinčiaisiais, nepakeis lietuviškų šventovių dabartinių kaimynų, neatidarys parapijinių mokyklų, nesugrąžins parapijiečių iš priemiesčių, nepadidins pašaukimų skaičių į dvasinį luomą, neatsakys į visus ar bent dalį mus varginančių klausimų, bet nori pabrėžti, kad visos šios pro-

blemos yra degančios, kad tiek kunigų, tiek pasauliečių rūpestis jomis nebūtų išleistas iš akių, kad viskas būtų daroma, kad kitados buvusieji ir esamieji lietuvybės ir katalikybės židiniai prisitaikintų prie gyvenimo sąlygų ir sąžiningai tarnautų šiam tikslui.

Kaip mūsų kunigija, spauda ir visuomenė reagavo į komiteto iškeltas problemas ir prašymus? Mūsų spauda, kaip minėta, jungėsi į komiteto prašymus, spausdino atsišaukimus, davė vedamųjų, straipsniuose pasisakyta įvairiais tų problemų aspektais. Buvo ir kritiškų pasisakymų dėl paties koordinacinio komiteto darbų: esą veiklą pradėjęs per vėlai, perdaug pasinėręs į informaciją bei siūlymus, bet nesiimąs konkrečių darbų. Girdi, Kanados lietuvių parapijų komitetas jau žymiai toliau pažengęs, turėjęs simpoziumą, suvažiavimų ir t.t. Čia betgi užmirštama, kad komitetas tiktai atlieka koordinacinį, informacinį darbą, kaip ir savo kreipiny aiškiai pabrėžė.

Kanados lietuviškų parapijų komitetas tikrai veiksmingesnis ir laimingesnis dėl kelių priežasčių: 1. visoje Kanadoje veikia tiktai 10 katalikų parapijų, viena evangelikų ir dvi katalikų misijos, 2. Kanadoje parapijų klausimu kartu veikia katalikai ir evangelikai, 3. parapijų klebonai yra naujosios išeivijos dvasininkai, kuriems lietuviškieji reikalai yra arčiau prie širdies, negu JAV senosios imigracijos, ar jau čia gimusių kunigų, 4. parapijos įsteigtos jau naujosios imigracijos ir 5. parapijiečių dauguma taip pat naujieji ateiviai. Vadinas, mažiau kartų, minties, veiklos būdų ir tautinio nusiteikimo skirtumų.

Iš mūsų parapijų vadovų kooperavimo komitetas nedaug tesusilaukė. Į iškeltą problemą pažiūrėta gan skeptiškai. Raštu reagavo tik keletas, o iš pasikalbėjimų žodžiu ar telefonu, susidarytas gan pesimistiškas vaizdas. Pagal kun. K. Pugevičių, kuris turi daugiausiai kontakto su lietuviais kunigais tiesioginiai dirbdamas Informacijos centre, Kunigų Vienybėje, Religinėje Šalpoje, lankydamas parapijas, teigia, kad šiuo metu ryškėja keturios parapijų grupės: 1. klebonai ir kunigai, kuriems ši nauja idėja sunkiai įperšama, 2. klebonai labai pasitiki savimi ir galvoja, kad jų parapijose viskas puikiai vyksta ir jokių Parapijų metų komitetų nereikia, 3. klebonai žino, ką savo parapijoje daro ir jokių pasiūlymų iš šalies nepriima. Yra atvejų, kad klebonas siunčiamas informacijas iš koordinacinio komiteto meta į krepšį, neduodamas su medžiaga susipažinti net savo asistentams ir 4. klebonai palankiai žiūri į paskelbtus parapijų metus, bet, kadangi tai išėjo iš pasauliečių, tai visa iniciatyva ir veikla taip pat turi būti varoma pasauliečių.

(Tęsinys 70 psl.)

ILGAM PRISIMINIMUI

Šio "Į Laisvę" numerio mecenatai yra S. ir V. Akelaičiai. Pagerbdamas savo gyvenimo kelio palydovės Sofijos ir jos Lietuvių Fronto idėjų konkretaus pritaikymo Tėvynės rezistencijoje brangų atminimą, vyras padengė visas šio numerio išlaidas.

Sofija gyvenimo kelią pradėjo 1921 m. vasario 17 d. Mažeikiuose, kaip pirmgimė prekybininkų Onos ir Andriaus Šonų duktė. Baigusi pradžios mokyklą ir keturias gimnazijos klases Mažeikiuose, įstojo į aukštesniąją prekybos mokyklą Šiauliuose ir ją pabaigusi — į Prekybos institutą, perkeltą iš vokiečių okupuotos Klaipėdos. Jį uždarius, grįžo į gimtuosius Mažeikius, kur pradėjo dirbti miesto savivaldybėje. Sunkiai susirgus ir vietiniams gydytojams negalint nustatyti tikrosios ligos diagnozės, buvo nuvežta į Rygos karinę ligoninę, kur atrado nepiktybinį auglį smegenyse. Po operacijos, palyginti, ji greitai pasveiko.

1944 m. karo audroje pasitraukė į Vokietiją, kur kasė apkasus, dirbo pabėgėlių stovykloje ir kitus sunkius darbus. Auto avarijoje buvo sužeista ir paguldyta Labjau, Rytprūsiuose, ligoninėn, bet, frontui artėjant, buvo pervežta Saksonijon. Apsupus Saksoniją sovietų armijai, Sofija slapta perbėgo į anglų zoną, į Oldenburgą, kur buvo įkurta DP stovykla. 1947 m. išvažiavo ligoninės dar-

LFB politinės konferencijos dalyviai ir svečiai Clevelande 1962 m. Pirmoje eilėje (iš kairės): V. Akelaitis, Leonardas Valiukas, dr. Adolfas Damušis, Leonas Prapuolenis, Sofija Akelaitienė, prof. Juozas Brazaitis, Adolfina Malėnienė, dr. Kazys Ambrozaitis, Marija Brazaitytė ir Ignas Malėnas.
(Nuotr. V. Pliodžinsko)

bams į Angliją, kur psichiatrinėje ligoninėje slaugė sergančius. Čia ji pabaigė ir specialius slaugės kursus.

1950 m. ištekėjo už V. Akelaičio, o po devynerių metų imigravo į JAV, į Clevelandą ir čia visą laiką dirbo universiteto ligoninės psichiatrijos skyriuje, iki pasireiškęs vėžys 1982 m. vasario 6 d. pakirto gyvybės siūlą.

Sofija nuo gimnazijos laikų ateitininkė. Ir atvykusi Clevelandan, tuoj įstojo į Ateities klubą, buvo ir jo valdybose. Anglijoje gyvendama, priklausė D. Britanijos Lietuvių sąjungai, buvo skyriaus valdyboje. Nuo pat LF įsikūrimo šio sąjūdžio narė. Ir Clevelande buvo aktyvi sambūrio narė.

Gyvenime, po visų operacijų ir nelaimių, buvo nestiprios sveikatos ir jautriai užjautė ir suprato ligonius, vargų ir nelaimių prispaustuosius, juos šelpė, buvo dosni ir giliai religinga.

Dar būdama gyva, ne kartą su savo vyru buvo kalbėję apie kokią nors konkrečią, didesnę paramą savo sąjūdžio žurnalui. Bet darbas, ligos ir kiti įsipareigojimai tą užsimojimą uždelsė. Jis buvo įvykdytas tiktai dabar, jau Sofijai iškeliavus į amžinuosius namus.

LFB taryba, Centro valdyba, žurnalo administratorius ir redaktorius taria bičiulišką "ačiū".

. . . LIETUVIŠKA PARAPIJA

(Tęsinys iš 68 psl.)

Parapijų klausimas Kunigų Vienybės ir Vyčių seimuose

Kunigų Vienybės seimas, įvykęs 1982.8.3-4 dienomis Clevelande, savo darbų tvarkoje buvo įrašęs ir lietuviškų parapijų klausimą. Simpoziume buvo mėginta nustatyti parapijų prioritetą: religinis atsinaujinimas lietuviškoje dvasioje, sugrąžinimas žmonių į parapijas, didesnis pasauliečių vaidmuo parapijoje. Simpoziumas buvo gan silpnai organizuotas, tad ir pasisakymai buvo daugiau ar mažiau atsitiktiniai, bet ne gerai apgalvoti ir giliai išmąstyti.

Clevelando Dievo Motinos Nuolatinės Pagalbos parapijos klebonas kun. Gediminas Kijauskas, S.J. kalbėjo apie šios parapijos religinę, kultūrinę ir socialinę veiklą. Bendras giedojimas per pamaldas, specialios pamaldos Kalėdų, Velykų šventėms, Vasario 16-sios Laisvės vigilija, gavėnios susikaupimai, birželio tragiškoms dienoms prisiminti, dvasinės kelionės (filmai), religiniai koncertai ir t.t. jungia tautiečius į religinį bendravimą. Parapija yra surengusi simfoninių koncertų, vokalinių bei instrumentalinių rečitalių, parodų, mi-

nėjimų ir t.t. Kas antrą sekmadienį turi savo pusę valandos radijo programą per FM stotį.

Be keturių psl. biuletenio, parapijiečiai kas sekmadienį gauna veltui "Mūsų žingsnius" — 12-24 psl. savaitines lietuvių žinias. Parapija savo parengimų bei švenčių progomis išleidžia skoningai ir gerai redaguotus leidinius, kuriuos spausdina savo modernioje ofsetinėje spaustuvėlėje.

Prie parapijos veikia šv. Kazimiero lituanistinė mokykla, daug organizacijų, spaudos kioskas. Sekmadieniais po pamaldų — kavutė, kurias organizuoja įvairios organizacijos.

Suvažiavimo atstovai gavo parapijos leidinių. Dievo Motinos N. P. parapija pavadinta pavyzdine lietuvių parapija.

Apie šv. Jurgio, seniausią lietuvių parapiją Clevelande kalbėjo jos administratorius kun. Juozas Bacevičius, jaunas, trečios kartos kunigas, kuris savo žody prisipažino, kad tik iš Clevelando vyskupo sužinojęs, kad jis lietuvis.

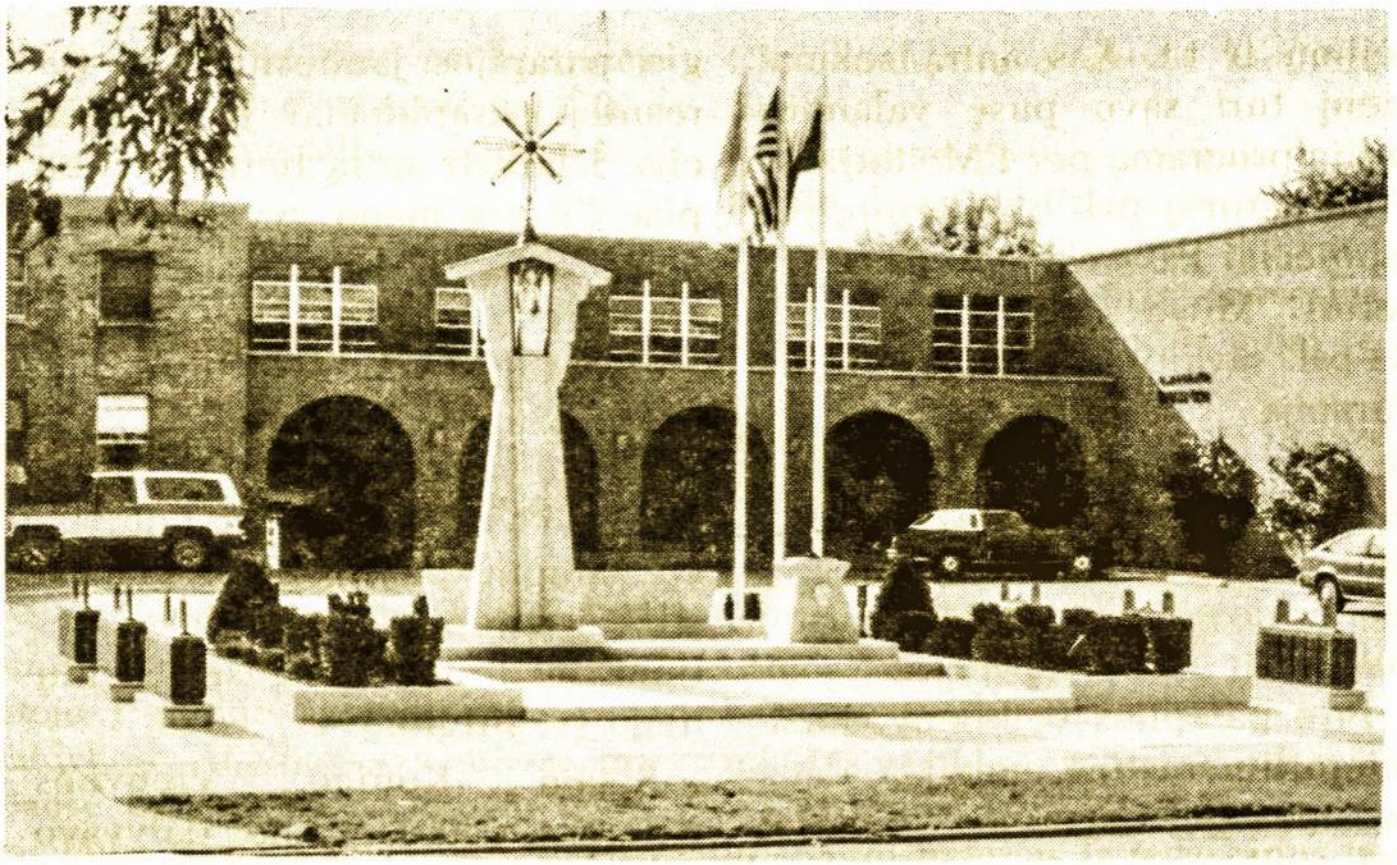
Ši parapija, atsiradusi jau gan apleistame miesto rajone, gyvena nestiprios ateities viltimis. Parapijiečiai iš vakarinių ir pietinių priemiesčių sekmadieniais suvažiuoja į pamaldas. Parapija turi gerą chorą, bet parengimų čia mažai, nes vakarais šis rajonas nesaugus.

"Kodėl aš priklausau šiai parapijai?" — tema pasisakė šv. Jurgio parapijos jaunesnieji ir vyresnieji parapijiečiai. Jų motyvacija: išlaikyti antrą lietuvių parapiją, "ji yra mano gyvenimo dalis", "mėgstu mažą parapiją", "mėgstu chorą", o ne bendrą giedojimą", "nuo krikšto iki mirties priklausai šiai parapijai".

Šie du suvažiavime pateikti pavyzdžiai yra gan tipiški lietuviškų parapijų panoramoje. Turime stiprių parapijų, kaip Dievo Motinos, ir turime daug silpnesnių negu šv. Jurgio.

Šiame Kunigų Vienybės (įsteigta 1909) seime dalyvavo tiktai 20 kunigų su vysk. V. Brizgiu. Vadinas, tiktai apie 10% visų aktyviųjų draugijos narių. Nei Chicagos, nei Detroito, nei Los Angeles bei kitos didesnės parapijos nebuvo atstovaujamos, nors suvažiavimas vyko savaitės vidury. Ar parapijos vadovams nesvarbu išgirsti kitų savo konfratrų ar pasauliečių nuomones, pajusti bendras nuotaikas, pasimokyti, pasidalinti informacijomis, ar klebonai neturi rūpintis lietuviškų parapijų ateitimi?

Parapijų problema buvo paliesta ir Lietuvos vyčių seime taip pat Clevelande 1982.8.5-8 dienomis. Čia dalyvavo 195 atstovai iš 55 kuopų. Šio seimo simpoziume lietuviškų parapijų klausimu pagrindinį įvadą padarė Lietuviškų parapijų metų koordinacinis komiteto pirm. R. Bublys. Vyčiai atlieka daug gražių darbų. Jie nuoširdžiai pasisakė ir šiuo opiuoju parapijų klausimu. Pagal

Lietuvių įsikūrimó Clevelande šimtmečiui paminėti paminklas (1871 - 1971) prie Dievo Motinos N.P. šventovės. Arch. Edvardo Kersnausko projektas. Fone parapijos mokykla ir auditorija. Vl. Bacevičiaus nuotr.

juos didžiausi rūpesčiai: kunigų trūkumas daug kur jau neleidžia turėti net sekmadieniais lietuviškų pamaldų, jaunos šeimos nepasilieka parapijų rajonuose, mišrios šeimos praranda interesą priklausyti lietuvių parapijai, lietuvių kalbos mokėjimas — geriau ar silpniau — svarbus veiksnys parapijos išlikimui. Papročių laikymas, jų puoselėjimas sujungia parapijiečius. Turėtų būti nuolatinis kontaktas su parapijiečiais. Kunigai, kur galima, turėtų lankyti parapijiečius ne tik kalėdojimo metu, bet ir kitomis šeimos švenčių progomis. Nenurašyti lietuvių, kurie jau nekalba lietuviškai. Buvo vertingi ir nuoširdūs pasisakymai, bet nerasta atsakymų į tas problemas. Gal iš viso nėra tam klausimui atsakymo, bet iš vyčių pasisakymų susidarė įspūdis, kad Lietuvos Vy-Vyčiai "gyvena Tautai ir Bažnyčiai, mums viską davė Lietuva", kaip skamba jų himno žodžiuose.

Yra ir šviesių prošvaisčių

Kodėl čia, JAV lietuviškos parapijos taip greitai suskurdo, sunyko ar merdėja? Daug priežasčių yra žinoma, ieškoma naujų, išeinama su kaltinimais. Pav., prel. L. Tulaba Tėviškės Žiburiuose (1982.9.4) taip samprotauja: "Naujoji po antro pasaulinio karo svetur atsiradusi lietuviškos išeivijos dauguma pasuko kitu keliu. Nesibūrė prie parapijų, kiek būtų reikėję burtis, bet pasinešė

į tautinę - kultūrinę veiklą su savomis organizacijomis ir naujomis kryptimis. Tai sukėlė žalingą trynimąsi ir neabejotinai silpnino lietuviškos sielovados bei lietuviškų parapijų veiklą JAV-se". Toliau, Romoje gyvenantis šv. Kazimiero Kolegijos rektorius kaltina, kad naujoji ateivija organizavo "įvairius fondus remti lietuviškai veiklai, o religiniams reikalams aukoti vien gražiai ar visai nieko". Stiprus ir labai subjektyvus pareiškimas. Jei taip iš tikrųjų būtų buvę, tai kaip tos lietuviškos parapijos galėjo išsilaikyti per tuos tris paskutinius dešimtmečius?

Lietuviška parapija išeivijoje (gal su mažomis išimtimis) įsirikiuoja į stiprų avangardą už mūsų mažos tautos išlikimą.

Dabar iš tikrųjų sunku būtų įsivaizduoti Amerikos lietuvių išeiviją be lietuviškų parapijų, kurios per šimtmetį vykdė religinę, tautinę, socialinę ir politinę misiją. Čia tautybė ėjo kartu su katalikybe. Todėl ir Parapijos metų pradėtas sąjūdis neturėtų būti tik laikinis entuziastų sukeltas užsimojimas, bet nuolatinės pastangos lietuvių "antruosius namus" išlaikyti kaip galima ilgiau.

Pradėtoji akcija turėtų stiprinti klebonų ir parapijiečių dialogą. Vysk. V. Brizgys (Drg., 82.9.1) siūlo parapijų bendradarbiavimą, nes "ne visos parapijos yra pajėgios jaunimo ir suaugusiųjų veiklą išvystyti kiekvieną atskirai".

Gražus pavyzdys 1982 metais buvo pademonstruotas sugrąžinant Aušros Vartų parapiją New Yorke į lietuvių rankas. Parapijiečiai padarė tai, ko ir didžiausi optimistai jau nesitikėjo. Tokiais ir panašiais atvejais lietuvių vyskupas ir Kunigų Vienybė galėtų būti didelė pagalba įvairias lietuvių parapijų problemas sprendžiant.

Gal nedaug, o gal iš viso JAV Bažnyčios hierarchijoje nerasime tokio vyskupo, kaip dabartinio Washingtono D.C. arkivyskupo James A. Hickey, kuris būdamas Clevelando diocezijos ordinaru, padėjo išspręsti šv. Jurgio parapijos administratoriaus reikalą, surasdamas lietuvių kilmės kunigą, nemokantį lietuvių kalbos, net davė jam stipendiją vykti į šv. Kazimiero kolegiją mokytis lietuviškai. O gal ir daugiau tokių yra?

Šviesus atvejis yra ir Detroito Dievo Apvaizdos parapijos perkėlimas į Southfieldą, Mich. Čia svarbiausį vaidmenį taip pat suvaidino parapijiečiai, jau naujosios imigracijos atstovai, pastatydami ne tik gražią šventovę, bet ir kultūros centrą su erdvia sale ir patalpomis lituanistinei mokyklai ir organizacijų veiklai. Reikėjo nugalėti daug įvairių teisinių ir kitų vyskupijos reikalavimų. Dabar klebonas su taryba sklandžiai tvarko parapiją.

Ir vienos, nors ir nedidelės parapijos išritimas iš mūsų "Ant-

rųjų namų" sąrangos, būtų didelis nuostolis. Pesimizmas, kuris gan plačiai sklinda mūsų tarpe, neturėtų užmušti iniciatyvos ir reiktų daryti viską, kas mūsų sąlygomis ir jėgomis galima. Aišku, čia bendro recepto nėra. Kiekviena parapija — atskira problema. Sunkus, bet garbingas uždavinys.

ROMO KALANTOS AUKOS DEŠIMTMEČIUI

Esmė, priežastingumo ryšiai ir prasmė laiko tėkmėje

Dr. KAZYS ERINGIS

Turiu garbę ir malonią progą pakviestas padaryti pranešimą ir pagerbti didelį, paženklintą liūdesiu ir ryžtu lietuvių tautos įvykį — neseniai praėjusį dešimtmečio jubiliejų, kai pasirinkęs ypatingą protesto ir aukos būdą prieš pavergimą Kaune susidegino jaunuolis moksleivis Romas Kalanta. Romas nėra atsitiktinis ir anaiptol ne vienintelis atvejis naujausioje mūsų tautos istorijoje.

Mano pranešimo tikslas ir garbinga pareiga nušviesti šio naujo geliančiai skausmingo reiškinio esmę, atsiradimo priežastis ir tarpusavio ryšius visų pastangų ir aukų, sudėtų ant Tėvynės aukuro. Pirmiausia noriu pažymėti, kad šiaurių įvykių grandinė yra giliai prasismelkusi į Lietuvos užgrobimo ir karo aukų kapinynus ir šaukiasi Pasaulio užtarimo, Europos valstybių ir Jungtinių Tautų sprendimo, nuolatinių Amerikos, kurioje mūsų daugelis nelaimėje gavome globą, pastangų. Tos pastangos Jungtinių Amerikos Valstybių Vyriausybei išplaukia iš 1941 metų Atlanto chartos principų ir Sovietų Sąjungos 1940 m. įvykdyto Lietuvos užgrobimo nepripažinimo politikos.

Toliau glaustai apie naikinančią ir kuriančią ugnį. Ugnis senovinėje lietuvių religijoje turėjo keleriopą simbolinę ir ritualinę reikšmę. Amžinosios Ugnies kultas visiems yra žinomas. Gyvybės Aukos ugnyje kultas sutinkamas žilos senovės lietuvių legendose, kurios gal remiasi ir žiauria tikrove. Plačiai žinomas lietuvių istorijoje yra žūtbūtinių kovų epilogas, kai išsekintas ir pralaimėjęs mūšį su kryžiuočiais, Pilėnų valdovas Margiris pilies kieme viską sudegino ir

---

Paskaita, skaityta LFB Studijų ir poilsio savaitėje Dainavoje 1982

nutaręs gyvas nepasiduoti priešui pats su šeima ir gynėjais susidegino. Tai žiauri, tačiau herojinė kovų etika, nes nuožmus ir negarbingas priešas ir šiais laikais nevisados ima belaisvius. Tuo tarpu asmens susideginimas, susinaikinimas arba pasmerkimas mirtinam pavojui, siekiant aiškaus politinio tikslo, yra naujas lietuvių etikos reiškinys pavergtoje tėvynėje. Jis atsirado tada, kai dėl vergijos žiaurumo ir rafinuotumo visiškas aukos ir aukojimosi beprasmiškumas įgavo aiškią prasmę. Tokių pasiaukojimų, beje tik aktyvių kautynių atveju, mes žinome praėjusio karo japonų etikoje.

Prisiminsime, kad Antrajame Pasauliniame kare Japonijos karinės oro pajėgos buvo mirtininkų daliniai, kurių lakūnai buvo skirti įvykdyti vieną vienintelį kovos uždavinį ir besąlygiškai žūti. Tai specialių lėktuvų — teisingiau sviedinių pilotai, taip vadinami kamikadzės, pasiryžę mirti už imperatorių be jokių išlygų. Tai kova pagal žiaurų ir beatodairišką karinį statutą, sunkiai suvokiamą ir pateisinamą kitose pasaulio valstubių armijose. Bet pagal negailestingą karinę logiką, kai nebėra kam išnešti iš kovos lauko dalyvavusių kautynėse pulkų vėliavas, kamikadzių dalia lengviau suprantama, net pateisinama.

Pabaltijo valstybių suvereniteto sunaikinimas ir šio regiono tautų pavergimas neturi sau lygių Antrojo pasaulinio karo ir pokario istorijoje. Praėjusio karo rezultatai visiems žinomi, neužmirštami. Neįmanoma užmiršti dėl kokių kėslų dauguma mažų ir didelių Vakarų Europos valstybių buvo hitlerinės Vokietijos okupuotos. Tolygų agresijos aktą Rytų Europoje įvykdė Sovietų Sąjunga, užpuldama 1939 m. Lenkiją ir Suomiją, atplėšdama 1940 m. nuo Rumunijos teritorijos dalį — Moldaviją ir 1940 m. birželio 15 d. okupuodama Lietuvą, Latviją ir Estiją. Agresijos prieš Lenkiją, Suomiją ir Rumuniją rezultatai kraupūs, bet vienok jie neprilygsta savo žiaurumu ir tautų išniekinimu, koks ištiko Lietuvą, Latviją ir Estiją.

Vakarų Europos, kaip ir Pabaltijo tautų neapykanta valstybinio suvereniteto ir laisvių naikintojams yra nepermaldaujama ir mums giliai, sukrečiančiai suprantama. Mes džiaugiamės Vakarų ir kitų Europos tautų valstybinio suvereniteto atkūrimo karo pabaigoje rezultatais ir parlamentinių laisvių vaisiais. Kartu mes norime ir siekiame, kad niekas neužmirštų Pabaltijo valstybių ir tautų tragedijos, prasidėjusios 1940 metais ir, priešingai Europos likimui, tebesitęsiančios ir dabar. Tai Sovietų Sąjungos ir hitlerinės Vokietijos — tų Antrojo pasaulinio karo žmogėdrų įtakos sferų pasidalinimo ir nepasitenkinimo tuo pasidalinimu rezultatas. Tai pietvakarių Lietuvos Sovietų pirkimo iš Hitlerio už 31.5 milijono markių, pavadinto "laisvais rinkimais" ir "laisvu prisijungimu" prie Sovietų Sąjungos rezultatas. Tai Pabaltijo tautų pavergimo ir išniekinimo pasekmė, kartu tai Europos, laisvių grindėjos ir gynėjos silpnumo ir neprincipingumo ženklas, gėdos stulpas, ant kurio užkarta tįso apspiaudymui Sovietų Sąjunga. Deja, apie tą stulpą rikiuojasi trumpos atminties vakar dienos nelaimės Vakarų Europos valstybės. Gal tai pergriežtai pasakyta, bet susidaro įspūdis, kad komerciniai minėtų valstybių sandėriai su Sovietų Sąjunga yra svarbesni už valstybinio suvereniteto ir žmogaus

teisių ir tautų laisvės gynimo vertybes.

Daug nelaimių atsitiko pasaulyje po Antrojo pasaulinio karo, kurios bene geriausiai atsispindi pabėgėlių begalinis srautas, bet tai nėra tolygu amžinajam ištrėmimui iš pavergtos tėvynės į poliarines sritis, nepadarius jokio nusikaltimo. Pavyzdžiui, dėl socialinės ir politinės suirutės iš Etiopijos į Somaliją pabėgo 1.5 milijono ir į Sudaną — 400 tūkstančių žmonių. Palestiniečių pabėgėlių skaičius siekė 1.8 mil. Dėl Societų Sąjungos agresijos prieš Afganistaną iki 1981 m. pabaigos į Pakistaną pasitraukė apie 2 mil. afganistaniečių. Šimtai tūkstančių jų pabėgo į Iraną.

Bet tie pabėgėliai šalia agresijos dalinai yra susiję ir su klajoklinio gyvenimo būdo pažeidimu ir su nepritarimu politinei santvarkai jų tėvynėje, kuri pagal savo išmanymą, priešingai Pabaltijo tautoms, naudojasi suvereniteto ir tarptautinės teisės vertybėmis. Tiesa, Palestinos pabėgėliai yra tarpvalstybinių konfliktų bedaliai, bet priešingai pabaltiečiams, jie nėra besivaržančio prie strateginių pozicijų didžiavalstybinio agresyvaus galiūno auka. Be to, palestiniečiai yra nuodėmingi siekdami sunaikinti Izraelio valstybę ir tuo, kad tapo agresyviosios Sovietų Sąjungos įrankiu, įrankiu valstybės, kuri, kol kas negalėdama užkariauti naftingo pasaulio regiono, siekia bet kuria kaina padegti šio rajono kraštų naftą ir tuo smogti Vakarų valstybėms rimtą smūgį.

Tolygi Pabaltijo valstybių ir tautų tragedijos tąsa yra Afganistano įvykiai. Čia yra 1940 m. nusikaltimų braižas tos pačios agresyvios didžiosios socialkolonijinės valstybės — Sovietų Sąjungos. Tai tolygu 1939 m. Suomijos užpuolimui ir 1940 m. Lietuvos, Latvijos ir Estijos okupacijai. Tai neišprovokuotas agresyvus karas prieš ilgai "myluotą" ir pūdytą iš vidaus nepriklausomą Afganistaną. Tai karas siekiant įgyvendinti panašią, kaip ir Pabaltijyje, melagingą tautų "apsisprendimo", tariamojo užsienio pagalbos šauksmo socialinio "geraširdiškumo" politinę formulę. Kas tai per apsisprendimas ir "geraširdiškumas" vyloja du milijonai afganistaniečių pabėgėlių Pakistane ir keli šimtai tūkstančių — Irane. Pavergtų Pabaltijo tautų simpatijos visuotinai afganistaniečių pusėje. Pabaltiečiai kareiviai agresoriaus armijoje yra tikras dieglys Pasaulio užkariautojui, o mūsų išeivių kontaktai su Afganistano laisvės kovotojais teikia vilčių išgelbėti šio nusikaltimo karo aukas — Pabaltijo tautų kareivius.

Tautos auka

Tokie tad išoriniai faktoriai, audrinusieji ir audrinantys mūsų generacijos ir mūsų vaikų kartos protus ir jų lakią jaunystės vaizduotę. Kam to visko prireikė priminti ir paryškinti dabar, švenčiant tautos Aukos — Romo Kalantos susideginimo dešimtmetį? Ką aš tuo priminimu norėjau pasakyti? Kas ir koks šviesulys, toks geliančiai skausmingas ir šviesus tas Romas Kalanta, sušvitęs tokią tamsią ir kraupią vergijos naktį? Arčiausiai tiesos būsime, jeigu prilyginsime Romą ugnikalnio žypsniui vergvaldžių kalne arba ledo kalno smūgiui į vergijos laivą. Čia ir vienu ir antru atveju veikia nekontroliuojamos gelmių jėgos. Taigi, Romo auka — tai tautos giluminių jėgų proveržis, nepermaldaujamas ir nesulaikomas. Ne tik Romas Kalanta, bet ir

Vilniaus Universiteto profesoriai Jonas Kazlauskas ir Vytautas Skuodis, lygiai kaip ir jūreivis Simas Kudirka ir kiti yra XX-to amžiaus pabaigos lietuvių tautos, Pabaltijo tautų pasišventėliai. Neapsiriksiu pasakęs, kad Lietuvoje šimtai Romų vaikšto pilnoje aukos parengtyje ir renkasi prasmingiausią mirtį už Tėvynės laisvę. Man asmeniškai visiškai savas Romo veiksmų braižas ir kiti aukos pasirinkimo variantai, su parako jėga plėšę širdį, kol ir aš pasirinkau savąjį praradimo visko kas brangiausia ir aukos bei protesto vergijai variantą. Gal būt mūsų aukų nesupras kai kas čia, Amerikoje, kaip ir pavergtoje Tėvynėje, ypač tie, kuriems tautos kančios ir aukos gramzdinamos užmarštin, yra tik tolima žvaigždė ar net terra incognita! Su atbukusiais gal būt jau klastingai žaidžia ir žais tamsiausios anoniminės priešo jėgos, nes viešai jos čia negali reikštis. Bet visus mus teis Aukščiausias. Amžinoji gėda ir prakeikimas ištiks tuos, kurie čia, emigracijoje, taip pat Tėvynėje, tarnauja okupantui.

Dr. Kazys Eringis

Norint nuodugniau nušviesti Romo Kalantos aukos priežastingumą, manyčiau, reikia pažvelgti į tai, kokios Kauno ir visumoje Lietuvos aplinkybės audrino vyresniosios ir jo kartos protą ir vaizduotę.

Kaunas daugeliui iš skaitytojų yra gimtinė arba svajingų gimnazijos metų miestas, sparnuotų studijų metų šviesiausias miestas. Raibuliuojanti Nemuno-Neries santaka ir senosios pilies griuvėsiai, Laisvės Alėjos ir Karo Muziejaus sodelio relikvijos, Žaliakalnio jaukumas ir Ąžuolyno šventųjų girių atšvaistai, Panemunės šilų kvapai ir Aleksoto išskleistų skrydžiui sparnų gaudimas, nenutraukiamais saitais susietas su mumis ir su miesto kapų tyla, su sparnuotų mokslų alėja, kurios pradžioje Dariaus ir Girėno mauzoliejus, kiek toliau — nepriklausomybės kovų žuvusiųjų kapai ir paminklai. Toks tas trumpai, mums visiems bendras ir šviesus Kauno pasaulis ir jo nemarus gamtovaizdis. Gal ne vienam iš mūsų ten, Kaune, prilygstanti tik saulei, išskleidė sparnus meilė nemari. Gal tų brangių Kauno kapinių vidurnakčio nyka nevienam praeinančiam suartino sielas ir širdis.

O kas toliau? Toliau . . . bedugnė tarp jūsų, atvykusių čionai, ir mūsų — pasilikusių okupuotoje tėvynėje. Romo Kalantos tėvų karta, studijuodama Kaune apraudojo ištremtus į Sibirą tėvus ir iššudytus brolius — partizanus, ir amžinai prakeikė okupantą už padarytas tautai skriaudas

ir niekšybes. Jie čia reikšmingus veiksmus įprasmindami neatsargiai kėlė trispalves ir patys buvo tremiami į Sibirą. Likusieji spiečiais beveik penkiolika metų Vėlinių vakarais telkėsi prie karžygių ir didvyrių kapų, ir mėšlungiškai siutino bei varė siaubą ir nevilţ okupantui ir jo pakalikams, tuo išreikšdami krikščionišką ir tautinį protestą už Tėvynės išniekinimą. Okupantas, kaip tikras kerštininkas, vietoje duoti pagrindines žmonėms ir tautai laisves, Kauno kapines sunaikino.

Taip ir kiekvienas vertas lietuvio vardo žmogus, kiekviena šeima neša savąjį ir bendrąjį tautos kryžių pavergtoje tėvynėje. Ypatingai tragiška yra Romo Kalantos šeima. Čia pasinaudosiu savo pergyvenimais ir 1976 m. Vytauto Alanto surinktomis ir paskelbtomis žiniomis knygoje "Romas Kalanta", taip pat naujai iš Lietuvos atvykusiųjų paliudijimais. Pažymėtina, kad Romo tėvas buvo 1944 m. mobilizuotas į Sovietų Armiją. Kai kas, kaip jau gal žinote, ir aš tais metais buvau mobilizuotas, ir, neatsiradus palankiai galimybei ir prasmei pabėgti pas partizanus, visą žiemą ir iki karo pabaigos buvau fronte Vokietijoje. Man ypač gerai žinoma šių karo aukų kaina ir tos mūsų kartos dalies psichologija. Mes buvome to amžiaus suplėšytos žmonių kartos dalis, Sovietų vykdomo genocido lietuvių tautos aukos, žmogienos duoklė vergijai. Vienok mes buvome priversti kariauti bendros Aliantų pergalės vardan. Mes buvome priversti mirti ir patyrę nedalią, suvokę iškylančius Atlanto Chartos principus, nepriklausomai nuo politinių pažiūrų, kovojome už daug laimingesnę tėvynę, negu šiandien ją turime. Tėvynės Lietuvos išdavikų eilės jau buvo gerokai praretėję. Daug jų jau buvo paguldę galvas Kursko laukuose, o likę gyvi, kažkiek praregėję spietėsi Lietuvių Atsarginiuose pulkuose, o vėliau dauguma kartu su 1944 m. mobilizuotaisiais krito Kurše. Tuo tarpu Romo tėvas, taip pat kovojęs už laimingesnę tėvynę ir jos neišvydęs, kažkada vėliau tapo Sovietų Sąjungos komunistų partijos nariu. Jis buvo Kauno Politechnikos Instituto prorektorius administracijos ir ūkio reikalams. Kai Romo kartos tėvų generacijai tylių prakeiksmų, smengančių skardžiais žemėn, nebeužteko, jie, nepamiršę studijų metų Kauno kapų šturmo ir skriaudų, patyrę ir praregėję, pradėjo ruoštis leisti pogrindžio spaudą. Štai švęsdami Romo aukos dešimtmetį mes turime daug pogrindžio spaudos, tame tarpe ir "Perspektyvų" 21-ąjį numerį, kuris ištisai pašvęstas Sovietų Sąjungos naujosios "Konstitucijos" analizei ir kritikai, sakyčiau, tos konstitucijos politinės klastos nunuoginimui. Kodėl aš tą konstitucijos atvejį čia paminėjau? Tik todėl, kad šis faktas, mažu mažiausiai formaliai yra glaudžiai susijęs su Romo Kalantos likimu.

Visiems žinoma, kad moksleiviai kai kuriuos dalykus mėgsta mokintis ne atskirai po vieną, o grupėmis. Taip buvę ir 1972 m. gegužės mėn. toje vietoje, kur Romas susidegino. Matyt, studentai, ar aukštesniųjų klasių gimnazistai, pagal visuomenės mokslo programą, studijavo Sovietų Sąjungos pompastinę konstituciją. Pakartoję pagal klausimą konstitucijos paragrafus ir pasiaiškinę, skaitovai klausia viens kito ar sovietai įgyvendino tuos konstitucijos punktus, ir visi choru atsako — Ne . . Ne!

Pabaiga sekančiame žurnalo numeryje.

VEDAMIEJI

VIENYBĖJE SU KOVOJANČIA TAUTA

Antrųjų Pasaulio Lietuvių Dieškūkis gražiai išreiškia mūsų išeivijos pasiryžimą nenutraukti ryšio su tauta, kuri jau įžengė į penktąjį nelaisvės dešimtmetį. Suvažiavę lietuvių atstovai iš laisvojo pasaulio kraštų pademonstruos, kad mes esame ir norime išlikti gyvąja tautos dalimi išeivijoje, o ne kokia nudžiūvusia tautos kamieno šaka. Apie tai kalba ir mūsų, jau čia gimusioji lietuvių karta šio žurnalo puslapiuose.

Svetimos žemės syvai, aišku, nemaitina mūsų tautinės gyvybės. Jai išlaikyti reikia visų milžiniškų pastangų, o didvyriškai tautos kovai ryšių palaikymas duoda įkvėpimo jėgos ne tik mūsų pastangoms čia, bet ir tautai Krašte. Jis stiprina rezistencinę dvasią.

Ši mūsų išeivijos manifestacija parodys mūsų jėgą ne vien saviesiems, trokštantiems išlaikyti tautinį identitetą ir siekti tautos laisvės ir valstybinės nepriklausomybės, bet ir kitiems, kurie stovi atokiau nuo mūsų problemų ir kuriuos norime matyti savo nuoširdžiųjų bičiulių gretose.

Šalia Pasaulio Lietuvių seimo delegatų, žygiuos mūsų senosios kartos atstovai, Antrojo pasaulinio karo tremtiniai ir jau užsieny gimęs jaunimas, susirinkęs į penktąjį Pasaulio Lietuvių Jaunimo kongresą. Taip, mūsų tauta išeivijoje išeina su įspūdinga demonstracija už lietuviškuosius gyvybinius interesus.

Šiame turbūt didžiausiame iki šiol išeivijos susibūrime taip pat bus pademonstruota ir mūsų kūrybinė jėga: dainų šventė, opera, parodos, vaidinimai, filmų vakarai, minėjimai, jaunųjų talentų vakaras. O sportuojantis jaunimas išmėgins savo jėgas sporto žaidynėse.

Pasaulio Lietuvių Bendruomenė — šių antrųjų PLD rengėja — reikalinga daug rankų, širdies, nemažos finansinės paramos ir visokios pagalbos. Į šį milžiniškos apimties renginio darbuotojų eiles turėtų jungtis visi, kad tuo būtų dar kartą pademonstruota lietuviškos išeivijos stiprybė ir vienybė. Tai būtų atsakymas mūsų krašto okupantui, kad mūsų išeivija, nors gyvenanti tūkstančius mylių nuo savo tėvų krašto, per šimtmetį

neištirpo kitų tautų masėje ir jos ryšys su Nemuno šalies gyventojais, nežiūrint kaip jie bebūtų varžomi, tebėra gyvi ir jie bus stiprinami.

Lietuvių Fronto bičiuliai šioje kultūrinėje ir politinėje lietuvių demonstracijoje nepasiliko tik pasyvūs stebėtojai, bet visu svoriu įsijungė į organizavimo, finansavimo ir vykdymo darbus.

Sveikiname rengėjus ir dalyvius šios istorinės lietuvių išeivijos šventės proga. Tegu ryžtu ir meile iš naujo pakurstytas išeivijos židinys nepasiliktų tiktai rusenti, bet įsiliepsnotų į galingą ir ryžtingą jėgą mūsų išeivijos uždaviniams įvykdyti. Atiduokime, ką privalome!

VĖLAI SUSIRŪPINTA

Perskaičiau Tavo straipsnį — Didysis rūpestis — lietuviška parapija. Sveikinu. Spaudoje bent man neteko skaityti rimtesnių studijų apie lietuviškosios parapijos padėtį, jos problemas, rimtą priėjimą toms problemoms spręsti — kad ir siūlymų forma.

Tavo žodis duoda bent pradžią. Mano supratimu, padėtis daug kur yra tragiška. Daug per vėlai pradėta lietuviškos parapijos reikalais rūpintis.

Klausimas yra labai sudėtingas: reikia galvoti apie visą eilę reikalų, kaip pav. mūsų žmonių psichologinius nusiteikimus, tautinį sąmoningumą (ar viena parapija gali tai padaryti?), aplinkos dvasią ("virinančio katilo" nuotaikos), šeimas bei ten susiformuojančią dvasią, jaunimo brendimą svečioj šaly, ypatingai jaunimo organizacijas ir jų vaidmenį šioje srityje, o ką bekalbėti apie miestuose pastaruųjų 20 m. žaibo greitumu vykstantį keitimąsi (daugybėj miestų lietuviškosios parapijos tiesiog buvo "nušluotos") . . .

Abejoju, ar kaltinimais (klebonams, parapijiečiams ir t.t.) ką nors beišspręsime. Turime atvirai prisipažinti, kad rimto vadovavimo šioje srityje tikrai neturime. Kieno atsakomybė?

Reikėtų kalbėti ir apie naujų parapijų kūrimą, kai senosios parapijos, praktiškai kalbant, jau nebegali tarnauti lietuvių reikalams.

Man labai aišku, kokią didelę svarbą ir reikšmę turi lietuviškoji parapija visai išeivijai, pavergtai Lietuvai. Ir vis klausiu: kodėl taip vėlai susirūpinom tos parapijos likimu?

Kun. Gediminas Kijauskas, SJ

"Į LAISVĘ" AUKOTOJAI 1982

Rėmėjai

$100 dol.: A. Raulinaitis. **Po $50:** Tėv. A. Bernatonis, V. Baleišytė.

Garbės prenumeratoriai:

Po $40 dol.: J. Ardys, V. K. Naudžius. **Po $30 dol.:** K. Bružas, E. Pakulienė. **$29:** V. Akelaitis. **$27:** Kun. S. Morkūnas. **Po $25:** Dr. S. Kudokas, J. E. Paliulis, B. Paulienė, A. Pocius, V. Rociūnas, J. Žilionis. **Po 20:** Kun. K. Balčys, dr. A. S. Baltrukėnas, V. Barisas, J. Baužys, A. G. Bražėnas, R. Bureikienė, V. Gečas, P. Gudelis, Dr. J. Jurgilas, V. Kazlauskas, Kun. L. Kemėšis, Kun. G. Kijauskas, S.J., A. Markelis, E. Milkauskas, V. Petrulis, L. Reivydas, M. Sodonis, Dr. J. Sungaila, Kun. J. Staškus, K. Šakys, J. Vidmantas, Ald. Zikaras, V. Žiaugra. **$13:** J. Žaliaduonis. **Po $10:** K. Gimžauskas, dr. B. Krakaitis. **$9:** A. Barzdukas. **Po $8:** J. Ambrizas, S. Čyvas, J. Gylys, I. Kazlauskas, J. Kuprionis, J. Mikeližnas, Dr. Z. Prūsas, B. Raugas, Kun. I. Urbonas, St. Vilinskas. **$7: Koop. "Talka" Australia, Po $6:** E. Baltrušaitienė, N. Bražėnaitė, I. Eitmanienė, J. Litvinas, I. Mališka, Dr. A. Matukas, V. Petrulis, Kun. V. Pikturna, J. V. Roland, St. Skripkus. **Po $5:** Kun. D. Kenstavičius, M. Kevalaitis, M. Kirkilas, Dr. A. Pamataitis, J. Paštukas, S. Slavickas, V. Volertas, J. Žadeikis. **Po $4:** A. Kubilius, S. P. Pusdešris, M. Valiukėnas. **Po $3:** J. Arštikis, prel. J. Balkūnas, L. Barauskas, Danutė Benedict, Dr. S. Čepas, Dr. A. C. Čepulis, K. Dočkus, A. Gragunevičius, V. Garbenis, A. Gaigalienė, Dr. G. Grinis, Dr. L. O. Griniūtė, F. Ignaitienė, I. P. Janavičius, R. Jautokaitė, Br. Juška, V. Kamantas, L. Kaulinis, I. Kazlauskas, Kun. V. Krikščiūnevičius, V. Kuzmickas, D. Laniauskas, V. Laniauskas, A. Laukaitis, K. Laukaitis, prof. V. Marijošius, V. Milukas, P. Narutis, B. Neverauskas, Vl. Palubinskas, V. Palūnas, J. Paovis, J. Pažemis, Kun. J. Pragulbickas, V. Prižgintas, Pr. Puronas, I. Raciūnas, Dr. P. Rasutis, St. Raštikis, A. Reventas, Dr. J. Reinys, St. Rudys, J. V. Rugelis, V. Rutelionis, I. Straukas, J. Stelmokas, Z. Strazdas, V. Šilas, J. Šiaučiūnas, kun. J. Tautkus, Dr. A. Valiuškis, A. Viliušis, Kun. J. Vilutis, Dr. A. Zotovas. **Po $2:** Kun. Dr. J. Aviža, A. Balys, V. Butkys, D. Jakienė, B. Lungys, R. Mironienė, V. Montvilas.. **Po $1:** A. Damijonaitis, Vl. Kulbokas, Dr. V. Šaulys. A. Vaičiulis, S. Valaitis.

"Į Laisvę" administracija nuoširdžiai dėkoja už aukas.

12,-

Alp(LKA) 3082
1983
Nr.87(124)

Šio numerio kaina 3.00 dol.

94. 545.20